

GE③ GRAFIJA

**Autorica:
Ružica Vuk**

Glavni i odgovorni urednik

Prof. dr. sc. Dragutin Feletar

Urednica

Doc. dr. sc. Ružica Vuk

Grafički urednik

Duplerica d.o.o., Ivan Poslek

Dizajn, prijelom i priprema

Duplerica d.o.o.

Nakladnik

Meridijani, p.p. 132, 10430 Samobor

tel.: 01 3362 367, faks: 01 3360 321

e-mail: meridijani@meridijani.com

www.meridijani.com

Za nakladnika

Petra Somek, prof.

GE③ GRAFIJA

Ružica Vuk

Metodički priručnik za nastavnike
za treći razred gimnazije

2014.

M Meridijani

Riječ autora

Poštovane kolegice, poštovani kolege,

pred vama je metodički priručnik uz udžbenik Geografija 3 za gimnazije, autora Dragutina Feletara i Željke Šiljković, u kojemu možete pronaći prijedlog Izvedbenog nastavnog plana i programa geografije u trećem razredu gimnazije te primjere obrade svih nastavnih jedinica.

Slijedeći nove obrazovne paradigme i nove trendove u metodici nastave geografije, kao i odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske, pisane pripreme izradili smo novom pristupu (obrascu), sukladno promoviranom načelu u NOK-u i HKO-u. To znači da smo u svakoj nastavnoj jedinici posebnu pozornost posvetili formuliranju ishoda učenja i razvoju ključnih kompetencija. Učenjem i poučavanjem geografije razvija se stručna kompetencija iz područja matične znanosti (geografska znanja i geografske vještine ili, prema nekim autorima, informacijska kompetencija), metodička (učiti kako učiti), komunikacijska (komunikacija na materinskom jeziku), socijalna i građanska kompetencija. Dakako, svojim ciljevima i ishodima učenja geografija kao nastavni predmet pridonosi razvoju i ostalih ključnih kompetencija (komunikacija na stranim jezicima, matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, digitalna kompetencija, inicijativnost i poduzetnost). Ishodi učenja moraju biti mjerljivi. Stoga je uz svaki ishod naveden barem jedan zadatak za njegovu provjeru. Ishode i zadatke za njihovu provjeru možete dopuniti ili reducirati, odnosno prilagoditi zanimanju za koje se učenici obrazuju. Svakako u pisanoj pripremi istaknite ishode učenja koje ste preuzeli iz *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole* (Narodne novine 104/2014), kao i ishode učenja iz područja matične znanosti, metodičke i komunikacijske kompetencije kojima geografija pridonosi razvoju građanske kompetencije.

Tijek nastavnoga sat u pisanim pripremanjima organiziran je tako da se jasno prepoznaju ciljevi za pojedine etape te aktivnosti nastavnika i učenika. Iz vrsta aktivnosti učenika prepoznaje se i uloga nastavnika kao voditelja procesa učenja, a ne izvora informacija. U ciljevima glavnog dijela sata izdvojeni su ključni pojmovi, pojave i procesi koje bi učenici trebali usvojiti na činjeničnoj, konceptualnoj i proceduralnoj razini. Za svaki su nastavni sat posebno navedene metodičke kompetencije. U završnom dijelu sata, uz prijedloge za samostalni rad navedene u rubrici *Domaća zadaća*, navedene su i *Preporuke* za realizaciju izvanučioničke nastave, multimedijalnu učioničku nastavu i aktualizaciju nastavnih sadržaja. Izvanučioničku nastavu (terenski rad) uključite u svoj školski kurikulum. Terenski rad može se realizirati terenskim nastavnim satovima ili cjelodnevnom višetematskom terenskom nastavom. Terenska nastava je vrlo važna nastavna metoda u geografiji (metodički sustav) koja pridonosi razumijevanju i zornosti nastavnih sadržaja. Dio je nastavnog procesa i stoga se angažman učenika i rezultati rada vrednuju kao i u drugim segmentima nastavnog procesa. Za uspješnu realizaciju terenske nastave nužna je temeljita priprema i nastavnika i učenika. Internetom dostupni izvori koje navodimo u većini nastavnih jedinica mogu vam olakšati prikupljanje podataka za ostvarenje jednog od najvažnijih načela nastave geografije, načela aktualizacije.

Nakon tijeka nastavnoga sata priložen je prijedlog plana školske ploče. Slijedi navođenje osnovnih oblika rada, primijenjenih nastavnih metoda i nastavnih sredstava. Važno je nabrojiti sva nastavna sredstva korištena tijekom nastavnog sata, bez obzira na to prezentiraju li se uz pomoć powerpoint prezentacije ili se koriste iz udžbenika, jer njihova brojnost ukazuje na načine transferiranja informacija (grafičkih/vizualnih, tekstualnih, audio i audiovizualnih).

U cilju povećanja zornosti nastave, pripremili smo i powerpoint prezentacije s grafičkim priložima iz udžbenika i prijedlogom plana školske ploče.

Vama i vašim učenicima želim puno uspjeha i zadovoljstva u radu!

Ružica Vuk

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE za treći razred gimnazije 2014./2015. školske godine

Za nastavu geografije za svaku se školsku godinu izrađuje *Izvedbeni nastavni plan i program* (INPP) koji je sastavni dio Godišnjega plana i programa rada škole. Polazište za izradu je nastavni program geografije za gimnazije (očekujemo njegovu reviziju) i Odluka o početku i završetku nastavne godine, broju radnih dana i trajanju odmora učenika osnovnih i srednjih škola za tu školsku godinu (odluku donosi nadležni ministar početkom drugog polugodišta prethodne školske godine, a objavljuje se na internetskim stranicama Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta). U Izvedbenom nastavnom planu i programu geografije za pojedini razred gimnazije obvezne rubrike su mjesec, redni broj sata, naziv nastavne jedinice, tip sata i napomene. Mjesec i redni broj sata ukazuju na dinamiku realizacije nastavnoga programa. Iz naziva nastavne jedinice prepoznaje se sadržaj određenog nastavnog sata. U dnevniku rada iz INPP-a evidentiraju se redni broj sata, naziv nastavne jedinice i tip sata. Tip sata ukazuje ne dominantnu (ne i jedinu) etapu u izvedbi nastavnog sata. Za srednje škole preporučeni odnos satova obrade i ostalih tipova satova je tri sata obrade i nakon njih jedan sat ponavljanja. Ako je moguće, može se planirati ponavljanje i vježbanje nakon dva sata obrade novih nastavnih sadržaja. Uvodni sat je tip sata, a ne naziv nastavne jedinice. Za školsku 2014./2015. godinu u izvedbenom planu i programu u rubrici napomene naznačite nastavne jedinice kojima se ostvaruje integracija i korelacija *Programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja (ishoda) Građanskog odgoja i obrazovanja* s predmetnim temama geografije. Sadržaj uvodnog sata kreira sam nastavnik. Najčešće je to upoznavanje s nastavnim programom i obveznim nastavnim sredstvima za nastavu geografije u toj školskoj godini. Nakon obrade svih nastavnih jedinica u pojedinoj nastavnoj temi treba planirati sat tematskog ponavljanja. Iza tematskog ponavljanja preporučuje se pisano provjeravanje. Broj pisanih provjera iz geografije u jednoj školskoj godini nije propisan važećim Pravilnikom o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (MZOS, 2010.) već je taj broj autonomna odluka nastavnika koji izvodi nastavni program. Navedenim pravilnikom propisan je broj pisanih provjera u danu i tjednu, a ne po predmetima, te obveza transparentnosti provjeravanja. Sve relevantne informacije o pisanom provjeravanju sadrže članak 8. i 10. Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi:

Članak 8.

Pisano provjeravanje

- (1) Pod pisanim provjeravanjem podrazumijevaju se svi pisani oblici provjere koji rezultiraju ocjenom učenikova pisanoga uratka. Pisano se provjeravanje provodi poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja, kontinuirano tijekom nastavne godine (podcrtala R.V.).
- (2) Za potrebe ovoga Pravilnika razlikujemo pisane provjere u trajanju duljem od 15 minuta (u daljnjem tekstu: pisane provjere) i kratke pisane provjere u trajanju do 15 minuta (u daljnjem tekstu: kratke pisane provjere). One se, osim trajanjem, moraju bitno razlikovati opsegom nastavnog sadržaja.
- (3) Obrazovna postignuća iz kratkih pisanih provjera se, u pravilu, upisuju u rubriku za bilješke u imeniku.
- (4) Učitelj/nastavnik je dužan obavijestiti učenike o opsegu sadržaja koji će se provjeravati i načinu provođenja pisane provjere.
- (5) U jednome danu učenik može pisati samo jednu pisanu provjeru, a u jednome tjednu najviše četiri pisane provjere.

Članak 10.

Okvirni vremenik pisanih provjera znanja

- (1) Okvirni vremenik pisanih provjera (u daljnjem tekstu: vremenik) školski je dokument koji je svaka škola dužna imati za tekuću školsku godinu.
- (2) Škola je dužna do kraja trećega tjedna nastave u svakom polugodištu javno objaviti vremenik za sve razredne odjele na oglasnoj ploči ili mrežnoj stranici škole.
- (3) Vremenik se sastoji od popisa razrednih odjela i kalendara nastavnih dana te upisanih planiranih pisanih provjera. Izrađen je prema izvedbenome nastavnom planu i programu te rasporedu sati pojedinih razrednih odjela.
- (4) U vremenik se upisuju i kratke pisane provjere koje se najavljuju i upisuju 5 (pet) nastavnih dana prije provedbe.
- (5) Iznimno, vremenik u strukovnim školama donosi se i objavljuje za svaki sljedeći mjesec, i to najkasnije 15 dana unaprijed.

(6) U iznimnim je situacijama moguće odgoditi planiranu pisanu provjeru ili odustati od pisanoga provjeravanja utvrđena vremenikom. Nakon obrazloženja i novoga dogovora s učenicima odluku o tome donose predmetni nastavnik, stručni suradnik kojeg odredi ravnatelj i ravnatelj škole.

(7) Vremenik predlaže učitelj/nastavnik, a usklađuje i donosi učiteljsko, odnosno nastavničko vijeće.

Metodički nije opravdano planirati nastavne satove za koje bi naziv nastavne jedinice glasilo Usmena provjera znanja. Osim metodičkih postulata, u planiranju i realiziranju usmenog provjeravanja ostvarenosti ishoda učenja nužno je primijeniti odredbe važećeg pravilnika (članak 7.) koje citiramo:

Članak 7.

Usmeno provjeravanje

(1) Pod usmenim provjeravanjem podrazumijevaju se svi usmeni oblici provjere postignute razine kompetencija učenika koji rezultiraju ocjenom. Usmeni se oblici provjere provode kontinuirano tijekom nastavne godine, u pravilu poslije obrađenih i uvježbanih nastavnih sadržaja.

(2) Usmeno provjeravanje i ocjenjivanje učenika može se provoditi na svakom nastavnom satu bez obveze najave i, u pravilu, ne smije trajati dulje od 10 minuta po učeniku (podcrtala R.V.).

(3) U danu kada piše pisanu provjeru, učenik može biti usmeno provjeravan samo iz jednoga nastavnog predmeta, odnosno iz dva nastavna predmeta ako taj dan nema pisanih provjera. Datum svake usmene provjere mora biti unesen u rubriku bilježaka.

Usmeno, pisano i praktično provjeravanje usvojenosti geografskih znanja i razvijenosti geografskih vještina su oblici provjeravanja, a ne elementi ocjenjivanja. Elementi ocjenjivanja ishoda učenja za geografiju dogovoreni su i usklađeni na nacionalnoj razini. To su usvojenost znanja, geografske vještine i kartografska pismenost. Tablica s elementima ocjenjivanja, opisima pojedinih elemenata, oblicima provjeravanja i indikatorima vrednovanja (kriterijima) objavljena je na internetskim stranicama Agencije za odgoj i obrazovanje. Sadržaj tablice rezultat je rasprava na međuzupanijskim stručnim skupovima i predstavlja usklađene stavove učitelja i nastavnika geografije. Dakako, svaki nastavnik može dopuniti opise elemenata ocjenjivanja, kao i načine i postupke vrednovanja, a za svaki razred prilagoditi (precizirati) koje će praktične vještine ocjenjivati u tom razredu.

Element ocjenjivanja	Opis elementa	Oblik	Indikator (kriterij)
Usvojenost znanja	Poznavanje i primjena ključnih pojmova, stupanj usvojenosti ishoda učenja (obrazovnih postignuća...)	Pisano, usmeno	- točnost i kvaliteta odgovora; reakcija na postavljeno pitanje; samostalnost
Geografske vještine	- praktične vještine (orijentacija u prostoru, izrada grafičkih priloga: profila, tematskih karata, dijagrama, powerpoint prezentacija, postera, plakata, samostalnih pisanih radova...) - kognitivne vještine (analiza grafičkih priloga...)	Pisano, usmeno, praktično	- točnost, preciznost, samostalnost, preglednost... - primjena statističkih i grafičkih metoda - prezentacijske vještine... - timski rad...
Kartografska pismenost	- poznavanje elemenata i sadržaja svih vrsta geografskih karata - upotreba geog. karata	Pisano, usmeno, praktično	- orijentacija na geog. karti, čitanje i interpretacija sadržaja karata, pravilno pisanje geografskih imena...

Sukladno važećem Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi, nastavnik mora učenike, razrednika, roditelje i stručnu službu škole upoznati s elementima ocjenjivanja te s načinima i postupcima vrednovanja. U članku 12. važećeg Pravilnika navedeno je koja zapažanja nastavnik unosi u rubriku bilježaka.

Članak 12.

Prava i obveze učitelja/nastavnika

(1) Učitelj/nastavnik određenoga nastavnog predmeta utvrđuje elemente ocjenjivanja te načine i postupke vrednovanja s učiteljima/nastavnicima istoga nastavnog predmeta, odnosno odgojno-obrazovnoga područja.

(2) Stručni je aktiv škole dužan uskladiti načine, postupke i elemente praćenja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini iz svih nastavnih predmeta, odnosno odgojno-obrazovnih područja.

(3) Učitelj/nastavnik svakog nastavnog predmeta je na početku i tijekom školske godine dužan upoznati učenike, razrednika te pedagoga, psihologa i stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog profila (u daljnjem tekstu: stručna služba) s elementima ocjenjivanja, kao i s načinima i postupcima vrednovanja.

(4) U prvome polugodištu prvoga razreda osnovne škole učitelj prati učenikova postignuća, ali ga ne ocjenjuje brojčano, nego ga odgojno-obrazovnim postupcima i mjerama potiče i priprema na vrednovanje i ocjenjivanje njegovih postignuća i ocjenjivanje njegova uspjeha u daljnjemu školovanju.

(5) Tijekom praćenja učenikova razvoja učitelj/nastavnik u rubriku bilježaka u imeniku upisuje samo ona zapažanja koja su učitelju/nastavniku u praćenju učenika uočljiva, učeniku i roditelju razumljiva te koja učitelju/nastavniku mogu pomoći u konačnome ocjenjivanju uspjeha u nastavnome predmetu, odnosno odgojno-obrazovnome području.

(6) U rubriku bilježaka učitelj/nastavnik može unositi i sljedeće podatke: datum pisane provjere, posljednju cjelinu koja se usmeno provjeravala, broj ostvarenih / mogućih bodova na pisanoj provjeri, teme i rezultate samostalnih, seminarskih i drugih radova učenika, redovitost izvršavanja zadataka i druge informacije koje su osnova za ocjenu pojedinoga predmeta.

(7) Učenika iz pojedinoga nastavnog predmeta ocjenjuje učitelj/nastavnik koji poučava nastavni predmet.

(8) Učitelj/nastavnik ocjenjuje javno u razrednome odjelu ili odgojno-obrazovnoj skupini osim u iznimnim slučajevima (nastava u bolnici, u kući).

(9) Učitelj/nastavnik dužan s je vaku ocjenu javno priopćiti i obrazložiti učeniku.

(10) Učitelj/nastavnik dužan je priopćenu ocjenu upisati u imenik u za to odgovarajući odjeljak.

(11) Ocijenjeni pisani rad te druge vrste radova učitelj/nastavnik dužan je dati učeniku na uvid i čuvati u školi do kraja školske godine.

(12) U umjetničkim školama učenikovo znanje na redovitim godišnjim ispitima ocjenjuje predmetni nastavnik koji je radio s njime tijekom nastavne godine i ispitno povjerenstvo, a na popravnim, razrednim, predmetnim i razlikovnim ispitima ocjenjuje ga ispitno povjerenstvo.

Nakon pisanih provjera, u priloženom izvedbenom planu i programu nastave geografije za treći razred gimnazije, planirana je analiza pisane provjere znanja. Na tim je satovima nužno analizirati prosječnu riješenost pojedinih zadataka. Ako se analizom utvrdi da je pojedine zadatke riješilo manje od 20 posto učenika, treba propitati uzroke tih slabih postignuća i po potrebi dodatno objasniti nastavne sadržaje ili uvježbati geografske vještine. Budući da se na početku godine ne može predvidjeti riješenost pojedinih pisanih provjera znanja, takve satove smatramo kombiniranim jer će sadržavati analizu, ponekad i usmenu provjeru, dodatna obrazloženja (obradu nastavnih sadržaja) ili vježbanje geografskih vještina.

Zadnja nastavna jedinica u svakoj nastavnoj godini je zaključivanje ocjena. Kako se utvrđuje zaključna ocjena iz pojedinog nastavnog predmeta, navedeno je u članku 11. Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi:

Članak 11.

Zaključna ocjena iz nastavnog predmeta

(1) Zaključna je ocjena iz nastavnog predmeta izraz postignute razine učenikovih kompetencija u nastavnome predmetu/području i rezultat ukupnoga procesa vrednovanja tijekom nastavne godine, a izvodi se na temelju elemenata vrednovanja.

(2) Učitelji/nastavnici na početku školske godine na stručnim aktivima pojedinih nastavnih predmeta utvrđuju elemente, načine i postupke u procesu zaključivanja ocjene.

(3) Zaključna ocjena iz nastavnog predmeta na kraju nastavne godine ne mora proizlaziti iz aritmetičke sredine upisanih ocjena, osobito ako je učenik pokazao napredak u drugom polugodištu.“

U priloženom izvedbenom planu i programu nastave geografije u trećoj godini učenja u gimnazijama terenska nastava geografije planirana je u lipnju, bez konkretizacije sadržaja, no može se planirati terenska nastava i u drugim mjesecima tijekom nastavne godine. Terensku nastavu geografije prema opsegu, trajanju i sadržaju planira i programira nastavnik samostalno, prema specifičnostima zanimanja u kojemu izvodi nastavu geografije. Za planiranje izvanučioničke nastave geografije rukovodite se važećim pravilnikom. Već je u nastavnom programu za osnovnu školu navedeno: “Izvanučionička nastava geografije vrlo je važna u stjecanju znanja, umijeća i navika, a ima i velike odgojne vrijednosti. Učitelj/učiteljica treba planirati takvu nastavu za određene programske sadržaje koji se mogu obraditi u naselju, bližoj i daljoj okolici. Terenska i izvanučionička nastava treba biti logistički i stručno dobro pripremljena, u suodnosu (korelaciji) s drugim nastavnim predmetima (povijest, biologija, hrvatski jezik...). Jedan od zadataka nastavnoga programa geografije jest i razvijanje smisla za timski rad kako bi učenici usvojili određene vrijednosti i usvojili pozitivne stavove o potrebi suradnje među ljudima i poštovanja tuđega rada. Promicanje ljubavi prema zavičaju i domovini stalna je zadaća nastave geografije, a ogleda se u vrijednostima kao što su znatiželja i oduševljenje prirodom i prirodnim pojavama, želja za očuvanjem i zaštitom prirodne i kulturne baštine, ekološka svijest te zaštita biljnoga i životinjskoga svijeta, osjećaj za lijepo i duhovnu stranu života, ponos zavičajem i domovinom.” U srednjoj školi još je veća važnost izvanučioničke, a posebno terenske nastave geografije.

Priloženi izvedbeni plan i program za nastavu geografije u trećoj godini učenja geografije u gimnazijama jedan je od načina planiranja i programiranja nastave. Vaš izvedbeni plan i program može se razlikovati od priloženoga jer svoj INPP prilagođavate specifičnostima škole, razrednih odjela u kojima realizirate nastavu i svojoj osobnoj jednadžbi poučavatelja. Putovi do cilja (nastavne strategije, metode i oblici rada), dinamika rada, korištena nastavna sredstva mogu se i moraju razlikovati kod pojedinih nastavnika, ali cilj nam je zajednički i propisan je nastavnim planom i programom geografije za gimnazije, Nacionalnim okvirnim kurikulumom i Hrvatskim kvalifikacijskim okvirom!

Škola:				
Nastavnik:				
Razred/razredni odjel(i):				
IZVEDBENI NASTAVNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE ZA 3. RAZRED OPĆE GIMNAZIJE 2014./2015. ŠKOLSKE GODINE				
mjesec	Rbr sata	Naziv nastavne jedinice	Tip sata	Napomena
rujan	1.	Upoznavanje s nastavnim programom geografije u 3. razredu gimnazije	uvodni	
	2.	Poslijeindustrijsko doba	obrada	
	3.	Globalizacija svjetskoga gospodarstva	obrada	
	4.	Vladavina multinacionalnih kompanija	obrada	
	5.	Doba globalizacije svjetskoga gospodarstva	ponavljanje	
	6.	Glavne regionalne integracije	obrada	
	7.	Političko i gospodarsko značenje regionalnih i svjetskih organizacija	obrada	

listopad	8.	Regionalne integracije i svjetske organizacije	ponavljanje	
	9.	Promjene u organizaciji i lokaciji poslovanje	obrada	
	10.	Ekologija - presudni faktor razvoja	obrada	
	11.	Važnost prometnih sustava i procesa urbanizacije	obrada	
	12.	Doba globalizacije gospodarstva i njegove posljedice	tematsko ponavljanje	
	13.	Posljedice globalizacije	obrada	
	14.	Asimetričnost svjetskoga gospodarstva	obrada	
	15.	Rast razlika između sjevera i juga	obrada	
studeni	16.	Sve izraženija demografska polarizacija	obrada	
	17.	Nejednak gospodarski razvoj svijeta	tematsko ponavljanje	
	18.	1. pismena provjera znanja i vještina: Globalizacija svjetskoga gospodarstva i nejednak gospodarski razvoj svijeta	provjeravanje	
	19.	Analiza 1. pismene provjere znanja i vještina	kombinirani	
	20.	Značenje i perspektiva Europske unije	obrada	
	21.	Njemačka - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	22.	Njemačka - polarizirani regionalni razvoj	obrada	
	23.	EU i Njemačka	ponavljanje	
prosinac	24.	Francuska - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	25.	Francuska - nejednak regionalni razvoj	obrada	
	26.	UK - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	27.	UK - regionalni razvoj	obrada	
	28.	Francuska i UK	ponavljanje	
	29.	Gospodarski uspon Italije	obrada	
siječanj	30.	Irska - primjer novog razvojnog modela	obrada	
	31.	Visokorazvijene države Europe	tematsko ponavljanje	
	32.	2. pismena provjera znanja i vještina: Visokorazvijene države Europe	provjeravanje	
	33.	Analiza 2. pismene provjere znanja i vještina	kombinirani	
	34.	SAD - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	35.	SAD - regionalni razvoj	obrada	

veljača	36.	SAD - prirodnogeografske i društveno-ekonomske posebnosti	ponavljanje	
	37.	Kanada	obrada	
	38.	Meksiko	obrada	
	39.	Države članice NAFTA-e	ponavljanje	
	40.	Japan - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	41.	Australija	obrada	
	42.	Japan i Australija	ponavljanje	
	43.	Kina	obrada	
ožujak	44.	Ruska Federacija - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	obrada	
	45.	Ruska Federacija - polarizirani gospodarski i društveni razvoj	obrada	
	46.	Visokorazvijene države izvan Europe i države svjetskog značaja	tematsko ponavljanje	
	47.	3. pismena provjera znanja i vještina: Visokorazvijene države izvan Europe i države svjetskog značaja	provjeravanje	
	48.	Analiza 3. pismene provjere znanja i vještina	kombinirani	
	49.	Latinska Amerika	obrada	
	50.	Brazil	obrada	
travanj	51.	Argentina i Čile	obrada	
	52.	Venezuela i Kolumbija	obrada	
	53.	Srednje i slabije razvijene države Južne Amerike	ponavljanje	
	54.	Azija - kontinent velikih država i regija	obrada	
	55.	Korejski poluotok	obrada	
	56.	Indokina i Indonezija	obrada	
	57.	Problemi suvremenog razvoja na istoku i jugoistoku Azije	ponavljanje	
svibanj	58.	Indija	obrada	
	59.	Pakistan i Bangladeš	obrada	
	60.	Jugozapadna Azija - bogatstvo nafte	obrada	
	61.	Srednje i slabije razvijene države Azije	ponavljanje	
	62.	Afrika - siromašni kontinent koji traži svoj put	obrada	
	63.	Ovisnost Afrike o prirodnim značajkama i demografska eksplozija	obrada	
	64.	Republika Južna Afrika - najveće gospodarstvo Afrike	obrada	
	65.	Alžir - povijesno i kolonijalno nasljeđe	obrada	
lipanj	66.	Srednje i slabije razvijene države	tematsko ponavljanje	
	67.	4. pismena provjera znanja i vještina: Srednje i slabije razvijene države	provjeravanje	
	68.	Analiza 4. pismene provjere znanja i vještina	kombinirani	
	69.	Terenska nastava	kombinirani	
	70.	Utvrđivanje ocjena na kraju nastavne godine	ocjenjivanje	

GODIŠNJI NASTAVNI PLAN GEOGRAFIJE U TREĆEM RAZREDU GIMNAZIJE

Nastavna cjelina	Broj sati obrade novih nastavnih sadržaja	Broj sati vježbanja i ponavljanja	Ostalo (uvodni sat, terenska nastava, kombinirani sat)	Broj sati provjeravanja i ocjenjivanja
Povezivanje svjetskog gospodarstva i njegove posljedice	8	3	2	1
Nejednak regionalni razvoj svijeta	4	1		
Visoko razvijene države Europe	9	3	1	1
Visokorazvijene izvaneuropske i države svjetskog značaja	9	4	1	1
Srednje i slabije razvijene države	14	4	2	2
UKUPNO	44	15	6	5

Škola:

Nastavnik:

Razred/razredni odjel(i):

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN I PROGRAM GEOGRAFIJE ZA 3. RAZRED JEZIČNE GIMNAZIJE 2014./2015. ŠKOLSKE GODINE

mjesec	R. br. sata	Naziv nastavne jedinice	Tip sata	Napomena
rujan	1.	Upoznavanje s nastavnim programom geografije u 3. razredu gimnazije	uvodni	
	2.	Poslijeindustrijsko doba i globalizacija svjetskoga gospodarstva	obrada	
	3.	Multinacionalne kompanije, regionalne integracije i svjetske organizacije	obrada	
	4.	Promjene u organizaciji i lokaciji poslovanja i održivi razvoj	obrada	
listopad	5.	Povezivanje svjetskoga gospodarstva i njegove posljedice	tematsko ponavljanje	
	6.	Posljedice globalizacije i demografska polarizacija	obrada	
	7.	Nejednak gospodarski razvoj svijeta	obrada	
	8.	Nejednak regionalni razvoj svijeta	ponavljanje	

studeni	9.	Njemačka - prirodnogeografske, društveno-ekonomske i posebnosti regionalnog razvoja	obrada	
	10.	Francuska - posebnosti regionalnog razvoja i svjetsko značenje	obrada	
	11.	Njemačka i Francuska	ponavljanje	
	12.	Ujedinjeno Kraljevstvo	obrada	
prosinac	13.	Italija	obrada	
	14.	Primjeri visokorazvijenih država Europe	tematsko ponavljanje	
	15.	1. pisana provjera znanja i vještina: Povezivanje svjetskoga gospodarstva i njegove posljedice, primjeri visokorazvijenih država Europe	provjeravanje	
siječanj	16.	Analiza prve pisane provjere znanja i vještina	kombinirani	
	17.	SAD - prirodnogeografske i društveno-ekonomske posebnosti	obrada	
	18.	SAD - posebnosti regionalnog razvoja i svjetsko značenje	obrada	
veljača	19.	Kanada	obrada	
	20.	Meksiko	obrada	
	21.	Članice NAFTA-e	ponavljanje	
	22.	Japan	obrada	
ožujak	23.	Australija	obrada	
	24.	Primjeri visokorazvijenih država izvan Europe	ponavljanje	
	25.	Kina	obrada	
	26.	Ruska Federacija	obrada	
travanj	27.	Indija	obrada	
	28.	Primjeri visokorazvijenih izvaneuropskih država i država svjetskog značaja	tematsko ponavljanje	
	29.	2. pisana provjera znanja i vještina: Primjeri visokorazvijenih izvaneuropskih država i država svjetskog značaja	provjeravanje	
svibanj	30.	Analiza druge pisane provjere znanja i vještina	kombinirani	
	31.	Nejednak regionalni razvoj Latinske Amerike	obrada	
	32.	Nejednak regionalni razvoj Azije	obrada	
	33.	Uzroci i posljedice gospodarskog zaostajanja Afrike	obrada	
lipanj	34.	Regionalni razvoj srednje i slabije razvijenih država	tematsko ponavljanje	
	35.	Zaključivanje ocjena	ocjenjivanje	

PRIMJERI RAZRADE NASTAVNIH JEDINICA

Prema Zakonu o hrvatskom kvalifikacijskom okviru, za svaki je sadržaj učenja i poučavanja važno iskazati ishode učenja i zadatke za njihovu provjeru. Obrazac pisane pripreme za nastavni sat geografije prilagođen je Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i ukazuje koje će se kompetencije razvijati na pojedinim nastavnim satovima geografije, koji se ishodi učenja očekuju od učenika i kojim će se zadacima provjeravati. Navedeni su samo primjeri zadataka. Vi možete i ishode i zadatke za njihovu provjeru prilagoditi specifičnosti zanimanja u kojemu izvodite nastavu geografije. Pitanja koja su navedena uz svaku kompetenciju su orijentir za promišljanje o razini ishoda učenja. Tijekom nastavne godine, a posebno u trećoj godini učenja geografije očekuje se napredak u obujmu kompetencija, sukladno razini HKO-a navedenoj u standardu kvalifikacije.

Obrazac pripreme:

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice		
Razred		
Tip sata		
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine Koja nova znanja trebam približiti svojim učenicima? Koje geografske vještine će učenici vježbati i razvijati?		
2. Metodička kompetencija Koje metodičke kompetencije potičem?		
3. Komunikacijska kompetencija Koje ću komunikacijske mogućnosti ponuditi?		
4. Socijalna (i građanska) kompetencija Koja poboljšanja (u socijalnom ponašanju) očekujem?		

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja		
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese, teorije, algoritme... • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama ...		
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje		

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

Nastavne metode

Oblici rada

Nastavna sredstva i pomagala

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Popis priloga (koji nisu upisani u nastavna sredstva i pomagala)

1. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Upoznavanje s nastavnim programom geografije u 3. razredu gimnazije	
Razred		
Tip sata	Uvodni sat	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• upoznati učenike s nastavnim planom i programom geografije u trećem razredu gimnazije • usporediti nastavne cjeline u nastavnom programu geografije u trećem razredu gimnazije s nastavnim programom geografije u šestom i sedmom razredu u osnovnoj školi • prepoznati geografske vještine koje će se razvijati u četvrtoj godini učenja geografije u srednjoj školi • ponoviti odredbe pravilnika o praćenju i ocjenjivanju učenika • predstaviti učenicima elemente i kriterije praćenja i ocjenjivanja • dogovoriti s učenicima metode i oblike rada	Po čemu se nastavni program geografije u 3. razredu gimnazije razlikuje od sadržaja koje ste učili u šestom i sedmom razredu u osnovnoj školi? Koje ste nastavne sadržaje upoznali analizom geografskih karata i dijagrama, a koje analizom fotografija? Koje dijagrame i jednostavne karte možete sami izraditi?
2. Metodička kompetencija	• koristiti udžbenik i školski atlas kao obvezna nastavna sredstva u nastavi geografije	Kako pravilno koristiti udžbenik i školski atlas u nastavi i u samostalnom radu?
3. Komunikacijska kompetencija	• formulirati pitanje o načinima rada i odnosu prema radu • argumentirati vlastite ciljeve u nastavnom predmetu	Kako organizirati učenje geografije korištenjem udžbenika, školskog atlasa i drugih nastavnih sredstava? Što očekuješ od nastave geografije, što od nastavnika, a što od sebe u ovoj školskoj godini?
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• primijeniti pravilan odnos prema radu • preuzeti odgovornost za vlastite rezultate i napredak u postignućima iz geografije	Zašto je važno dobro planirati vrijeme i mjesto učenja? Izradi vlastiti plan rada s obzirom na najavljene obveze u nastavnom predmetu geografija.

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ako vas učenici ne poznaju, predstaviti se učenicima i upoznati učenike • olujom ideja propitati predznanje i motivaciju učenika • najaviti upoznavanje s nastavnim programom, nastavnim sredstvima i načinima rada	• predstavljaju se nastavniku • odgovaraju na pitanja • slušaju najavu
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza	• predstaviti učenicima nastavni plan i program geografije u trećem razredu gimnazije: nastava se realizira dva puta/ jednom tjedno, a tijekom 70 (35) nastavnih sati učenici će upoznati Povezivanje svjetskoga gospodarstva i njegove posljedice, nejednak gospodarski i regionalni razvoj na svjetskoj razini, primjere visokorazvijenih država Europe, primjere visokorazvijenih država i država svjetskog značaj izvan Europe te razvoj srednje i slabije razvijenih država Latinske Amerike, Azije i Afrike • u nastavi geografije koristit će se osnovna nastavna sredstva: udžbenik, geografski atlas (ako ćete koristiti i druga nastavna sredstva, upoznajte učenike s njima); dogovorite s učenicima pravila donošenja obveznih nastavnih sredstava u školu; predstavite učenicima koncept udžbenika: u udžbeniku je nastavni program razrađen u 39 nastavnih jedinica; sve nastavne jedinice počinju uvodom u kojemu se kratkim tekstom najavljuje temeljni sadržaj nastavne jedinice; nastavne jedinice podijeljene su na manje didaktičko-metodičke korake (poglavlja) iza kojih je jedno ili više pitanja kojima se provjerava razumijevanje sadržaja; svaka je nastavna jedinica bogato opremljena fotografijama, tematskim kartama, dijagramima, shemama, tablicama i crtežima koji bi trebali pomoći u razumijevanju i lakšem usvajanju nastavnih sadržaja; u svakoj nastavnoj jedinici nalazi se po jedna (ili više) zanimljivosti - kraćih tekstova koji omogućuju proširivanje spoznaja o pojedinim temama, ali i potiču interes za daljnje istraživanje; na kraju svake nastavne jedinice i na kraju udžbenika je pojmovnik u kojemu su objašnjeni osnovni pojmovi	• prate sadržaj u udžbeniku ili listaju udžbenik • upoznaju obvezna nastavna sredstva; dogovaraju obvezu donošenja tih sredstava na nastavu; upoznaju koncept udžbenika i promišljaju o strategijama učenja uz pomoć udžbenika i ostalih nastavnih sredstava

Glavni dio sata		• na početku svake nastavne godine predmetni je profesor obvezan izvijestiti učenike o oblicima, elementima i kriterijima praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja; posebice je važno upoznati učenike s oblicima praćenja, provjeravanja i ocjenjivanja (pismene provjere, usmene provjere, provjere razvijenosti geografskih vještina...); dobro je na početku nastavne godine objasniti učenicima koji se elementi prate, koji se provjeravaju i ocjenjuju, koliko učestalo se ocjenjuju pojedini elementi i kakva je važnost pojedinih elemenata ocjenjivanja; zapisati na ploču vremenik pisanih provjera znanja i vještina (pišete mjesec i tjedan, nije moguće planirati datum jer se raspored sati može promijeniti); zaključna ocjena nije i ne smije biti aritmetička sredina brojčanih ocjena; pri zaključivanju ocjena na kraju nastavne godine veliku važnost imaju bilješke kojima se prati odnos prema radu i napredovanje učenika u radu; ako imate standardizirane kriterije ocjenjivanja pismenih provjera znanja i geografskih vještina, dobro je predstaviti ih učenicima na početku nastavne godine (i ponoviti prije prve pismene provjere); posebno je važno objasniti razliku u ocjenjivanju pismenih provjera znanja i vještina u kojima su zadaci zatvorenog tipa od onih u kojima su zadaci otvorenog tipa; poželjno je predstaviti i kriterije usmenih provjera znanja • budući da se u trećem razredu srednjoškolskog obrazovanja u nastavi geografije obrađuju uzroci i posljedice povezivanja svjetskoga gospodarstva nejednak gospodarski i regionalni razvoj na odabranim primjerima država, boljem razumijevanju i lakšem usvajanju nastavnih sadržaja pogoduju oblici i metode rada u kojima je zastupljena veća aktivnost učenika; posebice se to odnosi na terensku nastavu; stoga najavite kako i kada planirate realizirati terensku nastavu i koje ideje i aktivnost očekujete od učenika • u cilju realizacije ishoda učenja građanskog odgoja i obrazovanja, najavite projekt (koji će biti sastavni dio školskog kurikulumu) kojim ih planirate ostvariti; temu mogu predložiti učenici	• bilježe elemente, oblike i kriterije praćenja i ocjenjivanja; bilježe vremenik pismenih provjera znanja i vještina; po potrebi traže dodatna obrazloženja • iznose ideje za terensku nastavu • iznose ideje za projekt

Završni dio sata		• odgovoriti na pitanja učenika, ako ih ima • voditi učenike u definiranju ciljeva učenja i poučavanja geografije te propitivanju odnosa prema nastavnim sadržajima geografije	• po potrebi postavljaju pitanja • odgovaraju na pitanja: 1. Što sam naučio/la iz regionalne geografije svijeta i Europe u osnovnoj školi? 2. Zašto je važno poznavati geografska obilježja pojedinih država? 3. Što očekujem od nastave geografije, što od nastavnika, a što od sebe u ovoj školskoj godini? • argumentiraju odgovore na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

GEOGRAFIJA 2 sata tjedno (1 sat tjedno)

Obvezna nastavna sredstva:

Feletar, Šiljković: Geografija 3, udžbenik za treći razred gimnazije

Geografski atlas (upišite nakladnika)

Vremeni pismenih (pisanih) provjera znanja i vještina

Elementi praćenja

Elementi i kriteriji ocjenjivanja

Nastavne metode

- metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije

Oblici rada

- frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školski atlas, zidna karta svijeta, internetski izvori

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Nastavni program geografije za gimnazije

Predmetni kurikulumi geografije (www.asoo.hr)

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (urednički pročišćeni tekst, Narodne novine, broj 87/08, 86/09, 92/10, 105/10, 90/11, 5/12, 16/12 i 86/12)

Pravilniku o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi (www.mzos.hr)

Odluka o donošenju programa međupredmetnih i interdisciplinarnih sadržaja građanskog odgoja i obrazovanja za osnovne i srednje škole (NN 104/2014)

2. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Poslijeindustrijsko doba	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• izdvojiti i opisati razvojne faze svjetskoga gospodarstva • objasniti pojmove poslijeindustrijsko doba, fordizam, globalno društvo i JIT • objasniti procese tercijarizacije, globalizacije, integracije znanosti i proizvodnje, regionalnog integriranja • opisati cikluse industrijalizacije • opisati promjenu lokacijskih faktora • izdvojiti i objasniti pozitivna i negativna obilježja poslijeindustrijskog doba; za svako obilježje navesti primjer • navesti i na geografskoj karti pokazati primjere država koje su ušle u poslijeindustrijsko doba	Usporedi gospodarsku strukturu stanovništva u pojedinim fazama razvoja gospodarstva. Koje su društvene i prostorne promjene karakteristične za pojedinu fazu? Zašto se ne smanjuje uloga industrije u globalnom društvu iako se smanjuje broj industrijskih radnika? Kako analiziramo procese industrijalizacije? Po čemu se razlikuju pojedini ciklusi industrijalizacije? Koje su države danas vodeće industrijske sile svijeta? Što je u globalnom društvu omogućilo opću povezanost svijeta? Uz pomoć priloženih dijagrama analiziraj posljedice globalizacije u svjetskoj trgovini. Koje su organizacijske i prostorne promjene karakteristične za globalno društvo? Opiši ulogu inovacija i tehnologije u globalnom društvu. Koje su negativne oznake poslijeindustrijskog društva?
2. Metodička kompetencija	• unaprijediti vještinu analize tablica i dijagrama • primijeniti tehnike obrade odabranih tekstova • pohraniti i primijeniti ključne izjave iz obrađenih tekstova i organizirati ih u tablicu	Usporedi stope promjene obujma industrijske proizvodnje u odabranim državama svijeta. U kojim je regijama i državama krajem 20. stoljeća zabilježeno najveće smanjenje udjela industrijskih radnika? Uz pomoć skice objasni osnovne skupine lokacijskih faktora. Pročitaj zadani tekst i dopuni tablicu.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost usmenog i pismenog izražavanja • poštovati pravila razgovora	Pitanja za metodu razgovora.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti utjecaj tržišne konkurentnosti, kompetentnost ljudskih resursa i cjeloživotnog učenja na promjene u svjetskom gospodarstvu • prepoznati izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske - mogućnosti, teškoće, prednosti, opasnosti • zaključiti o povezanosti cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Koje su društvene i prostorne promjene karakteristične za pojedinu fazu razvoja gospodarstva? Zašto se ne smanjuje uloga industrije u globalnom društvu iako se smanjuje broj industrijskih radnika? Opiši ulogu inovacija i tehnologije u globalnom društvu. Koje su negativne oznake poslijeindustrijskog društva?

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• sat započeti razgovorom o industrijskim revolucijama i o industrijskom dobu u cilju poticanja učenika da se prisjete nastavnih sadržaja 2. razreda. Pitanja za metodu razgovora: 1. Kada počinje industrijsko doba? 2. Što je omogućilo prijelaz iz agrarne u industrijsku civilizaciju? 3. Koja su glavna obilježja industrijskog doba? 4. Koji su energenti i izumi obilježili prvu i drugu industrijsku revoluciju? 5. Koje bi bile glavne karakteristike poslijeindustrijskog doba? 6. Što je, prema vašemu mišljenju, omogućilo poslijeindustrijsko doba? • važno je naglasiti da je glavno obilježje poslijeindustrijskog doba smanjenje zaposlenih u industriji, ali to nipošto ne znači i opadanje industrijske proizvodnje. • istaknuti važnost znanja, koje je i omogućilo poslijeindustrijsko doba te tako potaknuti učenike na učenje zbog stjecanja znanja, a ne dobivanja ocjene	• odgovaraju na pitanja
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (poslijeindustrijsko doba, tercijarizacija, globalizacija, integracija znanosti i proizvodnje, integracije, JIT, najava kriza) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	• zadati izdvajanje faza razvoja svjetskoga gospodarstva pregledavanjem teksta udžbenika na str. 8. • zadati upisivanje obilježja pojedinih faza tehnikom dosjećanja i provjeriti sadržaj, postupno ga dopunjavati • zadati metodu rada na tekstu: Pročitajte tekst u udžbeniku o fazama razvoja svjetskoga gospodarstva na 8. i 9. str. te prvi odlomak na 10. str. • analizirati tablicu iz udžbenika na str. 9. (Industrija u svijetu prema broju radnika od 1970. do 2005. godine) i izdvojiti trendove: tercijarizacija društva, u visokorazvijenim državama gotovo ¾ radno sposobnog stanovništva radi u tercijarnom sektoru • analizirati dijagram na 9. str. udžbenika i usporediti stope promjene obujma industrijske proizvodnje u odabranim državama svijeta • metodom usmenog izlaganja objasniti geografski pristup proučavanja procesa industrijalizacije i izdvojiti cikluse industrijalizacije; zadati izradu crte vremena na kojoj će označiti cikluse industrijalizacije, radom na tekstu izdvojiti obilježja pojedinog ciklusa i pokazati na zidnoj karti primjere država koje su zahvaćene industrijalizacijom u pojedinim ciklusima	• pregledavaju zadani tekst i izdvajaju ključne pojmove • upisuju zadana obilježja u tablicu • čitaju zadani tekst i dopunjavaju tablicu • analiziraju tablicu i samostalno oblikuju zaključke • pokazuju zadane sadržaje na zidnoj karti, analiziraju dijagram i samostalno oblikuju zaključke • slušaju izlaganje, crtaju kronološki grafički organizator, čitaju zadani tekst, pokazuju zadane sadržaje u atlasu i na zidnoj karti

Glavni dio sata		• metodom razgovora izdvojiti prostorne i organizacijske promjene u svjetskom gospodarstvu u globalnom društvu; pročitati iz udžbenika objašnjenje pojmova JIT i kaizen, zatim ulogu znanosti i tehnologije te inovacija • analizirati osnovne skupine lokacijskih faktora (U/11), a zatim prezentirati zračne snimke ili fotografije klastera i tehnoloških parkova; voditi učenike u usporedbi uloge pojedinih lokacijskih faktora, prema zaključku kakve su promjene u organizaciji i lokaciji poslovanja nastupile • nacrtati dvodimenzionalnu tablicu na ploču i olujom ideja navesti, a zatim u raspravi prodiskutirati pozitivna i negativna obilježja poslijeindustrijskog doba s aspekta pojedinca, pojedinih društva i država (među negativnim obilježjima bilo bi dobro prodiskutirati produbljanje nejednakog razvoja regija u svijetu, nezaposlenost, prezaduženost, protekcionizam, ekološke posljedice)	• navode i opisuju organizacijske promjene u svjetskom gospodarstvu, čitaju zadani tekst • analiziraju dijagram, fotografije, snimke; uspoređuju sadržaj prikazanoga i prepoznaju promjene • navode pozitivne i negativne učinke globalnog društva, organiziraju informacije u tablicu i prema pravilima rasprave diskutiraju o pojedinim problemima
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• metodom govornog lanca ponoviti faze razvoja gospodarstva, cikluse industrijalizacije, prostorne i organizacijske promjene u poslijeindustrijskom dobu (ili globalnom društvu) (navedene natuknice mogu biti na slajdu, učenici zadanim redoslijedom o svakoj natuknici izgovaraju po jednu rečenicu, dok se ne objasne sve natuknice) • vrednovati odnos prema postavljenim zadacima, napredak u razvijanju stručne, metodičke, komunikacijske, socijalne i građanske kompetencije	• u govornom lancu primjenjuju naučene nastavne sadržaje

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

POSLIJEINDUSTRIJSKO DOBA

faze razvoja gospodarstva	obilježja
agrarno društvo	
manufakturno društvo	
moderno (industrijsko) društvo	
zrelo industrijsko društvo	
fordizam	
globalno društvo	

- tercijarizacija društva

- smanjuje se broj zaposlenih u industriji, ali ne i industrijska proizvodnja

- geografski pristup proučavanju industrijalizacije:

- analiza uloge industrije u gospodarskom razvoju i promjeni društvenih odnosa;

- analiza posljedica industrijalizacije u okolišu, u vezama i prostornim odnosima između ruralnih i urbanih prostora

- analiza međuzavisnost industrijalizacije, razvoja prometne infrastrukture i rasta trgovine
- ciklusi industrijalizacije
- prostorne promjene svjetskoga gospodarstva: promjene u hijerarhiji lokacijskih faktora, sve veće povezivanje svijeta, produbljivanje nejednakog razvoja regija u svijetu
- promjene organizacije i načina rada: JIT sustav; kaizen

Globalno društvo	
Pozitivna obilježja	Negativna obilježja

Nastavne metode

- razgovor, oluja ideja, rasprava, govorni lanac, usmeno izlaganje, izravna i neizravna grafička metoda, metoda demonstracije i rada na tekstu

Oblici rada

- samostalni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, školski atlas, ploča i kreda, dijagram (Primjeri porasta ili pada obujma proizvodnje u odabranim državama), tablica (Industrija u svijetu prema broju radnika od 1970. do 2005. godine), skica (Osnovne skupine lokacijskih faktora koji utječu na lokaciju tvrtke), tablice za organiziranje informacija, fotografije, zračni snimci

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Aoyama, Y. i dr., 2011: *Key concepts in Economic Geography*, Sage Publications, Los Angeles.

Coe, N. M. i dr., 2007: *Economic geography, contemporary introduction*, Blackwell, Malden.

Hudson, R., 2005: *Economic geographies*, Sage publications, London – poglavlja 8, 9 i 10.

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

3. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Globalizacija svjetskoga gospodarstva	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• objasniti pojam globalizacija • opisati aspekte i tijek procesa globalizacije • uz pomoć dijagrama i tablica sa statističkim pokazateljima objasniti trendove u svjetskoj trgovini • navesti čimbenike koji su omogućili globalizaciju svjetskoga gospodarstva	Navedi primjere globalizacije iz svakodnevnog života. Koji su glavni faktori i obilježja globalizacije. Kakva je uloga znanja i informacija u procesu globalizacije? Zašto kompanije organiziraju proizvodnju u više država svijeta? Kako u slabije razvijenim državama na lokalno stanovništvo i razvoj regija utječe lokacija pogona multinacionalne kompanije? Navedi neke proizvode najjače globaliziranih industrijskih grana. Usporedi redoslijed najvećih svjetskih izvoznika i uvoznika roba i usluga. Koje države bilježe negativnu vanjskotrgovinsku bilancu? Kada je došlo do velikog povećanja izravnih stranih ulaganja? Kakva je uloga WTO-a u procesu globalizacije?
2. Metodička kompetencija	• razvijati sposobnost slušanja, prihvatiti argumente svojih kolega ili braniti argumentima drugačiji stav o zadanoj temi	U skupini (ZA ili PROTIV) usuglasite stavove i obranite ih argumentima.
3. Komunikacijska kompetencija	• uvjerljivo iznijeti argumente kojima brani svoj stav	Je li prema vašemu mišljenju: - globalizacija suvremeni (novi) proces u svjetskom gospodarstvu - znanje pokretač svjetskog razvoja - ulaganje u istraživanja i ljudske potencijale trošak - osnovni cilj rada - profit
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• prepoznati povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnost na tržištu radne snage, ulogu inovativnosti, rada i proizvodnje u stvaranju osobnog i društvenog bogatstva • zalagati se za socijalnu solidarnost • formirati stav o novcu kao mjerilu rada i radu kao temeljnoj ljudskoj vrijednosti • braniti pravo na pravednu naknadu za rad (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Objasni povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnost na tržištu radne snage. Kakva je uloga inovativnosti u suvremenom društvu? Zašto je nužno zalagati se za socijalnu solidarnost? Kakav je tvoj stav o novcu i radu?

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• učenicima se može dati zadatak sat ranije: pronaći argumente ZA ili PROTIV globalizacije pa se u uvodnom dijelu sata može organizirati i debata na tu temu; tako učenici će već djelomično biti pripremljeni za sat te će moći aktivnije sudjelovati u samoj obradi • potaknuti diskusiju na temu globalizacije: Što podrazumijevamo pod pojmom globalizacija? Globalizacija: ZA ili PROTIV? Zašto ljudi prosvjeduju protiv globalizacije?	• prema pravilima debate iznose argumente za, odnosno protiv globalizacije • odgovaraju na pitanja, diskutiraju o temi
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (globalizacija - međunarodna trgovačka razmjena, kapital, informatika) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila u raspravi i debati	• metodom razgovora i usmenog izlaganja sažeti raspravu (ili debatu, ovisno o odabiru metode za uvodni dio sata) o pojmu globalizacija, prednostima i nedostacima • voditi učenike u vježbanju diskusije, moguće teze: globalizacija je počela krajem 20. stoljeća (počeci procesa); osnovni cilj: globalno tržište (ekonomski aspekt); znanje je pokretač svjetskog razvoja (obilježja globalizacije); ulaganje u istraživanja i ljudske potencijale nije trošak (obilježja globalizacije); profit ↔ jednakost (ciljevi svjetskog razvoja i globalizacije) • pročitati tekst u udžbeniku pod naslovom globalizacija industrije i zadati učenicima da odgovore na pitanja uz taj tekst • metodom usmenog izlaganja, uz prezentaciju kvantitativnih pokazatelja objasniti globalizaciju međunarodne trgovine i rast izravnih stranih ulaganja • analizirati tematsku kartu u udžbeniku na str. 14., izdvojiti vodeće svjetske uvoznike roba i usluga, pokazati te države na zidnoj karti svijeta • usporediti tematsku kartu u udžbeniku na str. 15. s kartom na str. 14. i zaključiti koje države su vodeće u svjetskoj trgovinskoj razmjeni, izdvojiti vodeće svjetske izvoznike roba i usluga, pokazati te države na zidnoj karti svijeta	• zajedno s nastavnikom oblikuju sažetak i bilježe ključne informacije • diskutiraju o počecima i obilježjima globalizacije • čitaju tekst i primjenjuju prikupljene informacije na pitanja u udžbeniku • slušaju izlaganje, promatraju prezentirane podatke • analiziraju tematsku kartu, rangiraju vodeće svjetske uvoznike (tri) i pokazuju zadane sadržaje na političkoj karti svijeta • analiziraju tematsku kartu, izdvajaju vodeće države u svjetskoj trgovini, rangiraju vodeće svjetske izvoznike (tri) i pokazuju zadane sadržaje na političkoj karti svijeta

Glavni dio sata		• analizirati dijagram u udžbeniku na str. 15. (Razlika između veličine izvoza i uvoza 10 najvećih svjetskih sudionika u trgovinskoj razmjeni 2012. godine) i zaključiti koje države ostvaruju suficit, a koje deficit u vanjskoj trgovini; metodom razgovora navesti neke od uzroka takve vanjskotrgovinske bilance • analizirati dijagram (Struktura svjetskog izvoza 2012., U/16) i zaključiti koji proizvodi prema tržišnoj vrijednosti dominiraju u svjetskoj trgovini • metodom usmenog izlaganja objasniti utjecaj svjetskih organizacija na procese globalizacije; pročitati tekst o ciljevima osnivanja GATT-a, učincima njegova djelovanja i prerastanju u WTO	• analiziraju dijagram, navode razloge suficita i deficita u vanjskoj trgovini odabranih država svijeta • analiziraju dijagram i samostalno oblikuju zaključke • slušaju izlaganje, čitaju zadani tekst i komentiraju ulogu GATT-a i WTO-a u procesima globalizacije
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti mogućnost primjene naučenoga pitanjem: Na koji se način manifestira globalizacija u društvu? • vrednovati napredak u analizi tematskih karata i dijagrama, napredak u komunikacijskoj kompetenciji Domaća zadaća • Aktualizirati podatke o strukturi svjetskog izvoza i uvoza, vodećim svjetskim izvoznici-ma i uvoznici-ma, članicama WTO-a. Prikupiti podatke, vizualizirati podatke adekvatnom metodom i u pisanom obliku ih komentirati. Napisati esej: Hrvatska u procesima globalizacije	• odgovaraju na pitanje • odabiru aktivnost za samostalni rad kod kuće

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

GLOBALIZACIJA SVJETSKOGA GOSPODARSTVA

- globalizacija = opća gospodarska, politička i kulturna povezanost svijeta
- dugotrajne promjene u gospodarstvu, politici i tehnologiji
- ekonomski aspekt: uklanjanje zapreka u međunarodnoj trgovini, jačanje ekonomske integracije država
- obilježja: tehnološki napredak i inovativnost, ekonomska fleksibilnost i konkurentnost
- znanje ↔ informacije
- rast međunarodne trgovine, rast izravnih stranih ulaganja
- najveći svjetski trgovci: SAD, Kina, Njemačka, Japan; najveći suficit: Njemačka; najveći deficit: SAD
- mijenja se struktura svjetske trgovine
- GATT (1947.) = Opći sporazum o carinama i trgovini; cilj: smanjenje carina, 1994. prerasta u WTO = Svjetska trgovinska organizacija, sjedište – Ženeva

Nastavne metode

- debata, rasprava, metoda razgovora, metoda demonstracije, rada na tekstu, usmenog izlaganja, neizravna grafička metoda

Oblici rada

- frontalni, samostalni i rad u skupini

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, politička karta svijeta, školski atlas, školska ploča, tematske karte (15 najvećih svjetskih izvoznika roba i usluga 2012. godine; 15 najvećih svjetskih uvoznika roba i usluga 2012. godine), dijagrami (Razlika između veličine izvoza i uvoza roba i usluga 10 najvećih svjetskih sudionika u trgovinskoj razmjeni 2012. godine; Struktura svjetskog izvoza 2012. godine), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Aoyama, Y. i dr., 2011: *Key concepts in Economic Geography*, Sage Publications, Los Angeles.

Coe, N. M. i dr., 2007: *Economic geography, contemporary introduction*, Blackwell, Malden.

Hudson, R., 2005: *Economic geographies*, Sage publications, London – poglavlja 8, 9 i 10.

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

Dicken, P., 2003: *Global shift*, Guilford Press, New York, London.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.

Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.

Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.

Internetske stranice WTO-a.

4. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Vladavina multinacionalnih kompanija	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• objasniti pojam multinacionalne kompanije (MNK) • opisati povijesni razvoj multinacionalnih kompanija • analizirati prostorni raspored sjedišta i strukturu najvećih multinacionalnih kompanija • navesti primjere multinacionalnih kompanija • opisati pozitivne i negativne učinke djelovanja multinacionalnih kompanija • navesti primjere multinacionalnih kompanija iz Hrvatske • pokazati na geografskoj karti države s najvećim brojem sjedišta MNK	Koje kompanije imaju status multinacionalnih? Koji su razlozi usmjereni djelovanje pojedinih kompanija izvan matične države? Zašto multinacionalne kompanije najbolje mogu iskoristiti prednosti pojedinih lokacija? Gdje se nalaze sjedišta većine velikih multinacionalnih tvrtki? Koje industrije dominiraju u strukturi najvećih MNK? Istraži nove podatke o rangu vodećih MNK u svijetu (Forbes Global 2000). Usporedi snagu velikih multinacionalnih kompanija i većine zemalja u svijetu. U čemu se ogleda važnost multinacionalnih kompanija? Zašto se male tvrtke povezuju s velikim multinacionalnim kompanijama? Zašto velike multinacionalne tvrtke razvijaju specijalne odnose s vlašću?
2. Metodička kompetencija	• samostalno analizirati shemu koncepta djelovanja MNK, tematsku kartu i tablice	Objasni koncept djelovanja MNK uz pomoć sheme u udžbeniku na 17. str. Pokaži na zidnoj karti države s najvećim brojem sjedišta multinacionalnih kompanija. Što zaključuješ? Koje multinacionalne kompanije imaju najveći indeks geografske zastupljenosti, koje najveći prihod, koje najveću zaradu, a koje najviše zaposlenih?
3. Komunikacijska kompetencija	• vježbati slobodni govor pred razrednim odjelom • unaprijediti sposobnost usmenog i pismenog izražavanja	Opiši utjecaj proizvoda multinacionalnih kompanija na tvoj svakodnevni život.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• opisati izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske – mogućnosti, teškoće, prednosti, opasnosti • objasniti što je odgovorna potrošnja u odnosu na zdravlje, upravljanje financijama te obiteljsku i društvenu stabilnost, zaštitu okoliša i racionalno upravljanje novcem i dobrima • istražiti i dokumentirati utjecaj reklame na individualnu potrošnju i druge potrošače • demonstrirati vještinu otpornosti na agresivne marketinške kampanje i pokušaje manipulacija • demonstrirati etičan odnos prema novcu (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Opiši položaj Hrvatske u procesima globalizacije. Opiši utjecaj proizvoda multinacionalnih kompanija na tvoj svakodnevni život. Objasni što je odgovorna potrošnja u odnosu na zdravlje, upravljanje financijama te obiteljsku i društvenu stabilnost, zaštitu okoliša i racionalno upravljanje novcem i dobrima. Kako se oduprijeti agresivnim marketinškim kampanjama i pokušajima manipulacije? Kako se treba odnositi prema novcu?

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• potaknuti nekoliko učenika da opišu svoj dan u smislu što sve konzumiraju (hrana, kozmetika, piće, prijevozno sredstvo, mediji itd.) npr. "ujutro se budim i pijem svoj <i>Nestle</i> kakao ili <i>Nescaffe</i>, jedem <i>Nestle</i> muesle, oblačim <i>Levis</i> traperice, <i>Benneton</i> majicu dok slušam muziku na <i>Sony</i> MP4, stavljam <i>Siemens</i> pametni telefon u torbu, ulazim u tatin <i>Peugeot</i> i krećem u školu, u vožnji provjeravam zadaću na <i>Samsung</i> tabletu, u školi pod odmorom pijem <i>Coca-Colu</i>... • metodom razgovora najaviti temu nastavne jedinice: Što je slično ovim nabrojenim kompanijama? (raširenost u svijetu, velik profit, masovna proizvodnja...) Kako se zovu takve kompanije ili tvrtke? (multinacionalne kompanije ili transnacionalne korporacije ili tvrtke)	• opisuju kako su proizvodi multinacionalnih kompanija uključeni u svakodnevni život
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (osnivanje, obilježja i uloga multinacionalnih kompanija) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	• radom na tekstu (U/17) objasniti pojam multinacionalna kompanija (posebno izdvojiti broj država u kojima djeluju, udio prihoda ostvaren izvan matične države, ulogu menadžmenta i podružnica), odgovoriti na pitanje zašto se osnivaju multinacionalne kompanije • usmenim izlaganjem objasniti povijesni razvoj MNK i kriterije za izdvajanje najvećih, posebice indeks geografske zastupljenosti; analizirati tablicu (U/18) • analizirati tematsku kartu (U/19) i objasniti prostorni raspored sjedišta najvećih MNK i promjene u distribuciji sjedišta; radom na tekstu (U/19) prikupiti informacije o transferu FDI (izravnih stranih ulaganja) • analizirati tablice (U/18-19) i izdvojiti industrijske grane i banke u strukturi vodećih MNK; prezentirati nove podatke UNCTAD-a, Forbesa, Fortune ili zadati taj zadatak za domaću zadaću • postaviti problemsko pitanje: Kako ocijeniti djelovanje multinacionalnih kompanija u svjetskom gospodarstvu? Koje su pozitivne promjene donijele? Koji su negativni učinci njihova poslovanja? Po potrebi konzultirati tekst u udžbeniku na 20. str. (drugi način: prezentirati teze na slajdu koje učenici samostalnim radom učenici komentiraju: - utjecaj na razvoj gospodarstva - zapošljavanje stanovništva, osobito u slabije razvijenim državama - nositelji napretka razvoja tehnologije i znanosti - pridonose povezivanju u svijetu - monopol u gospodarstvu i utjecaj na politiku) • prezentirati logotipove više kompanija u Hrvatskoj i metodom razgovora izdvojiti primjere multinacionalnih kompanija • komentirati utjecaj reklame (uz pomoć fotografije)	• čitaju tekst i objašnjavaju zadani pojam, navode obilježja, objašnjavaju ciljeve osnivanja MNK • slušaju izlaganje, analiziraju informacije u tablici • analiziraju tematsku kartu, opisuju prostorni raspored prikazane pojave, prepoznaju države Trijade, otkrivaju informacije o (re)lokaciji izravnih stranih ulaganja • analiziraju tablice, oblikuju zaključak o strukturi vodećih multinacionalnih kompanija • iznose stavove o pozitivnim i negativnim stranama djelovanja multinacionalnih kompanija • prepoznaju ulogu hrvatskih kompanija u europskom i svjetskom gospodarstvu • komentiraju utjecaj reklame na individualnu potrošnju i druge potrošače, navode načine kako se oduprijeti agresivnim marketinškim kampanjama i pokušajima manipulacija

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti primjenu naučenoga na shemi u udžbeniku (U/17) i odabranim pitanjima • vrednovati napredak u samostalnom radu Domaća zadaća • podijeliti učenike u parove i zadati im jedan od sljedećih zadataka: 1. pronaći na internetu najnovije podatke o redoslijedu najvećih multinacionalnih kompanija u svijetu prema različitim kriterijima (npr. prema obujmu proizvodnje, prema vrijednosti prodaje, prema raširenosti u svijetu, broju zaposlenih i sl.) 2. saznati postoje li multinacionalne tvrtke u Hrvatskoj, kolika im je vrijednost proizvodnje i prodaje te koliko su raširene u Europi i svijetu 3. pronaći tekst o barem dvije multinacionalne tvrtke i zalijepiti u bilježnicu uz sažeti osobni komentar	• komentiraju shemu, odgovaraju na pitanja • bilježe zadatak za zadaću, dogovaraju suradnju s partnerom

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

VLADAVINA MULTINACIONALNIH KOMPANIJA

- multinacionalna kompanija (korporacija) velika je poduzetnička, trgovačka i/ili industrijska kompanija; podružnice u dvije i više država; više od ¼ prihoda stječe izvan matične države, sjedište u visokorazvijenoj državi, podružnice na najisplativijoj lokaciji
 - uloga podružnica
 - ciljevi osnivanja (financijski, marketinški, ulaganja)
- osnivaju se od međuratnog razdoblja
- neravnomjeran prostorni raspored sjedišta
- usmjeravanje izravnih stranih ulaganja
- struktura vodećih multinacionalnih kompanija
- osnovna obilježja:
 - ostvaruju više od polovice svjetske trgovine
 - primjena novih tehnologija, razvijanje inovacija
 - decentralizacija funkcija, povezanost s malim tvrtkama
 - svaki dio se proizvodi ili sklupa tamo gdje je najjeftinije
 - visok udio strane radne snage
 - mijenjanje zakonskih odredbi
 - jak društveni utjecaj

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, neizravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda demonstracije

Oblici rada

- frontalni, samostalni i rad u paru

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, politička karta svijeta, školski atlas, školska ploča, tematska karta (Prostorni raspored sjedišta 500 najvećih multinacionalnih kompanija u svijetu), tablice (Deset najvećih MNK prema broju država i indeksu geografske zastupljenosti, Vodeće multinacionalne kompanije prema prihodima, Vodeće multinacionalne kompanije prema profitu, Vodeće multinacionalne kompanije prema broju zaposlenih), shema (Koncept djelovanja multinacionalnih kompanija), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.
- Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.
- Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).
- Aoyama, Y. i dr., 2011: *Key concepts in Economic Geography*, Sage Publications, Los Angeles.
- Coe, N. M. i dr., 2007: *Economic geography, contemporary introduction*, Blackwell, Malden.
- Hudson, R., 2005: *Economic geographies*, Sage publications, London – poglavlja 8, 9 i 10.
- Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.
- Dicken, P., 2003: *Global shift*, Guilford Press, New York, London.
- Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.
- Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.
- Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.
- Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.
- Internetske stranice WTO-a.

6. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Glavne regionalne integracije	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• navesti poticajne čimbenike stvaranja integracija • izdvojiti i usporediti razine ekonomskog integriranja • navesti primjere integracija za svaku razinu integriranja • objasniti razlike među europskim regionalnim integracijama i njihovu važnost • navesti primjere regionalnih integracija na pojedinim kontinentima izvan Europe • pokazati na geografskoj karti članice Europske unije, EFTA-e, CEFTA-e, EMFTA-e, EurAsEC-a, NAFTA-e, MERCOSUR-a, ASEAN-a, BRICS-a, SACU-a, SADC-a, ECOWAS-a, APEC-a	Koje stupnjeve teorijski izdvajamo u razini integracijski procesa? Po čemu se razlikuju EU i NAFTA kao regionalne integracije? Koje su prednosti, a koji nedostaci članstva u regionalnim trgovinskim blokovima? Koje regionalne ekonomske integracije djeluju u Europi? Po čemu se razlikuju države koje su njihove članice? Zašto je došlo do premještanja brojnih američkih i kanadskih industrijskih pogona u Meksiko? Usporedite obilježja i važnost regionalnih integracija na pojedinim kontinentima. U čemu je važnost APEC-a? Što je BRICS? U čemu je njegova posebnost?

2. Metodička kompetencija	• organizirati informacije u tablici i na tematskoj karti • oblikovati usmeno izvješće	Istraži podatke o zadanim integracijama (kada su nastale, gdje im je sjedište, koje su države članice itd.), prikaži ih na tematskoj karti ili powerpoint prezentaciji i usmeno prezentiraj pred razrednim odjelom.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost usmenog, pismenog i grafičkog izražavanja	Istraži podatke o zadanim integracijama (kada su nastale, gdje im je sjedište, koje su države članice itd.), prikaži ih na tematskoj karti ili powerpoint prezentaciji i usmeno prezentiraj pred razrednim odjelom
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• opisati izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske – mogućnosti, teškoće, prednosti, opasnosti • razvijati odgovornost za osobni napredak i rezultate timskog rada	Kakav je položaj Hrvatske u procesima europskog integriranja? Zadaci za samostalni rad i rad skupine.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• postavljanjem pitanja potaknuti diskusiju o aktualnim političkim i gospodarskim događajima u Hrvatskoj i svijetu; moguća pitanja: Zašto sve više država pristupa regionalnim integracijama i svjetskim organizacijama? Koje su prednosti, a koji nedostaci integriranja? Koje svjetske organizacije i regionalne integracije poznajete? • pročitati legendu na tematskoj karti u udžbeniku na str. 21. (Najvažnije regionalne integracije u svijetu) i najaviti upoznavanje najvažnijih integracija	• odgovaraju na pitanja • uz pomoć legende tematske karte nabrajaju vodeće regionalne integracije

Glavni dio sata	naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (Europska unija, EMFTA, CEFTA, EFTA, EurAsEC, NAFTA, MERCOSUR, ASEAN, SACU, SADC, ECOWAS, BRICS) razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije na političkoj karti, izrade tablica, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama	metodom usmenog izlaganja i analizom sheme (U/22) objasniti vrste integracija u svijetu te razine ekonomskih integracija ako u uvodnom dijelu sata nisu navedene, navesti glavne prednosti članstva u integracijama: pristup tržištu glavni je razlog zašto treba biti član ili imati dobre odnose s regionalnim gospodarskim integracijama jer isključenost stvara probleme u međunarodnoj razmjeni roba, što dovodi do usporavanja gospodarskog razvoja prokomentirati tablicu u udžbeniku na str. 25. (Imena glavnih regionalnih trgovačkih integracija u svijetu 2013. godine) kako bi učenici dobili uvid u najvažnije integracije po kontinentima učenike podijeliti u unaprijed dogovorene skupine (dogovor se može realizirati na satu ponavljanja koji prethodi ovoj nastavnoj jedinici) s pripadajućim zadacima: europske integracije (bez EU; EMFTA, CEFTA, EFTA, EurAsEC) američke integracije (NAFTA, MERCOSUR) azijske integracije (ASEAN) afričke integracije (SACU, SADC, ECOWAS) integracije globalnog značenja (APEC) pomoću unaprijed prikupljenih materijala i teksta u udžbeniku, učenici pripremaju prezentaciju svog zadatka pred razredom - svaka skupina morala je prikupiti najvažnije podatke o zadanim integracijama: kada su nastale, gdje im je sjedište, koje su države članice itd. predstavnik svake skupine prezentira rezultate istraživanja, a sudionici ostalih skupina postavljaju pitanja i potiče se diskusija	slušaju izlaganje, analiziraju shemu navode prednosti članstva u integracijama komentiraju broj i prostorni raspored glavnih regionalnih integracija određuju izvjestitelja i provjeravaju pripremljeno izvješće predstavnici skupina izlažu rezultate istraživanja, a ostali bilježe ključne informacije u tablicu; postavljaju pitanja i dopunjavaju bilješke
Završni dio sata	primjena naučenog formativno vrednovanje	mogućnost primjene naučenoga provjeriti pitanjima: Zašto su neke države članice više regionalnih trgovinskih blokova? Koje regionalne integracije imaju u članstvu države s više kontinenata? Objasnite razloge takvog pristupa. Zašto afričke države južno od Sahare kasne u procesima regionalnog integriranja? Domaća zadaća Dovršiti bilješke o svim spomenutim integracijama. Istražiti zašto je osnovan i kako djeluje BRICS.	odgovaraju na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

GLAVNE REGIONALNE INTEGRACIJE

- vrste integracija: političke, političko-ekonomske, vojnopolitičke

Razine ekonomskih integracija	Primjer
TIFA (okvirni sporazumi o slobodnoj trgovini) BIT (bilateralni ugovor o slobodnoj trgovini)	
FTA (zona slobodne trgovine)	
carinska unija	
zajedničko tržište	
ekonomska unija	
politička unija	

- regionalizacija međunarodne trgovine

Ekonomska integracija	Obilježja
EU	
EMFTA	
EFTA	
CEFTA	
CIS	
EurAsEC	
NAFTA	
MERCOSUR	
APEC	
Afričke i azijske regionalne integracije	

Nastavne metode

- metoda razgovora, usmenog izlaganja, demonstracije, neizravna grafička metoda, izravna grafička metoda

Oblici rada

- frontalni, samostalni i skupni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, politička karta svijeta, školski atlas, školska ploča, tematska karta (najvažnije regionalne integracije u svijetu), shema (razine ekonomskih integracija), dnevni tisak, tablica, zastave i grbovi integracija, fotografije, slijepa karta

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Aoyama, Y. i dr., 2011: *Key concepts in Economic Geography*, Sage Publications, Los Angeles.

Coe, N. M. i dr., 2007: *Economic geography, contemporary introduction*, Blackwell, Malden.

Hudson, R., 2005: *Economic geographies*, Sage publications, London – poglavlja 8, 9 i 10.

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

Dicken, P., 2003: *Global shift*, Guilford Press, New York, London.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.

Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.

Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.

Internetske stranice regionalnih integracija:

www.efta.int

www.cefta2006.com

www.nafta-sec-alena.org

www.mercosur.int

www.aseansec.org

www.consilium.europa.eu

<http://ec.europa.eu>

www.europarl.europa.eu

<http://europa.eu/institutions/inst/justice>.

7. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Političko i gospodarsko značenje regionalnih i svjetskih organizacija	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• opisati osnivanje, ciljeve i strukturu Organizacije Ujedinjenih naroda • objasniti ulogu UN-a u svjetskim geopolitičkim odnosima • nabrojiti važnije specijalizirane organizacije, agencije i fondove UN-a • imenovati na slijepoj karti sjedišta UN-a i njegovih važnijih specijaliziranih organizacija, agencija i fondova • istražiti i opisati ulogu Hrvatske u djelovanju UN-a • nabrojiti ostale važne političko-ekonomske organizacije i opisati njihovu djelatnost • imenovati na slijepoj karti sjedišta ostalih političko-ekonomskih i vojnopolitičkih organizacija • prepoznati ulogu sjedišta svjetskih organizacija u statusu globalnih gradova	Kakva je uloga UN-a u svjetskim geopolitičkim odnosima? Istraži ulogu Hrvatske u djelovanju UN-a. Po čemu je Afrička unija slična Europskoj uniji? Koje probleme u razvoju afričkih država pokušava riješiti Afrička unija? Koje države imaju glavnu ulogu u djelovanju AU-a? Usporedi ulogu Vijeća Europe i Afričke unije na kontinentima Staroga svijeta. Objasni kako Arapska liga promiče interese arapskog svijeta? S kojim su ciljem osnovane Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond? Kakva je uloga G 8, a kakva OPEC-a u svjetskom gospodarstvu? U kojim su gradovima koncentrirana sjedišta svjetskih organizacija? U čemu je važnost članstva u NATO-u za Hrvatsku? Istraži ulogu Hrvatske u misijama NATO-a. Kakva je važnost NATO-a u odnosima zapadnih država i Ruske Federacije?
2. Metodička kompetencija	• izdvojiti ključne informacije iz zadanih i slobodno odabranih izvora i literature • strukturirati i usporediti informacije • primijeniti načelo aktualizacije u prikupljanju informacija	Prema svojem izboru organiziraj informacije (može biti dijagram opisne sheme ili tablica) tako da navedeš specijalizirane organizacije UN-a, a na slijepu kartu uz sjedišta upišeš pokratu specijalizirane ili međunarodne organizacije.

3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost pismenog i usmenog izražavanja i samostalnog zaključivanja	Što zaključuješ na temelju oznaka na slijepoj karti? Kakva je uloga međunarodnih organizacija u suvremenom svijetu? Jesu li njihovom djelatnošću osigurani mir, sigurnost, ljudska prava, gospodarski napredak...?
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• navesti međunarodne ugovore u području ljudskih prava koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom Republike Hrvatske i čine dio unutarnje pravnog poretka Republike Hrvatske • obrazložiti značenje pravne države i njezinu ulogu u zaštiti zakonitih prava građana • objasniti zašto je pravna država temelj svake demokracije, da se temelji na jednakosti i jednakopravnosti, što znači da pred zakonima imamo ista prava bez obzira na naše vrijednosti, stavove, fizičke i duševne osobine • objasniti pravnu, društvenu i moralnu odgovornost hrvatskih građana u jačanju Republike Hrvatske kao pravne države • istražiti ustrojstvo i ulogu Vijeća Europe i pripremiti prezentaciju (ustrojstvo, zemlje članice, cilj djelovanja) • opisati sustav zaštite ljudskih prava u sklopu Vijeća Europe • istražiti i opisati probleme u suvremenom svijetu (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije)	Koje međunarodne ugovore u području ljudskih prava mora primijeniti RH? Kakva je uloga pravne države u zaštiti zakonitih prava građana? Kako pojedinci, hrvatski građani, mogu pridonijeti jačanju pravne države? Kakva je uloga Vijeća Europe? Zašto brojne međunarodne organizacije u svojim ciljevima ističu zaštitu ljudskih prava?

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ponoviti predznanje pitanjima: Koje vrste integracija razlikujemo u svijetu? Po čemu se razlikuju regionalne integracije i međunarodne organizacije? Po čemu se BRICS razlikuje od ostalih integracija? Kakva je uloga integracija i međunarodnih organizacija u suvremenom svijetu? • prokomentirati aktualno stanje u svjetskoj sigurnosti; pokazati isječak dokumentarnog filma o nekoj od misija NATO-a ili aktivnosti specijaliziranih organizacija UN-a	• odgovaraju na pitanja • iznose i komentiraju aktualne informacije

Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese u djelovanju međunarodnih organizacija • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u parovima i tijekom rasprave	• ovisno o predznanju izrečenom u uvodnom dijelu sata, dopuniti informacije o UN-u: osnivanje, ciljevi, upravljanje, članice, učinkovitost (po potrebi usmjeriti učenike na rad na tekstu U/27) • zadati učenicima da prema svojem izboru organiziraju informacije (može biti dijagram opisne sheme ili tablica) tako da navedu specijalizirane organizacije UN-a, pokažu na zidnoj karti sjedišta, upišu na slijepu kartu uz sjedišta pokratu specijalizirane organizacije ili međunarodne organizacije • podijeliti učenike u parove (mogu po dva para obavljati isti zadatak) i zadati da pročitaju tekst o međunarodnoj organizaciji (Vijeće Europe, Afrička unija, Arapska liga, OECD, Svjetska banka, Međunarodni monetarni fond, G 8, OPEC, NATO), izdvoje ključne informacije i pripreme kratko izvješće; informacije učenici mogu prikupiti i radom na računalu, a mogu im se prirediti i posebni tekstovi u kojima je opisano aktualno stanje u djelatnosti međunarodnih organizacija ili koristiti tekst u udžbeniku (U/28-31) • usmjeravati izvješća parova pitanjima iz udžbenika	• dopunjavaju informacije o UN-u • strukturiraju informacije o specijaliziranim organizacijama UN-a, pokazuju zadane informacije na zidnoj karti, unose informacije u slijepu kartu • čitaju zadani tekst i pripremaju izvješće • iznose ključne informacije o zadanoj organizaciji i bilježe ih na plan školske ploče (ako po dva para obrađuju istu organizaciju, drugi par komentira i po potrebi dopunjava izvješće prvog para)
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti primjenu naučenoga izradom kartica za igru asocijacija; parovi pišu asocijaciju na karticu (i svoju oznaku) i predaju nastavniku, nastavnik čita sadržaj kartice, parovi se prijavljuju za odgovore, ali ne mogu odgovarati ako su autori asocijacije • zaključiti temu kratkom raspravom (nastavak mogu učenici oblikovati u eseju za domaću zadaću): Kakva je uloga međunarodnih organizacija u suvremenom svijetu? Jesu li njihovom djelatnošću osigurani mir, sigurnost, ljudska prava, gospodarski napredak... • prema unaprijed dogovorenim i primijenjenim kriterijima, vrednovati rad parova	• sastavljaju tekst za igru asocijacija, igraju igru asocijacija prema zadanim pravilima • samostalno donose zaključke

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

POLITIČKO I GOSPODARSKO ZNAČENJE REGIONALNIH I SVJETSKIH ORGANIZACIJA

- OUN - suradnja u međunarodnom pravu, sigurnosti, gospodarskom razvoju, društvenom napretku, ljudskim pravima; očuvanju mira u svijetu
 - 1945. San Francisco; sjedište: New York; 193 članice
 - Glavna skupština, Vijeće sigurnosti, Ekonomsko i socijalno vijeće, Međunarodni sud pravde, glavni tajnik
 - FAO, UNESCO, UNICEF, IAEA, UNIDO, WTO, UNHCR, WHO, WMO, UNWTO, UNCTAD; WB, IMF
- Vijeće Europe - promicanje suradnje među članicama, razvoj demokracije, promicanje ljudskih prava, rješavanje društvenih problema i stvaranje europskoga kulturnog identiteta
- Afrička unija - promicanje demokracije, ljudskih prava, sigurnosti, solidarnosti i ekonomskog razvoja Afrike
- Arapska liga - promicanje međudržavne političke, ekonomske, kulturne i znanstvene suradnje, socijalnih programa i interesa arapskog svijeta
- OECD - zalaže se za demokraciju i tržišno gospodarstvo, zajedničko rješavanje ekonomskih problema, pitanja okoliša i društvenih pitanja, zajedničku unutarnju i vanjsku politiku
- Svjetska banka - financijska pomoć srednje i slabije razvijenim državama svijeta
- Međunarodni monetarni fond - nadzire globalni financijski sustav, kreditira slabije razvijene države
- G 8 - forum osam industrijski najrazvijenijih država svijeta (?RF)
- OPEC - određuje godišnju količinu proizvodnje i cijene sirove nafte
- NATO - obrana, mir i sigurnost u svijetu
- pridonose globalizaciji svjetskoga gospodarstva i politike

Nastavne metode

- metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije, metoda rad na tekstu, metoda rada s karticama, igra asocijacija

Oblici rada

- frontalni, samostalni, rad u parovima

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, politička karta svijeta, školski atlas, školska ploča, tematska karta (Članice OECD-a, OPEC-a, G 8 i NATO-a), dnevni tisak, zastave i grbovi međunarodnih organizacija, fotografije, slijepa karta

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Internetske stranice međunarodnih organizacija:

www.un.org

www.oecd.org

www.wto.org

www.worldbank.org

www.imf.org

www.cfr.org

www.g8.utoronto.ca

www.nato.int

www.opec.org

www.africa-union.org

www.arableagueonline.org

www.colombo-plan.org

9. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Promjene u organizaciji i lokaciji poslovanja	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• razlikovati lokacijske zahtjeve i lokacijske faktore • usporediti hijerarhiju lokacijskih faktora u suvremeno doba (globalno društvo) s hijerarhijom u vrijeme prve i druge industrijske revolucije • navesti primjere industrija budućnosti • na zadanim primjerima industrijskih grana prepoznati lokacijske zahtjeve • nabrojiti i opisati primjere koncentracije industrije na različitim lokacijama • razlikovati pojmove industrijska zona, industrijska regija, industrijski park, tehnološki park • objasniti procese deindustrijalizacije • pokazati na zidnoj karti primjere klasičnih industrijskih regija i tehnoloških parkova • imenovati na slijepoj karti primjere klasičnih industrijskih regija i tehnoloških parkova	Objasni što su to lokacijski faktori i njihova hijerarhija. Zašto su znanje i inovacije postali ključni faktori proizvodnje? Usporedi redoslijed lokacijskih faktora u visokorazvijenim državama i novim industrijskim državama. Objasni prostorne promjene u lokaciji industrije u posljednjih tridesetak godina. Zašto velike kompanije proizvodne pogone rijetko lociraju u afričkim državama? Što su industrijske zone, a što industrijske regije? Što obilježava nove industrijske regije u slabije razvijenim državama, a što u najrazvijenijim državama? Zbog kojih se sve razloga industrijske zone grade na rubovima gradova? Koja su najvažnija obilježja tehnoloških parkova? Pokaži na zidnoj karti primjere klasičnih industrijskih regija i tehnoloških parkova. Na slijepoj karti uz slova upiši imena klasičnih industrijskih regija, a uz brojeve imena tehnoloških parkova.
2. Metodička kompetencija	• razvijati sposobnost primjene strategije sličnosti i razlika	Usporedi redoslijed lokacijskih faktora za vrijeme druge industrijske revolucije i u suvremeno doba. Usporedi prednosti i ograničenja lokacije industrije unutar gradova, na rubu gradova i na <i>greenfield</i> lokacijama.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost prikupljanja informacija iz različitih izvora i njihovu usmenu i pisanu prezentaciju	Pročitaj tekst u udžbeniku o lokacijskim zahtjevima i primijeni ih na primjeru industrije u zavičaju.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage • prepoznati i izraziti vlastite interese i motivaciju za različita područja daljnjeg obrazovanja i zanimanja (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Zašto su znanje i inovacije danas ključni lokacijski faktori proizvodnje? Koje su industrije budućnosti vama atraktivne za buduće zanimanje? Jeste li spremni za izazove na tržištu rada?

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ponoviti razumijevanje pojmova (faktori lokacije, sirovine, tehnički izumi) i procesa (prve i druge industrijske revolucije, globalizacije svjetskoga gospodarstva) • prezentirati fotografije klasične i nove industrije i zadati učenicima da izdvoje sličnosti i razlike; cilj nastavnog sata najaviti problemskim pitanjima: Što se promijenilo u organizaciji i lokaciji poslovanja u posljednja dva stoljeća?	• objašnjavaju zadane pojmove • primjenjuju strategiju sličnosti i razlika
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese: hijerarhija lokacijskih faktora, koncentracija industrijske proizvodnje, <i>brownfield</i> i <i>greenfield</i> lokacije • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	• voditi učenike u sintetiziranju informacija do zaključka zašto su znanje i inovacije postali ključni faktori proizvodnje • navesti primjere industrija budućnosti (možete prezentirati fotografije proizvoda tih industrija ili fotografije pogona) • na primjeru jedne visoko razvijene države pojasniti nove lokacije industrije i usporediti te lokacije s industrijom nekog hrvatskog centra (npr. Zagreba - vidljivo na planu grada) • pročitati tekst o lokacijskim zahtjevima i primijeniti ih na primjeru industrije u zavičaju • metodom usmenog izlaganja objasniti nastanak industrijskih zona u gradovima i lukama • metodom razgovora komentirati sudbinu starih industrijskih zona (<i>brownfield</i> lokacije) • nabrojiti i pokazati na zidnoj karti klasične industrijske regije i primjere novih industrijskih regija • metodom razgovora komentirati primjere deindustrijalizacije klasičnih industrijskih regija (pr. Ruhr) – koristiti isječak iz časopisa ili satelitske snimke i fotografije • metodom usmenog izlaganja i razgovora objasniti koncentraciju industrije i drugih djelatnosti na <i>greenfield</i> lokacijama: industrijski distrikti, klasteri, kompleksi, parkovi), razliku industrijskih i tehnoloških parkova; navesti primjere najpoznatijih tehnoloških parkova i primjere poduzetničkih zona u Hrvatskoj	• samostalno oblikuju zaključak • prepoznaju na fotografijama zadani sadržaj • na satelitskim snimcima prepoznaju i uspoređuju lokacije industrije u visoko i srednje razvijenim državama • čitaju zadani tekst i primjenjuju informacije na zadanom primjeru • slušaju izlaganje, bilježe ključne informacije • navode primjere <i>brownfield</i> lokacija • pokazuju u atlasima i na zidnoj karti zadane sadržaje • analiziraju tekst i druge izvore informacija • slušaju izlaganje, uspoređuju strukturu industrije na <i>brownfield</i> i <i>greenfield</i> lokacijama, navode prednosti novih lokacija, pokazuju zadane primjere tehnoloških parkova u atlasima i na zidnoj karti

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti sposobnost primjene naučenoga na pitanjima iz udžbenika (U/33 i 35) • vrednovati napredak u samostalnom radu	• odgovaraju na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

PROMJENE U ORGANIZACIJI I LOKACIJI POSLOVANJA

- redosljed lokacijskih faktora promjenjiv u prostoru i vremenu
- znanje i inovacije = ključni faktori → kvalificirana radna snaga, razvijenost infrastrukture, ekološka ograničenja, cijene zemljišta, državna regulativa, kapital, faktori susjedstva
- industrije budućnosti
- lokacijski zahtjevi: tehnološki zahtjevi, dostupnost, proizvodne veze, poslovne veze
- koncentracija industrije: industrijske zone (danas dijelom *brownfield* lokacije), industrijske regije (danas dijelom deindustrijalizirane), *greenfield* lokacije (industrijski distrikti, klasteri, kompleksi, parkovi)
- tehnološki parkovi (tehnopolisi)
- poduzetničke zone

Nastavne metode

- metoda razgovora, usmenog izlaganja, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije i rada na tekstu

Oblici rada

- frontalni, samostalni

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, zidna karta svijeta, politička karta svijeta, školski atlas, školska ploča, planovi gradova, industrijskih zona, regija, poduzetničkih zona, tehnoloških parkova, satelitski snimci, dnevni tisak, fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.
- Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.
- Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).
- Aoyama, Y. i dr., 2011: *Key concepts in Economic Geography*, Sage Publications, Los Angeles.
- Coe, N. M. i dr., 2007: *Economic geography, contemporary introduction*, Blackwell, Malden.
- Hudson, R., 2005: *Economic geographies*, Sage publications, London – poglavlja 8, 9 i 10.
- Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.
- Dicken, P., 2003: *Global shift*, Guilford Press, New York, London.
- Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.
- Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.
- Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.
- Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.
- Internetske stranice vodećih svjetskih kompanija i tehnoloških parkova.

10. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Ekologija – presudni faktor razvoja	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• nabrojiti čimbenike koji utječu na okoliš i opisati posljedice gospodarskog razvoja za stanje okoliša • objasniti pojmove ekološka ravnoteža, održivi razvoj, indeks učinka na okoliš • analizirati dijagram emisije CO₂, tematsku kartu i tablicu te objasniti učinke na okoliš u pojedinim dijelovima svijeta • navesti mjere za očuvanje okoliša • razviti spremnost na djelovanje u borbi za očuvanje okoliša	Kakva je veza između industrijske proizvodnje i prirode? Tko sve mijenja okoliš? Tko proizvodi najviše ugljičnog dioksida? Koji gradovi, prema razini razvijenosti, imaju najviše ekoloških problema? Objasni koncept održivog razvoja. Što se podrazumijeva pod pojmom EKološko-EKOnomska učinkovitost?
2. Metodička kompetencija	• analizirati tematsku kartu, shemu, dijagrame, tablicu i tekst te integrirati prikupljene informacije • odabrati relevantne izvore informacija, selektirati ključne informacije i prezentirati ih pred razredom	• Objasni povezanost stanovništva, organizacije društva i prostora i tehnologije sa stanjem okoliša. • Pronađi na internetskim stranicama informacije o djelovanju međunarodnih organizacija i/ili nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinaca i rješavanju globalnih problema okoliša. Pripremi o toj temi izlaganje u trajanju do pet minuta.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost prijema, prerade i primjene informacija pisanim i usmenim oblikom	• Pronađi na internetskim stranicama informacije o djelovanju međunarodnih organizacija i/ili nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinaca i rješavanju globalnih problema okoliša. Pripremi o toj temi izlaganje u trajanju do pet minuta.

4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti ulogu međunarodnih nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinca i rješavanju globalnih problema (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • navesti neke od najvažnijih međunarodnih i europskih civilnih organizacija i opisati područja njihova djelovanja (npr. Greenpeace) (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • opisati što je održiv društveni, gospodarski i kulturološki razvoj lokalne sredine i Hrvatske (ekološka dimenzija građanske kompetencije) • objasniti važnost prava na zdravi okoliš i održivi razvoj zajednice (ekološka dimenzija građanske kompetencije) • odrediti pozitivne i negativne utjecaje gospodarstva, znanosti, kulture i politike na okoliš (ekološka dimenzija građanske kompetencije) • opisati i potkrijepiti podacima ulogu pojedinca i civilnog društva u osiguranju održivog razvoja i zaštiti živih bića te prirodnog i kulturnog okoliša (ekološka dimenzija građanske kompetencije) • pratiti zbivanja u okolišu i pokretati aktivnosti za njegovo očuvanje i uređenje (ekološka dimenzija građanske kompetencije)	• Pronađi na internetskim stranicama informacije o djelovanju međunarodnih organizacija i/ili nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinaca i rješavanju globalnih problema okoliša. Pripremi o toj temi izlaganje u trajanju do pet minuta. Koje se akcije u tvom zavičaju poduzimaju u cilju održivog razvoja? Koja su tvoja prava i obveze u tim nastojanjima?

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• karikaturom ili dokumentarnim filmom potaknuti diskusiju o negativnim posljedicama poslijeindustrijskog doba i ekološkoj krizi • problemskim pitanjima najaviti cilj nastavnog sata: Može li suvremeno gospodarstvo zadovoljiti potrebe sve većeg broja stanovnika bez negativnih utjecaja na okoliš? Kako izbjeći ili umanjiti negativne posljedice? Kakva je uloga pojedinca, a kakva međunarodnih i udruga civilnog društva u tim nastojanjima?	• interpretiraju karikaturu ili komentiraju dokumentarni film i izdvajaju utjecaj suvremenog razvoja na okoliš • promišljaju o izrečenim pitanjima

Glavni dio sata	naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (prirodna ravnoteža, emisija ugljičnog dioksida, održivi razvoj, <i>Greenpeace</i>) razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, prikupljanja, obrade i organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	prezentirati shematski prikaz iz udžbenika (str. 36.) i prokomentirati s učenicima sastavnice koje utječu na okoliš: stanovništvo, tehnologija i organizacija društva i prostora analizirati fotografije u udžbeniku str. 37. (Zagađena obala u JI Aziji, Klasično industrijsko zagađenje u srednjoj Njemačkoj i Stalno povećanje broja automobila postaje i vrlo važan ekološki problem); postaviti pitanje za razmišljanje i diskusiju: Činjenica je da razvojem civilizacije sve više narušavamo ekološku ravnotežu. Postoji li mogućnost da sve jača ekološka svijest ljudi uspori i smanji to narušavanje? pročitati prvi odlomak U/37, prokomentirati dijagrame u udžbeniku, str. 37. (Proizvodnja ugljičnog dioksida u svijetu i Proizvodnja ugljičnog dioksida po stanovniku u svijetu) i zaključiti da su najveći zagađivači ugljičnim dioksidom visokorazvijene države; pokazati te države na zidnoj karti i navesti razloge takvog stanja prikazati isječak dokumentarnog filma ili pročitati tekst o aktualnom stanju onečišćenja (zraka, vode, tla ili slično) u velikim gradovima ili pojedinim državama; provjeriti razumijevanje naučenog pitanjem: Zašto baš kineski industrijski gradovi i regije prednjače po ekološkim problemima? metodom usmenog izlaganja objasniti koncept održivog razvoja i ekološko-ekonomske učinkovitosti analizirati tematsku kartu u udžbeniku na str. 38. (Države svijeta prema indeksu učinka na okoliš) i tablicu na str. 39.; izdvojiti države s najvišim i najnižim indeksom, mjesto Hrvatske i pokazati izdvojene države na zidnoj karti pročitati i prokomentirati Zanimljivost u udžbeniku na str. 36. i druge priloge koje prikupe učenici	komentiraju shematski prikaz i samostalno oblikuju zaključke o uzročno-posljedičnoj povezanosti razvoja i okoliša analiziraju fotografije, izdvajaju uzroke, posljedice i moguća rješenja problema prikupljaju informacije iz teksta, dopunjavaju je analizom dijagrama i samostalno oblikuju zaključke o utjecaju država prema razvijenosti na stanje okoliša gledaju film ili čitaju tekst i odgovaraju na pitanje slušaju izlaganje analiziraju tematsku kartu i tablicu, pokazuju zadane sadržaje na zidnoj karti čitaju zanimljivosti i komentiraju ih

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• umjesto ponavljanja, učenici čitaju zadaće na temu uloga međunarodnih nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinca i rješavanju globalnih problema, djelovanje međunarodnih i europskih civilnih organizacija (npr. Greenpeace) • vrednovati napredak u samostalnom prikupljanju, interpretaciji i prezentaciji informacija • olujom ideja zaključiti temu: Što kao pojedinac i odgovorni član društva činim za održivi razvoj?	• prezentiraju samostalno prikupljene informacije • navode primjere osobnog djelovanja na unapređenju stanja okoliša

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

EKOLOGIJA - PRESUDNI FAKTOR RAZVOJA

- na stanje okoliša utječu: stanovništvo, tehnologija, organizacija društva i prostora
- nužno je usporiti narušavanje prirodne ravnoteže
- koncept održivog razvoja = poticati razvoj kojim se mijenja okolina, ali u održivoj, obnovljivoj mjeri
- Greenpeace - svjetska ekološka udruga, osnovana 1971. godine u Amsterdamu
- moj doprinos unapređenju stanja okoliša

Nastavne metode

- metoda razgovora, rad na tekstu, neizravna i izravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda pisanih radova

Oblici rada

- frontalni i samostalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, shema utjecaja na okoliš, dijagrami (Proizvodnja ugljičnog dioksida u državama s vrlo visokim, visokim, srednjim i niskim HDI-jem; Proizvodnja ugljičnog dioksida po stanovniku u državama s vrlo visokim, visokim, srednjim i niskim HDI-jem), tematska karta (Države svijeta prema indeksu učinka na okoliš), tablica (Države svijeta s najvišim i najnižim indeksom učinka na okoliš), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.
- Bognar, A., Faivre, S., Buzjak, N., Pahernik, M., Bočić, N., 2012: Recent Landform Evolution in the Dinaric and Pannonian Regions of Croatia. U: Lóczy, D., Stankoviansky, M., Kotarba, A. (ur.): *Recent Landform Evolution*. Heidelberg, London, New York : Spriger, 313-344.
- Glavač, V., 2001: *Uvod u globalnu ekologiju*. Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša, Zagreb.
- Faivre, S., Toskić, A., 1995: Dezertifikacija - svjetski ekološki problem. *Geografski horizont*, 39/2, 35-37.
- Forman, R., Godron, M., 1986: *Landscape ecology*. John Wiley & Sons, New York.
- Springer, O., Springer, D., 2008: *Otrovani modrozeleni planet*. Priručnik iz ekologije, ekotoksikologije i zaštite prirode i okoliša. Meridijani, Samobor.
- Skupina autora, 2001: *Ekološki leksikon*. Barbat, Zagreb.
- Relevantni članci iz časopisa Hrvatski geografski glasnik, Geografski horizont, Geoadria, Geologia Croatica, Natura Croatica, Socijalna ekologija, Landscape ecology.

11. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Važnost prometnih sustava i procesa urbanizacije	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• opisati promjene u pojedinim vrstama prometa koje su pridonijele globalizaciji svjetskoga gospodarstva • objasniti suvremene procese urbanizacije i posljedice paraurbanizacije • pokazati na zidnoj karti primjere megalopolisa i megagradova • objasniti pojmove kombinirani prijevoz, urbanizacija, monocentrični i policentrični urbani sustavi, megalopolis • samostalno aktualizirati statističke pokazatelje o prometnim sustavima i urbanizaciji (najveće pomorske luke svijeta, najveće aglomeracije svijeta)	Nabroji najvažnije prometne sustave. Zašto je došlo do promjene važnosti pojedinih prometnih sustava tijekom povijesti? Što znaš o europskim prometnim koridorima 5 i 10? Koja je najjednostavnija definicija procesa urbanizacije? Koji su glavni uvjeti ili faktori za rast gradova? Razmotri prostorni razmještaj milijunskih gradova i komentiraj ga. Što su to megagradovi? Opiši život u njima. Pokaži na zidnoj karti primjere megalopolisa i megagradova. Uz kružice na karti upiši imena megalopolisa i megagradova. Napiši obrazloženja uz navedene pojmove: kombinirani prijevoz, urbanizacija, monocentrični i policentrični urbani sustavi, megalopolis. Pronađi podatke o najvećim pomorskim lukama svijeta i najvećim aglomeracijama svijeta i komentiraj ih.
2. Metodička kompetencija	• selektirati relevantne informacije, kreirati sažetak i usmeno ga prezentirati	Pročitaj zadani tekst, izdvoji ključne informacije, usporedi ih s ostalim članovima skupine i pripremi sažetak za usmenu prezentaciju. Možeš koristiti računalo i grafičke priloge iz udžbenika.
3. Komunikacijska kompetencija	• primijeniti pravila za komunikaciju u timu • unaprijediti prezentacijske vještine	Pročitaj zadani tekst, izdvoji ključne informacije, usporedi ih s ostalim članovima skupine i pripremi sažetak za usmenu prezentaciju. Možeš koristiti računalo i grafičke priloge iz udžbenika.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• prepoznati utjecaj globalizacijske kulture koja se promiče medijima i važnost očuvanja kulturnih identiteta i različitosti (međukulturna dimenzija građanske kompetencije) • objasniti izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske – mogućnosti, teškoće, prednosti, opasnosti (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Kako telekomunikacijski promet utječe stvaranje globalizacijske kulture? Kako u takvim uvjetima očuvati kulturni identitet i različitost? Prate li promjene u razvoju prometa i urbanizacija u Hrvatskoj svjetske trendove? Koje su prednosti, a koja ograničenja zbog takvog stanja?

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ponoviti nastavne sadržaje 2. razreda: vrste i razvoj prometa, urbanizacija, suburbanizacija, urbani sustavi (moguće je pripremiti pitanja za kviz ili niz fotografija i tematskih karata uz koje učenici navode asocijacije) • ponoviti povezanost prometne razvijenosti i globalizacije: Koji su oblici i vrste prometa najviše utjecali na globalnu povezanost svijeta?	• odgovaraju na pitanja u kvizu ili navode asocijacije uz fotografije i tematske karte
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (kombinirani prijevoz, urbanizacija, monocentrični i policentrični urbani sustavi, megalopolis, megagrad) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama	• podijeliti učenike u 4 skupine (može i više, ovisno o broju učenika) i dati im zadatak: 1. pročitati tekst u udžbeniku - Promjene u važnosti pojedinih prometnih sustava, str. 40., napraviti sažetak 2. ako ste u mogućnosti, ova skupina može na internetu istražiti zanimljivosti vezane za promet ili, ako tehničke mogućnosti to ne dopuštaju, nastavnik može donijeti na sat članak vezan za bilo koji oblik prometa, npr. iz Meridijana ili dnevnih novina - francuski TGV, japanski shinkansen, promet ispod La Manchea, podmorski tunel između Europe i Azije... 3. pročitati tekst u udžbeniku - Urbanizacija mijenja sliku svijeta, str. 41.-42., napraviti sažetak 4. ako ste u mogućnosti, ova skupina može na internetu istražiti zanimljivosti vezane za gradove svijeta ili, ako tehničke mogućnosti to ne dopuštaju, nastavnik može donijeti na sat članak vezan za ekološke probleme gradova, slumove... • nakon zadanog vremena i objedinjavanja rada skupina, predstavnik svake skupine ima izlaganje pred razredom, a na kraju učenici iz ostalih skupina postavljaju pitanja • prilikom izlaganja, posebnu pozornost treba skrenuti učenicima na grafičke priloge u udžbeniku (Gustoća cestovne mreže u nekim europskim zemljama, Prostorni raspored najvećih gradova u svijetu 2013. godine, Broj milijunskih gradova u svijetu od 1800. do 2013. godine); poželjno je aktualizirati podatke	• čitaju zadani tekst, istražuju, organiziraju informacije, pripremaju izvješće • predstavnici skupina prezentiraju izvješća, ostali učenici bilježe ključne informacije i pripremaju pitanja za predstavnike koji su prezentirali sažetke i zanimljivosti
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• uz pomoć plana ploče provjeriti sposobnost primjene naučenoga • vrednovati odnos prema radu i rezultate u samostalnom i skupnom radu po unaprijed dogovorenim i primijenjenim kriterijima Domaća zadaća • Za temu o kojoj žele saznati više, učenici se samostalno prijavljuju i dogovaraju s nastavnikom koju će literaturu i izvore koristiti, kako će obraditi i pripremiti informacije za prezentaciju.	• uz natuknice na planu ploče usmeno iznose obrazloženja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

VAŽNOST PROMETNIH SUSTAVA I PROCESA URBANIZACIJE

- mijenja se važnost pojedine vrste prometa tijekom povijesti:
 - kolski prijevoz konjima (do sredine 19. st.)
 - pomorski i riječni promet
 - željeznički promet
 - cestovni automobilski promet (od 1920-ih godina)
 - zračni i telekomunikacijski promet (od 1950-ih godina)
- današnji trend je modernizacija pojedinih prometnih sustava
- kombinirani prijevoz
- urbanizacija = proces širenja gradova, porast broja i udjela gradskog stanovništva te gradskog načina života
- urbani sustavi: a) monocentričan
- b) policentričan - kvalitetniji
- slumovi = golema područja neplanske gradnje, bez potrebne infrastrukture, karakteristika uglavnom gradova Trećeg svijeta
- megalopolis i megagrad

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, razgovora, usmenog izlaganja, neizravna i izravna grafička, metoda demonstracije

Oblici rada

- frontalni, samostalni i skupni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, dijagrami (Gustoća cestovne mreže, kontejnerski promet, broj milijunskih gradova), tematska karta (prostorni raspored megagradova, Shinkansen), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.
- Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.
- Prezentacije i skripta za predmet Prometna geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).
- Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.
- Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.
- Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.
- Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.
- Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.
- Black, W. R., 2003: *Transportation: a geographical analysis*, The Guilford Press, New York.
- Hoyle, B. S., Knowles, R. D. (urednici), 1996: *Modern Transport Geography*, John Wiley & Sons.
- M. Pacione: *Urban Geography – a global perspective*, 3rd ed., Routledge, 2009.
- Hill, M., 2005: *Urban Settlement and Land Use*, Hodder Education.
- Kaplan, D., Wheeler, J., Holloway, S., 2009: *Urban Geography*, second edition, Wiley.
- Green, R. P. i Pick, J. B., 2006: *Exploring the Urban Community: A GIS Approach*, Pearson Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Knox, P., Pinch, S., 2006: *Urban Social Geography: An Introduction*, Pearson Education Limited, Harlow.

Internetske stranice svjetskih organizacija (WB) i kompanija.

13. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Posljedice globalizacije	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• izdvojiti i objasniti pozitivne i negativne posljedice globalizacije za razvijene i slabo razvijene dijelove svijeta • objasniti prostorni raspored izravnih stranih ulaganja, a najveće ulagače pokazati na geografskoj karti • usporediti države prema veličini gospodarstva i HDI-ja • objasniti promjene u razvoju društva i gospodarstva pojedinih država pod utjecajem globalizacije • odgovoriti na pitanje kako se nositi s izazovima globalizacije	Navedi i argumentiraj pozitivne i negativne učinke globalizacije za visokorazvijene i za slabije razvijene države u svijetu. Kojim pokazateljima možemo mjeriti raslojavanje na nacionalnoj i svjetskoj razini? Objasni razloge socijalnog raslojavanja u društvima visoko i slabije razvijenih država. Koji dijelovi svijeta imaju manju ulogu u globalnoj ekonomiji? Kako se uključiti u sustav odlučivanja u globalnoj ekonomiji? Koje su države ostvarile najviši gospodarski rast tijekom 90-ih godina 20. stoljeća? Kakav je njihov odnos prema globalizaciji? Je li svuda uspjele globaliziranje ekonomije? Gdje se danas odvija jedan od najvećih valova industrijalizacije u povijesti? Koji dijelovi slabije razvijenog svijeta primaju najviše izravnih stranih ulaganja? Objasni vezu između siromaštva te dolaska stranih ulaganja i industrije. Na temelju kojih se pokazatelji izračunava HDI? Navedi primjere država iz svake od četiri skupine država rangirane prema HDI. Istraži novije podatke o rangu država prema HDI.
2. Metodička kompetencija	• primijeniti strategiju sličnosti i razlika • primijeniti postupke za vrednovanje kvantitativnih pokazatelja i donošenje zaključaka	Analiziraj podatke o strukturi BDP-a i gospodarskoj strukturi stanovništva i socijalne pokazatelje razvijenosti za godine u tablici. Što možeš zaključiti o tempu socioekonomske transformacije i posljedicama globalizacije na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini? Usporediti veličinu gospodarstva vodećih država svijeta (ukupna vrijednost BDP-a) danas s podacima u udžbeniku. Što zaključuješ? Mijenja li se poredak vodećih država po indeksu društvenog razvoja? Koje su države na dnu ljestvice?

3. Komunikacijska kompetencija	• primijeniti pravila pisanog razgovora • sudjelovati u raspravi prema pravilima	Za zadani pojam (globalizacija) pisanim razgovorom kreiraj kognitivnu shemu. Kako komentiraš argumente globalista i antiglobalista?
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• prepoznati i opisati probleme u svijetu: glad, siromaštvo, terorizam, rat, ekološki problemi, trgovina ljudima • navesti postupke za suzbijanje trgovanja ljudima (pravodobno prepoznavanje postupaka koji vode u trgovanje i ropstvo) • objasniti ulogu međunarodnih nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinca i rješavanju globalnih i europskih problema; neke od najvažnijih međunarodnih i europskih civilnih organizacija i područja njihova djelovanja (npr. Amnesty International, Liječnici bez granica, Greenpeace, Caritas, ICRC, Freedom House, Transparency International) (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije)	S kojim se problemima susreću slabije razvijene države pod utjecajem globalizacije? Koji se postupci mogu primijeniti za suzbijanje trgovine ljudima? Objasni ulogu i rezultate djelovanja međunarodnih i europskih civilnih organizacija (npr. Amnesty International, Liječnici bez granica, Greenpeace, Caritas, ICRC, Freedom House, Transparency International) (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije).

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• sat započeti izradom kognitivne sheme pisanim razgovorom: na sredinu papira napisati pojam globalizacija, prvi učenik u klupi dopisuje jedan pojam, drugi učenik nastavlja (u tišini, bez razgovora i dogovora), sve dok ne ispišu sve pojmove kojih se sjete (npr. što je globalizacija, zašto se javlja, koje su pozitivne, a koje negativne strane globalizacije itd.) • nakon isteka zadanog vremena, učenici po izboru nastavnika na ploči izrađuju (prepisuju) svoju "viziju" globalizacije; raspraviti sadržaj sheme, po potrebi dopuniti ili korigirati i odgovoriti na pitanje je li globalizacija pozitivan ili negativan proces; cilj ovog dijela sata je strukturirati što više informacija na temelju predznanja	• izrađuju kognitivnu shemu za zadani pojam • prezentiraju (objašnjavaju) zadani pojam uz pomoć izradene kognitivne sheme, uspoređuju svoje uratke s ostalim učenicima, raspravljaju razlike

Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (prostorna diferencijacija svjetskoga gospodarstva) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u parovima	• pročitati uvodni tekst u udžbeniku na str. 44., prokomentirati ga i odgovoriti na pitanja: Zašto globalizacija omogućuje bogaćenje bogatih, odnosno siromašenje siromašnih? Kako to možemo povezati s multinacionalnim kompanijama i sve većim udjelom strane, jeftinije radne snage u njihovim podružnicama? Može li se pojedina država razvijati izvan globalizacijskih okvira? Zašto? • metodom usmenog izlaganja nabrojiti negativne posljedice globalizacije: plaće industrijskih radnika (sve veće socijalne razlike), polarizacija prema razvijenosti, isključivanje iz sustava odlučivanja; prezentirati i komentirati s učenicima kvantitativne pokazatelje o sve većim socijalnim razlikama unutar visokorazvijenih i unutar slabije razvijenih država • pročitati tekst u udžbeniku (U/45) o isključivanju iz sustava odlučivanja i odgovoriti na pitanje: Koje su dugoročne posljedice isključenosti nekih dijelova svijeta iz sustava odlučivanja o upravljanju vlastitim resursima? • metodom usmenog izlaganja objasniti kriterije za mjerenje razvijenosti društva i gospodarstva; za odabrane države prezentirati aktualne podatke o strukturi BDP-a, gospodarskoj strukturi stanovništva, neke od socijalnih pokazatelja razvijenosti te ih usporediti s podacima od prije 10-20 godina; analizom prezentiranih podataka učenici zaključuju tempo socioekonomske transformacije i posljedice na lokalnoj, nacionalnoj i svjetskoj razini; metodom razgovora objasniti razlike između BDP-a i nacionalnog dohotka; prema aktualnim pokazateljima usporediti veličinu gospodarstva vodećih država svijeta (ukupna vrijednost BDP-a) i mjesto Hrvatske • metodom razgovora i usmenog izlaganja izdvojiti pozitivne posljedice globalizacije: gospodarski rast nekih država, seljenje industrije i otvaranje radnih mjesta, smanjenje siromaštva; pročitati prvi odlomak u udžbeniku na str. 46., prezentirati zadnje dostupne podatke o stopama rasta BDP-a (podaci Svjetske banke) i usporediti ih s podacima u udžbeniku	• čitaju uvodni tekst, komentiraju teze iz tog teksta, odgovaraju na pitanja • slušaju izlaganje, analiziraju kvantitativne pokazatelje, samostalno donose zaključke • čitaju tekst i odgovaraju na pitanje • slušaju izlaganje, analiziraju kvantitativne pokazatelje, uspoređuju tempo promjena unutar pojedinih država i između pojedinih dijelova svijeta • navode pozitivne posljedice globalizacije

Glavni dio sata		• analizirati dijagrame U/47 i odgovoriti na pitanje: Koji dijelovi svijeta primaju najviše izravnih stranih ulaganja? Koje kompanije i države ulažu kapital u JI i I Aziju? U koje djelatnosti ulažu kapital i s kojim ciljem? Kako su se izravna strana ulaganja odrazila na udio siromašnih u JI i I Aziji? Zašto Afrika prima najmanje izravnih stranih ulaganja? Što možete zaključiti o povezanosti izravnih stranih ulaganja i industrijalizacija te smanjenja siromaštva? • prezentirati zadnje dostupne podatke o udjelu siromašnih u svijetu i usporediti ih s podacima u udžbeniku (U/46-47); utvrditi trendove • prezentirati zadnje dostupne podatke o indeksu društvenog razvoja (po potrebi ponoviti kako se indeks izračunava), izdvojiti države s najvišim i najnižim indeksom, usporediti podatke s podacima u tablici u U/47 i utvrditi postoje li promjene u svjetskoj jezgri i periferiji i mijenja li se pozicija Hrvatske; prokomentirati ostale probleme s kojima se susreću prije svega države gospodarske periferije (glad i pothranjenost, terorizam, epidemije, trgovina ljudima, ekološki problemi...)	• analiziraju dijagrame i odgovaraju na pitanja • analiziraju kvantitativne pokazatelji i odgovaraju na pitanje smanjuje li se udio siromašnih u svijetu i je li taj trend jednakomjerno zahvatio sve dijelove svijeta • analiziraju i uspoređuju podatke, izdvajaju države s visokim životnim standardom i vrlo niskim standardom i pokazuju ih na zidnoj karti; komentiraju ostale probleme u svijetu koji su povezani s globalizacijom, a mogu se ublažiti zajedničkim i učinkovitim djelovanjem svjetskih organizacija i udruga
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• raspraviti aktivnosti, postupke i mjere za ublažavanje negativnih posljedica globalizacije i odgovoriti na pitanja: Kako spriječiti trgovanje ljudima? Kakve je uloga međunarodnih nevladinih organizacija u zaštiti prava pojedinca i rješavanju globalnih i europskih problema? Koje aktivnosti provode međunarodne i europske civilne organizacije (npr. Amnesty International, Liječnici bez granica, Caritas, ICRC, Freedom House, Transparency International)? Kakvi su rezultati njihova djelovanja? (za ove teme učenici mogu samostalno prikupiti podatke i interpretirati ih u ovom dijelu sata kao zaključak o temi globalizacije) • vrednovati samostalnost u prikupljanju i ekscerpiranju tekstova, napredak u radu parova	• sudjeluju u raspravi i odgovaraju na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

POSljedice GLOBALIZACIJE

A) pozitivne: veća izravna strana ulaganja → gospodarski razvoj

- smanjenje siromaštva u pojedinim dijelovima svijeta

B) negativne: socijalno raslojavanje unutar država i društava

- isključivanje iz sustava
- ekološki problemi
- epidemije (AIDS, ebola,...)
- terorizam
- problemi prehrane
- uniformiranost

- hoće li globalizacija za pojedini prostor imati pozitivne ili negativne posljedice ovisi o mnogo čimbenika; potrebni su znanje, veliki oprez i izvrsna pripremljenost za globaliziranje tradicionalnih ekonomija

Nastavne metode

- metoda razgovora, usmenog izlaganja, izravna i neizravna grafička metoda, metoda pisanog razgovora, metoda demonstracije, metoda rada na tekstu, rasprava

Oblici rada

- frontalni, samostalni i rad u paru

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, dijagrami (izravna strana ulaganja, udjel siromašnih), tablica (10 država s najvišim i najnižim HDI-jem), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.

Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.

Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.

Internetske stranice svjetskih organizacija (WB) i kompanija.

14. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Asimetričnost svjetskoga gospodarstva	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• nabrojiti države koje pripadaju trima jezgrama svjetskoga gospodarstva • razlikovati gospodarske sustave prema razvijenosti • pokazati na geografskoj karti države s najvećim gospodarstvima i države s najrazvijenijim gospodarstvima, države trijade • nabrojiti kriterije za mjerenje razvijenosti gospodarstva i pokazatelje životnog standarda • objasniti pojmove bruto domaći proizvod, bruto domaći proizvod po stanovniku, HDI • objasniti uzroke nejednakoga gospodarskog razvoja u svijetu • navesti i objasniti kočnice gospodarskog razvoja svjetske periferije • opisati promjene u veličini i snazi gospodarstava pojedinih država i dijelova svijeta	Usporedi sudjelovanje jače razvijenog svijeta u svjetskom bruto nacionalnom dohotku i stanovništvu. Koji dijelovi svijeta prednjače svjetskim gospodarstvom? Navedi svjetske jezgre. Koliko je njihovo sudjelovanje u svjetskom bruto nacionalnom dohotku i stanovništvu? Koji je dio svijeta imao najbrži gospodarski rast nakon Drugoga svjetskog rata? Koji je dio svijeta doživio najbrži i najveći gospodarski kolaps na kraju 20. stoljeća? Što je omogućilo porast udjela Ruske Federacije u svjetskom BND-u? Tko prednjači u industrijama visokih tehnologija? Tko najviše ulaže u istraživanje i razvoj?
2. Metodička kompetencija	• vizualizirati brojčane podatke adekvatnom vrstom dijagrama i jednostavnom tematskom kartom • primijeniti statističke postupke u interpretaciji brojčanih pokazatelja razvoja gospodarstva na nacionalnoj i svjetskoj razini	Odgovarajućom vrstom dijagrama prikaži udio visoko razvijenih država u svjetskom dohotku i stanovništvu. U tablici izdvoji države za zadanu svjetsku gospodarsku jezgru, sumiraj podatke o stanovništvu i veličini gospodarstva i izračunaj udio te jezgre u svjetskom stanovništvu i gospodarstvu. Označi države te jezgre na slijepoj karti. Usporedi dobivene vrijednosti s podacima u udžbeniku. Kakve su se promjene dogodile posljednjih godina?

3. Komunikacijska kompetencija	• primijeniti sposobnost pismenog komuniciranja izradom SWOT analize • držati se dogovorenih pravila razreda (politička dimenzija građanske kompetencije) • navesti pravila grupnog rada i oblike grupnog rada (društvena dimenzija građanske kompetencije) • voditi i moderirati rad grupe, oblikovati zaključke i izvijestiti o njima (društvena dimenzija građanske kompetencije)	Za zadani prostor (skupinu država) navedi prednosti, slabosti (ograničenja), mogućnosti (snage) i prijetnje za daljnji razvoj. Tijekom izlaganja predstavnika skupina informacije organiziraj u dvodimenzionalnu tablicu.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• obrazložiti značenje pravne države i njezinu ulogu u zaštiti zakonitih prava građana (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • objasniti značenje prava na primjereni životni standard i prava na socijalnu sigurnost, odredbe Ustava kojima se uređuju ta prava, načine na koje se ona štite u Hrvatskoj i ograničenja koja se javljaju u uživanju tih prava (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • opisati na temelju praćenja podataka u medijima i službenim izvorima ulogu Financijske politike Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske banke i njihov utjecaj na osiromašena gospodarstva malih zemalja (gospodarska dimenzija građanske kompetencije) • navesti neke izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske (gospodarska dimenzija građanske kompetencije) • objasniti povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Kako vlade i druge institucije slabije razvijenih država štite zakonita prava građana, primjerice pravo na rad i plaću dostojnu čovjeka? Kako su svjetske organizacije svojom politikom usmjerile razvoj država s malim gospodarstvima? Objasni povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• pročitati uvodni tekst u udžbeniku, str. 48. i potaknuti razgovor o nejednakoj gospodarskoj razvijenosti svijeta; odgovoriti na pitanja: Zašto postoje razlike u gospodarskoj razvijenosti? Koji su pokazatelji gospodarske razvijenosti? U koju skupinu država bismo mogli ubrojiti Hrvatsku?	• čitaju tekst, odgovaraju na pitanja

Glavni dio sata	naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (polarizacija gospodarskog razvoja) razvijati vještine: čitanja brojčanih podataka, teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama	izravnom grafičkom metodom prikazati odnos visokorazvijenih i ostalih država u svjetskom dohotku i stanovništvu podijeliti učenike u 6 skupina i svakoj skupini dati tablice s podacima i slijepe karte; prva skupina sumira podatke o BND-u i izračunava udio u svjetskom BND-u članica NAFTA-e, druga za članice EU-a, treća za istočnu Aziju (i odabrane države JI Azije), četvrta sumira podatke o broju stanovnika i izračunava udio u svjetskom stanovništvu članica NAFTA-e, peta za članice EU-a i šesta za istočnu Aziju (i odabrane države JI Azije); na slijepoj karti izdvajaju države svoje skupine (samostalno odabranim simbolima) i grafički predočavaju važnost zadane jezgre u svjetskom gospodarstvu i svjetskom stanovništvu objasniti pravila za prezentaciju jedne od članica trijade (očekuje se kreativnost učenika u vizualizaciji podataka i uloge članica NAFTA-e, EU-a i Dalekog istoka) i najaviti izvješća skupina uz pomoć kvantitativnih pokazatelja, usmenim izlaganjem objasniti diferencirani razvoj dviju skupina država koje potvrđuju promjenjivost uspjeha u gospodarskom i društvenom razvoju (azijski tigrovi i nove industrijske države Azije, s posebnim osvrtom na Kinu), države u tranziciji nastale raspadom SSSR-a (s posebnim osvrtom na Rusku Federaciju i članice CIS-a koje posljednjih desetak godina bilježe ekspanzivne stope rasta BND-a, temeljene na izvozu energenata) ponovno formirati skupine (skupine mogu promišljati o pojedinim kontinentima ili kriterij za podjelu može biti stupanj razvijenosti – u tom slučaju formiraju se četiri skupine); zadati zadatak: Za zadani prostor (skupinu država) navedite prednosti, ograničenja, mogućnosti (snage) i prijetnje za daljnji razvoj; tijekom izlaganja predstavnika skupina, informacije organizirati u dvodimenzionalnu tablicu	crtaju strukturni stupac ili strukturni krug formiraju skupine, preuzimaju zadatke, dogovaraju postupke i izvršavaju zadatak prezentiraju rezultate rada slušaju izlaganje, prate demonstraciju, bilježe ključne podatke vježbaju SWOT analizu na zadanom primjeru, čime objedinjavaju stečeno znanje o nejednakom razvoju svijeta na globalnoj, kontinentalnoj i nacionalnoj razini
Završni dio sata	primjena naučenog formativno vrednovanje	provjeriti primjenu naučenog tezama za raspravu; teze projicirati u pomoć powerpoint prezentacije; Uzroci nejednakoga gospodarskog razvoja svijeta su: heterogena prirodna osnova geografski položaj tip gospodarskog sustava povijesni razvoj (kolonijalizam) kulturno nasljeđe (otpor prema promjenama) različiti demografski razvoj i demografske strukture migracije ... vrednovati odnos prema radu i postavljenim zadacima te rezultate samostalnog i rada u skupinama Domaća zadaća Pronaći podatke za sljedeću nastavnu jedinicu.	uključuju se u raspravu prema pravilima

PLAN ŠKOLSKE PLOČE**ASIMETRIČNOST SVJETSKOGA GOSPODARSTVA**

- velike su razlike u razvijenosti u svijetu:

a) najrazvijeniji dijelovi svijeta:

- tri jezgre: NAFTA, EU i Daleki istok

- Australija, Novi Zeland, neke države Bliskog istoka i Zaljeva: Cipar, Izrael, Kuvajt, Ujedinjeni Arapski Emirati, Katar

b) najslabije razvijeniji dijelovi svijeta:

- središnja i zapadna Afrika, južna Azija

- pokazatelji stupnja gospodarske razvijenosti:

- bruto nacionalni dohodak - pokazuje veličinu gospodarstva
- bruto nacionalni dohodak po stanovniku - upućuje na prosječnu razvijenost
- HDI
- prehrana stanovništva
- stupanj urbanizacije
- stope nepismenosti stanovništva...

- promjenjivost uspjeha

- uzroci nejednakog razvoja

Države s visokim dohotkom i vrlo visokim HDI-jem	Prednosti	Slabosti
	Mogućnosti	Prijetnje
Države sa srednjim višim dohotkom i visokim HDI-jem	Prednosti	Slabosti
	Mogućnosti	Prijetnje
Države sa srednjim nižim dohotkom i srednjim HDI-jem	Prednosti	Slabosti
	Mogućnosti	Prijetnje
Države sa niskim dohotkom i niskim HDI-jem	Prednosti	Slabosti
	Mogućnosti	Prijetnje

Nastavne metode

- izravna i neizravna grafička metoda, metoda razgovora, pisanih radova, rada na tekstu, metoda usmenog izlaganja, rasprava

Oblici rada

- frontalni, samostalni, skupni

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, tematska karta (koncentracija ekonomske moći u tri jezgre svijeta), dijagrami (asimetričnost svjetske ekonomije), tablice (države svijeta po broju stanovnika i BND-u), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Šiljković, Ž., 2011: *Industrijska geografija*, Sveučilište u Zadru, Zadar.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.

Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.

Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.

Internetske stranice svjetskih organizacija (WB, IMF).

15. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Rast razlika između sjevera i juga	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	uz pomoć tematske karte objasniti polarizaciju u razvijenosti država u svijetu objasniti uzroke i posljedice povećanja razlika u razvijenosti između sjevera i juga sudjelovati u debati	Mogu li se brže smanjivati razlike u razvijenosti između najbogatijih i najsiromašnijih u svijetu? Analiziraj priloženi dijagram o 20 najvećih gospodarstava svijeta. Istraži podatke o problemu pretilosti u razvijenim državama. Usporedi te podatke s brojem umrlih od gladi u svijetu. Komentiraj taj odnos. Izračunaj udio BND-a Hrvatske u BND-u EU i svijeta. Na temelju podataka o BND-u (Svjetska banka) usporedi BND Hrvatske s nekim razvijenim i siromašnim državama. Afrika nema dovoljno hrane, a najkvalitetniji dio još izvozi. Zašto? Koliko problem nezaposlenosti pogađa tranzicijske države? Znaš li za koji primjer seljenja prljave industrije u slabije razvijene države? Kakav je odnos prema radnicima i dječjem radu u slabije razvijenim državama? S kojim se još problemima teško nose gospodarstva slabije razvijenih država?
2. Metodička kompetencija	prepoznati pouzdane izvore podataka, prikupiti relevantne podatke i samostalno ih interpretirati	Koristeći pouzdane izvore pronađi najnovije dostupne podatke o BND-u po stanovniku, stopama nezaposlenih i epidemijama u svijetu. Prouči podatke i zaključke napiši u obliku eseja.
3. Komunikacijska kompetencija	vježbati razvijanje argumentacijskih strategija argumentima braniti stavove unaprijediti vještinu pismenog i usmenog izražavanja	OUN može uspostaviti novi svjetski ekonomski poredak, DA ili NE? Pripremi argumente za debatu. U zaključnoj raspravi iznesi svoje mišljenje o polaznom pitanju. Prouči podatke i zaključke napiši u obliku eseja.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	obrazložiti značenje pravne države i njezinu ulogu u zaštiti zakonitih prava građana (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) objasniti značenje prava na primjereni životni standard i prava na socijalnu sigurnost, odredbe Ustava kojima se uređuju ta prava, načine na koje se ona štite u Hrvatskoj i ograničenja koja se javljaju u uživanju tih prava (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) opisati na temelju praćenja podataka u medijima i službenim izvorima ulogu Financijske politike Međunarodnog monetarnog fonda, Svjetske banke i njihov utjecaj na osiromašena gospodarstva malih zemalja (gospodarska dimenzija građanske kompetencije) navesti neke izazove globalizacije za gospodarski razvoj Hrvatske (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Kakve su posljedice koncentracije bogatstva u rukama manjine za slabije razvijene države? Kako upravljanje državom utječe na gospodarski razvoj, ljudska i građanska prava? Usporedi stope nezaposlenih u Hrvatskoj s ostalim državama EU-a i odabranim državama svijeta.

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• pročitati teksta u udžbeniku na str. 51.-52. (Bogatstvo u rukama manjine); prokomentirati tematsku kartu u udžbeniku na str. 51. (BND po stanovniku 2012.), komentirati podatke koje su za domaću zadaću prikupili učenici; izdvojiti države koje prednjače visinom dohotka po stanovniku i države s najnižim dohotkom po stanovniku; zaključiti da je u svijetu prisutna izrazita polarizacija prema razvijenosti i da je takvo stanje teško održivo u budućnosti; time se otvara pitanje tko i kako može promijeniti takvo stanje	• čitaju zadani tekst, analiziraju tematsku kartu i prikupljene podatke, oblikuju zaključke
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (koncentracija bogatstva, novi ekonomski poredak, nezaposlenost) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, orijentacije, izrade dijagrama, tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u debati i u raspravi	• formirati skupine za debatu (tri ZA, tri PROTIV) i ponoviti pravila za tijek debate; polazno pitanje za debatu: OUN može uspostaviti novi svjetski ekonomski poredak, DA ili NE? • metodom razgovora i usmenog izlaganja izdvojiti procese socioekonomske transformacije (promjene gospodarske strukture stanovništva), probleme nezaposlenosti, zagađenja okoliša i epidemija u odabranim državama svijeta; argumentirati probleme kvantitativnim pokazateljima i informacija prikupljenim u prethodnim nastavnim jedinicama; analizirati dijagram u udžbeniku na str. 53. (Stope nezaposlenosti u Hrvatskoj i državama EU 2005.), utvrditi razlike u stopama nezaposlenosti, kao važnom indikatoru gospodarske razvijenosti; usporediti stanje u Hrvatskoj i s ostalim europskim državama; navesti primjere slabije razvijenih država izvan Europe po stopama nezaposlenih; prokomentirati problem ekološke neravnoteže i zdravstvene zaštite u slabije razvijenim dijelovima svijeta (HIV, ebola...)	• pripremaju argumente za debatu; debatu otvara jedan govornik predstavljanjem problema i stavom o rezultatu glasovanja o polaznom pitanju (temi, tezi); jedan do tri govornika iz svake skupine ZA i PROTIV u zadanom vremenu naizmjenično iznose argumente u prilog ili protiv predložene odluke; slijedi rasprava u sklopu cijelog razreda, prema pravilima za raspravu, a prvi govornik moderira raspravu; tko promijeni mišljenje tijekom rasprave, prelazi u drugu skupinu; debata završava glasovanjem • analiziraju dijagram, tematsku kartu, ostale priloge i oblikuju zaključke o rastu razlike između sjevera i juga, odnosno između visoko razvijenih, srednje i slabije razvijenih država svijeta
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti sposobnost primjene naučenoga pitanjima u udžbeniku na str. 52. i 53. • vrednovati napredak u razvoju metodičke, komunikacijske i socijalne kompetencije Domaća zadaća • Nacrtati dijagram demografskog razvoja za odabranu državu i znati ga objasniti	• odgovaraju na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

RAST RAZLIKA IZMEĐU SJEVERA I JUGA

- snažno raslojavanje u svjetskom gospodarstvu → sve veća gospodarska polarizacija
- G 7 = sedam najrazvijenijih industrijskih država: SAD, Japan, Njemačka, Francuska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Italija i Kanada; G 8 = G 7 + RF (Ruska Federacija suspendirana 2014.);
- problemi slabije razvijenih država svijeta: spora socioekonomska transformacija, nizak dohodak po stanovniku, niska razina obrazovanosti, epidemije, zagađenje okoliša

Nastavne metode

- metoda razgovora, rada na tekstu, debata, rasprava, metoda usmenog izlaganja, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije

Oblici rada

- skupni, samostalni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, tematske karte BND po stanovniku, raširenost HIV-a u svijetu), dijagrami (20 najvećih gospodarstava svijeta; stope nezaposlenih), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.

Prezentacije i skripta za predmet Ekonomska geografija (doc. dr. sc. Martina Jakovčić).

Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.

Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.

Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.

Hill, C. W. L., 2001: *Global Business Today*, McGraw-Hill.

Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.

Internetske stranice svjetskih organizacija (WB, IMF).

16. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Sve izraženija demografska polarizacija	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	objasniti povezanost demografskog i gospodarskog razvoja objasniti pojam ekološka izdržljivost Zemlje objasniti razlike u prirodnom kretanju stanovništva, demografskoj tranziciji, stopama fertiliteta, biološkoj strukturi, obrazovnoj strukturi i očekivanom trajanju života među državama u svijetu pokazati na geografskoj karti smjerove suvremenih migracija i navesti čimbenike migracija navesti stimulativne mjere pronatalitetne i antinatalitetne populacijske politike osuditi represivne mjere antinatalitetne populacijske politike	Što je to demografska tranzicija? Zašto je Hrvatska već u posttranzicijskoj fazi? Što je uvjetovalo demografsku eksploziju u slabije razvijenim državama? Zašto je pao prirodni prirast u razvijenim državama? Na kojem kontinentu broj stanovnika najbrže raste i zašto? Zašto prosječno najstarije stanovništvo živi u Europi i Japanu? Zašto je posljednjih godina u Hrvatskoj više umrlih nego rođenih? Zašto su znanstvenici već u 18. stoljeću smatrali da Zemlja neće podnijeti porast stanovništva koji je tada počeo? Kako utječe proizvodnja hrane na prirodnu ravnotežu? U kojim dijelovima svijeta nema dovoljno hrane za stanovništvo u porastu? Zašto?
2. Metodička kompetencija	unaprijediti vještinu analize tematskih karata, dijagrama i fotografija	Usporedite demografski i gospodarski razvoj pojedinih država svijeta. Što zaključujete?
3. Komunikacijska kompetencija	primijeniti pravila sudjelovanja u raspravi	O čemu ovisi opće kretanje stanovništva? Kakve su stope rasta stanovništva u pojedinim dijelovima svijeta? (odgovorite uz pomoć teksta u udžbeniku na str. 56.) Koje vrste migracija prema uzrocima i trajanju poznajete? Navedite primjere za svaku vrstu. Objasnite razliku push i pull faktora i navedite primjere. Kako uskladiti demografski i gospodarski razvoj sintetizirati nastavne sadržaje o nejednakom razvoju svijeta
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	objasniti što je odgovorna potrošnja u odnosu na zdravlje, upravljanje financijama te obiteljsku i društvenu stabilnost, zaštitu okoliša i racionalno upravljanje novcem i dobrima odrediti što je socijalna država, što je lokalni, a što državni proračun, tko ih donosi, na što se troše (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Kako demografski i gospodarski razvoj u državama različitog stupnja razvijenosti utječu na upravljanje novcem i dobrima? Objasni što je socijalna država, što je lokalni, a što državni proračun, tko ih donosi, na što se troše.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etapae sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• učenici su za domaću zadaću trebali nacrtati i objasniti dijagram demografskog razvoja za odabrane države svijeta; provjeriti i prokomentirati nekoliko zadaća (ostale preuzeti i vrednovati do idućeg nastavnog sata) • ponoviti predznanje o demografskom razvoju i demografskoj tranziciji uz pomoć sljedećih pitanja: 1. Što je demografska tranzicija? 2. Zašto dolazi do smanjenja mortaliteta i nataliteta? 3. Koje su odrednice prirodnog kretanja broja stanovnika? 4. U kojoj se fazi demografske tranzicije nalaze razvijene, a u kojoj slabije razvijene države?	• odabrani učenici prezentiraju domaće zadaće • odgovaraju na pitanja
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (demografski pokazatelji razvijenosti, stopa fertiliteta, obrazovna razina i nepismenost, očekivano trajanje života, Sahel, potisni i privlačni migracijski faktori) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	• analizom dijagrama u udžbeniku na str. 54. (Rast stanovništva svijeta posljednjih 200 godina) ponoviti predznanje o trendovima u demografskom razvoju; analizirati dijagram u udžbeniku (U/56, stanovništvo velikih regija 2000. i prognoza za 2050.) i usporediti očekivani demografski razvoj velikih geografskih regija; povezati podatke o demografskom razvoju s podacima o razvijenosti pojedinih geografskih regija; analizirati dijagram dobne strukture stanovništva (U/56) po kontinentima i utvrditi posljedice polariziranog demografskog razvoja; analizirati tablicu (U/57) i utvrditi očekivane promjene udjela velikih regija u svjetskom stanovništvu; prokomentirati kako će se daljnji demografski rast odraziti na gospodarski rast u pojedinim dijelovima svijeta; ponoviti predznanje o općem kretanju, moguća pitanja za metodu razgovora: O čemu ovisi opće kretanje stanovništva? Kakve su stope rasta stanovništva u pojedinim dijelovima svijeta? (odgovorite uz pomoć teksta u udžbeniku na str. 56.) Koje vrste migracija prema uzrocima i trajanju poznajete? Navedite primjere za svaku vrstu. Objasnite razliku push i pull faktora i navedite primjere. • analizirati tematsku kartu u udžbeniku na str. 55. (Prirodna promjena po državama svijeta) i usporediti je s tematskom kartom na str. 51.; metodom razgovora izdvojiti mjere populacijske politike koje primjenjuju neke visokorazvijene, srednje razvijene i slabije razvijene države svijeta; aktualizirati informacije (Kina je napustila "politiku jednog djeteta") • pročitati <i>Zanimljivost</i> u udžbeniku na str. 57. i povezati informacije s prije komentiranim mjerama populacijske politike • zadati učenicima da samostalno pročitaju tekst pod naslovom <i>Koliko stanovnika Zemlja može izdržati</i> i odgovore na pitanja ispod teksta	• analiziraju dijagrame, čitaju tekst, odgovaraju na pitanja • analiziraju tematske karte, uočavaju povezanost demografskog i gospodarskog razvoja pojedinih država; izdvajaju države koje odstupaju od općih trendova, komentiraju mjere populacijske politike • čitaju tekst i komentiraju ga • čitaju tekst i pismeno odgovaraju na pitanja

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• raspravom na temu Kako uskladiti demografski i gospodarski razvoj sintetizirati nastavne sadržaje o nejednakom razvoju svijeta • vrednovati napredak u samostalnom radu i razvoju geografskih vještina	• sudjeluju u raspravi prema pravilima

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

SVE IZRAŽENIJA DEMOGRAFSKA POLARIZACIJA

- akcelerativni porast broja stanovnika u svijetu od 17. st.
- nejednak prostorni razmještaj stanovništva
- demografska tranzicija = prijelaz s visokih stopa nataliteta i mortaliteta, s malim i nepostojanim prirodnim prirastom na niske stope nataliteta i mortaliteta, s malim, ali postojanim prirodnim prirastom
- razvijene države završile su taj prijelaz, a slabo razvijene još nisu
- opće kretanje stanovništva ovisi o:
 1. prirodnom kretanju broja stanovnika = razlika između nataliteta i mortaliteta
 - a) prirodni prirast ($n > m$)
 - b) prirodni pad ($n < m$)
 2. prostornom (mehaničkom) kretanju stanovnika = migracije
 - a) emigracija
 - b) imigracija
- populacijske politike: 1. ekspanzivna, 2. restriktivna, 3. redistributivna, 4. eugenička
- dobna struktura: razvijene države - sve više starog, a sve manje mladog stanovništva, slabije razvijene države - sve više mladog, a malo starog stanovništva
- Koliko stanovnika Zemlja može prehraniti?

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, metoda razgovora, neizravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, rasprava

Oblici rada

- samostalni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta, školski atlas, tematske karte (BND po stanovniku, raširenost HIV-a u svijetu), dijagrami (20 najvećih gospodarstava svijeta; stope nezaposlenih), fotografije

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Nejašmić, I., 2005: *Demografska grafija*, Školska knjiga, Zagreb.
- Stiglitz, J., 2009: *Uspjeh globalizacije*, Algoritam, Zagreb.
- Krugman, P. R., Obstfeld, M., 2009: *Međunarodna ekonomija. Teorija i ekonomska politika*, Mate, Zagreb.
- Ohmae, K., 2005: *Nova globalna pozornica: izazovi i prilike u svijetu bez granica*, Mate, Zagreb.
- Thomas L. Friedman, 2003: *Lexus i maslina - Razumijevanje globalizacije*. Izvori, Zagreb.
- Lester C. Thurow, 1997: *Budućnost kapitalizma - Kako današnje gospodarske snage oblikuju sutrašnji svijet*. Mate, Zagreb.
- Knox, P., Pinch, S., 2006: *Urban Social Geography: An Introduction*, Pearson Education Limited, Harlow.

Internetske stranice UN-a i njegovih specijaliziranih organizacija.

20. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Značenje i perspektive Europske unije	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• obrazložiti razloge, važnost i oblike udruživanja u Europi • opisati proces stvaranja i proširivanja EU-a • nabrojiti glavna tijela EU-a • analizirati gospodarsku snagu i ulogu EU-a u Europi i svijetu • objasniti povijesni tijek razvoja EU-a • objasniti važnost i kriterije integriranja • formirati vlastito mišljenje na temelju poznatih činjenica • pokazati na geografskoj karti etape širenja EU-a i države - članice • objasniti krugove proširenja EU-a • odrediti položaj Hrvatske u svjetskim i europskim integracijama • prepoznati prednosti i nedostatke suvremenog integriranja • znati objasniti važnost i kriterije integriranja • navesti tijela koja upravljaju EU-om i objasniti njihove nadležnosti • pokazati na geografskoj karti i imenovati na slijepoj karti sjedišta Europske komisije, Europskog parlamenta, Europskog suda pravde i Europske središnje banke	Što je Europska unija? Pokaži i imenuj na geografskoj karti države koje su primljene u članstvo današnje EU u pojedinim etapama širenja. Koje kriterije mora zadovoljiti država kandidat za punopravno članstvo? Koje je ciljeve postavila Europska zajednica za ugljen i čelik, a koje Europska ekonomska zajednica? U čemu je značenje ugovora u Maastrichtu? Koje članice EU upotrebljavaju euro? Objasni značenje EU u Europi i svijetu. Objasni položaj Hrvatske u europskim i svjetskim integracijama. Koje institucije upravljaju Europskom unijom? Imenuj na slijepoj karti sjedište Europske komisije i označi ga slovom A, sjedište Europskog parlamenta i označi ga slovom B, sjedište Europskog suda pravde i označi ga slovom C te sjedište Europske središnje banke i označi ga slovom D.
2. Metodička kompetencija	• primijeniti statističke i grafičke metode u učenju nastavnih sadržaja • integrirati informacije iz tekstova, tematskih karata, dijagrama, fotografija i skica	Izračunaj udio EU u površini, stanovništvu i dohotku Europe unutar političke granice. Pripremi izvješće za zadanu temu.
3. Komunikacijska kompetencija	• razvijati sposobnost usmenog izražavanja znanja i misli • razvijati sposobnost slušanja • unaprijediti sposobnost argumentiranja stavova u raspravi i procjene vlastitih stavova	Pitanja za metodu razgovora. Navedi i obrazloži prednosti i nedostatke članstva u Europskoj uniji.

4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti na osobnom primjeru što znači biti građaninom Europe • objasniti svojim riječima značenje prava na sudjelovanje, prava na razvoj naših potencijala, prava na sigurnost i dobar život, prava na zaštitu • objasniti strukturu Europske unije i način na koji ona funkcionira; navesti ovlasti Vijeća ministara, Europskog parlamenta, Europskog vijeća i Europske komisije; opisati i navesti prava i obveze koje za hrvatske institucije i građane proizlaze iz članstva u Europskoj uniji; opisati kako se biraju hrvatski zastupnici i koja je njihova uloga u Europskom parlamentu; navesti i argumentirati prednosti, nedostatke i izazove europskih integracija s posebnim osvrtom na interese Republike Hrvatske i njezinih građana (politička dimenzija građanske kompetencije) • opisati mogućnosti utjecanja građana Republike Hrvatske na oblikovanje europskih javnih politika na temelju Zakona o provedbi Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća koje je donio Sabor Republike Hrvatske 26. travnja 2013. (politička dimenzija građanske kompetencije) • odrediti hrvatskoga građanina kao političkog subjekta i nositelja hrvatske državne vlasti (politička dimenzija građanske kompetencije) • opisati i objasniti izborne procese u razredu i školi kao glasač i kandidat; u lokalnoj zajednici, Republici Hrvatskoj i Europskoj uniji (politička dimenzija građanske kompetencije) • izračunati odnos eura i kune • opisati sustav zaštite temeljnih ljudskih prava u okviru Europske unije (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • istražiti nadležnost i djelovanje Suda Europske unije te izbor sudaca (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije)	Kako iskoristiti članstvo Hrvatske u EU za osobni razvoj i napredak? Objasni svojim riječima značenje prava na sudjelovanje, prava na razvoj naših potencijala, prava na sigurnost i dobar život, prava na zaštitu. Kako funkcionira EU? Kako građani Europe sudjeluju u upravljanju Unijom? Koja su prava i obveze RH kao članice EU? Kako se biraju hrvatski zastupnici i koja je njihova uloga u Europskom parlamentu? Koliko iznosi vaš tjedni džeparac u kunama, a koliko u eurima? Preračunajte osobni dohodak roditelja iz kuna u eure. Opiši sustav zaštite temeljnih ljudskih prava u sklopu Europske unije. Istraži nadležnost i djelovanje Suda Europske unije te izbor sudaca.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• na početku sata nastavnik pušta glazbu - ulomak iz Beethovenove Devete simfonije, Odu radosti i traži od učenika da prepoznaju čija je to himna • ponoviti važnije svjetske organizacije i regionalne integracije, povezanost globalizacije i integriranja, prednosti i nedostataka integriranja • najaviti ciljeve nastavnog sata: upoznati kako funkcionira Europska unija	• slušaju glazbu i prepoznaju himnu Vijeća Europe i Europske unije • nabrajaju važnije svjetske organizacije i regionalne integracije, obrazlažu uzročno -posljedičnu povezanost globalizacije i integriranja, izdvajaju prednosti i nedostatke integriranja

Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (model koncentričnih krugova, Šengenska granica, euro) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama	• ponoviti povijesni razvoj EU-a sljedećim pitanjima (na pitanja učenici mogu odgovarati usmeno ili pismeno): Zašto se nakon Drugoga svjetskog rata javlja ideja o povezivanju ratnih pobjednika i gubitnika? Koji je oblik međunarodnih odnosa bio ključan za daljnji razvoj europskih država? Tko je inicirao potpisivanje Pariškog ugovora? Koja je europska zajednica osnovana tim ugovorom? Koje su države činile tu zajednicu? Koja joj je bila svrha? Zašto se 1957. produbljuje integracija tih šest država? Koje su zajednice osnovane Rimskim ugovorima 1957. godine? U čemu je posebnost (važnost) Ugovora u Schengenu 1985. godine, a u čemu Ugovora u Maastrichtu 1992. godine? Kakva je danas uloga EU u Europi i svijetu? (prezentirati brojčane podatke i zadati učenicima da izračunaju udio 28 članica EU-a u površini, broju stanovnika i nacionalnom dohotku Europe unutar političkih granica, Europe unutar dogovorenih granica i u svijetu; uzmemo li u obzir činjenicu da Ruska Federacija konkurira europskim državama posebice u gospodarskom i političkom segmentu, opravdano je odgovoriti na pitanje kakva je uloga EU na „ostatku“ kontinenta; površina i broj stanovnika velikih regionalnih cjelina poznati su iz nastavne jedinice demografska polarizacija; BND 44 države Europe 2012. godine je 18 685 milijardi američkih dolara; površina 28 članica EU-a je 4 380 279 km²; broj stanovnika 2014. godine 507 milijuna; BND 2012. 17 125 milijardi USD); Koliko članica ima Europska unija danas? Objasni tvrdnje: 1. samo je ujedinjena Europa gospodarski mogla parirati SAD-u i Japanu; 2. Ujedinjena Europa i SAD zajedno mogu odgovoriti na azijsku konkurenciju predvođenu Kinom • podijeliti učenike u pet skupina i zadati im zadatke: 1. valovi ili etape proširenja EU 2. struktura EU (institucije) 3. kriteriji ulaska u EU 4. EU i gospodarski razvoj članica 5. novi izazovi pred EU • svaka skupina mora pripremiti izlaganje, popraćeno posterom ili powerpoint prezentacijom, a na raspolaganju ima udžbenik, atlas, internet, dodatne tekstove (odabrana poglavlja iz literature) koju može pripremiti nastavnik (stručni časopisi, dnevni tisak, publikacije Ministarstva vanjskih i europskih poslova...) • kako bi im olakšao posao, ali i usmjerio ih na pravi put, nastavnik može pripremiti radne listiće s pitanjima koje će voditi učenike u njihovu istraživanju	• odgovaraju na pitanja • formiraju skupine, preuzimaju zadatke, dijele uloge unutar skupine, čitaju dobivene ili samostalno odabrane tekstove, grafički organiziraju informacije i pripremaju izvješće

Glavni dio sata		RADNI LISTIĆI: 1. VALOVI ILI ETAPE PROŠIRENJA EU - nabrojiti sve valove proširenja (godina i nove članice) - objasniti geografski značaj pojedinog proširenja (pomoću geografske karte) - opisati potencijalne članice u novom valu proširenja - objasniti najvažnije kriterije za članstvo 2. TIJELA EU-a (važnost s aspekta pojedinog građanina Europe i/ili pojedine države) - Europska komisija - Vijeće Europske unije (Vijeće ministara) - Europsko vijeće 3. TIJELA EU-a (važnost s aspekta pojedinog građanina Europe i/ili pojedine države) - Europski parlament - Sud pravde - Europska središnja banka - predsjedanje EU-om 4. EU I GOSPODARSKI RAZVOJ ČLANICA - usporediti BDP članica s prosjekom EU - ukratko objasniti povezanost članstva u EU i gospodarskog razvoja (na primjeru jedne države) - izdvojiti gospodarske probleme starih i novih članica 5. NOVI IZAZOVI EU-a - kohezija starih i novih članica - sloboda kretanja radne snage - ljudska prava - ... • predstavnik svake skupine izlaže pred razredom, a nastavnik ima uloga moderatora - najavljuje sljedeću skupinu i njihov zadatak, kanalizira rasprave, skreće pozornost na određene grafičke priloge	• slušaju izlaganja predstavnika skupina, organiziraju informacije
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• rasprava na temu: Budućnost Europske unije je neizvjesna • vrednovati rezultate rada skupina i napredak u samostalnom i skupnom radu • poticaj/moguće teme za nastavak istraživanja: Gdje i zašto se ističe zastava EU? Kako se obilježava Dan Europe (9. svibnja) u mojoj školi? Koja moja prava štiti Europski parlament, koja Europski sud pravde? Koje moje interese zastupa povjerenik u Europskoj komisiji? Koje se mogućnosti daljnjeg obrazovanja i rada mladih otvaraju članstvom Hrvatske u EU? Koja su moja prava, a koje obaveze kao građanina Europe?	• primjenjuju stečena znanja sudjelovanjem u raspravi • aktivno sudjeluju u vrednovanju i samovrednovanju

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

EUROPSKA UNIJA

- 1951. - Europska zajednica za ugljen i čelik: Zapadna Njemačka, Francuska, Italija i države Beneluxa
- 1957. - Europska ekonomska zajednica, Europska zajednica za atomsku energiju
- 1985. - Ugovor u Schengenu → ukidanje graničnih formalnosti između članica
- 1992. - Ugovor u Maastrichtu → potpuno ukidanje granica → stvaranje monetarne unije do 2002.
- danas: 28 članica, BND > 17 000 mlrd USD; > 500 mil. stan.
- etape proširenja:
 - 1973. - Danska, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo
 - 1981. - Grčka
 - 1986. - Španjolska i Portugal
 - 1995. - Austrija, Finska i Švedska
 - 2004. - Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Slovačka, Slovenija i Poljska
 - 2007. - Bugarska i Rumunjska
 - 2013. - Hrvatska
- tijela EU-a: Vijeće Europske unije (Vijeće ministara), Europsko vijeće, Europski parlament, Europska komisija, Europski sud pravde, Europska središnja banka
- kriteriji za ulazak u EU: politički, gospodarski, pravni i administrativni
- Hrvatska: punopravna članica od 1. 7. 2013. godine

Nastavne metode

- metoda usmenog izlaganja, razgovora, demonstracije, izravna i neizravna grafička metoda, metoda rad na tekstu, metoda praktičnih radova, rasprava

Oblici rada

- frontalni, samostalni rad i rad u skupinama

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (nastanak i širenje EU-a; karte koje izrade učenici), dijagrami (BND po stanovniku u članicama EU-a; dijagrami koje izrade učenici), fotografije (sjedišta institucija EU-a), poster, ppt

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Stiglitz J. E., 2004: *Globalizacija i dvojbe koje izaziva*. Algoritam. Zagreb.
- Hurd, I., 2010: *International organizations: Politics, Law, Practice*, Cambridge University Press.
- Armstrong, D., 2004: *International organizations in world politics*, Palgrave MacMillan.
- Archer, C., 2001: *International organizations*, Routledge.
- Hrvatska i Europska unija - Prednosti i izazovi članstva* (ur. Tišma, S., Samardžija, V., Jurlin, K.), IMO, Zagreb, 2012.
- Territorial development, cohesion and spatial planning: knowledge and policy development in an enlarged EU (Eds. Adams, N., Cotella, G., Nunes, R.). Abingdon: Routledge, 2011.
- Wassenberg Birte, Beck Joachim (dir.). Living and researching cross-border cooperation / Volume 3, The European dimension. Stuttgart: Steiner, 2011.
- Puljiz, J., 2011: *Analiza regionalnih kapaciteta za korištenje EU fondova na županijskoj razini*, IMO, Zagreb.
- Zakonski, podzakonski akti i strategije Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
<http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=8>
- Zakonski, podzakonski akti, strategije i programi Europske unije
http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_en.cfm
<http://www.interact-eu.net/>
- Atlas Europe, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.
- De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.
- Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.
- Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.
- EUROSTAT
- Der Fischer Weltalmanach 2014
- Publikacije World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

21. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Njemačka - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• objasniti ulogu Njemačke u europskom i svjetskom gospodarstvu • izdvojiti i obrazložiti faktore razvoja njemačkog gospodarstva • opisati historijsko-geografski razvoj i njegov utjecaj na današnja obilježja društva i gospodarstva • objasniti geografski i prometni položaj Njemačke • navesti prirodnogeografske regije i opisati njihova geografska obilježja • pokazati na geografskoj karti prirodnogeografske regije, mora, najvažnije rijeke te pomorske i riječne luke • imenovati na slijepoj karti prirodnogeografske regije, mora, najvažnije rijeke te morske i riječne luke • objasniti demografsku, prostornu i gospodarsku važnost Njemačke u Europi i svijetu • usporediti Njemačku s ostalim državama Europe	Zašto Njemačku nazivaju motorom europskoga gospodarstva? Koji su faktori utjecali na gospodarski razvoj Njemačke? Kako je historijsko-geografski razvoj utjecao na današnja obilježja društva i gospodarstva Njemačke? Objasni geografski i prometni položaj Njemačke. Koje se osnovne prirodnogeografske regije izdvajaju u Njemačkoj? Pokaži ih na geografskoj karti i obrazloži razlike. Upiši na slijepu kartu imena mora na koja Njemačka ima izlaz, imena susjednih država, imena prirodnogeografskih regija i važnijih rijeka. Ucrtaj odgovarajućim kartografskim znakom Kielski kanal, kanal Majna-Dunav i Mittelland kanal. Označi odgovarajućim kartografskim znakom važnije morske i riječne luke i uz oznake upiši imena luka. Uz pomoć podataka u tablici objasni demografsku, prostornu i gospodarsku važnost Njemačke u Europi i svijetu. Usporedi Njemačku s ostalim državama Europe. Objasni geografski, gospodarski i politički položaj Njemačke u Europi i svijetu.

2. Metodička kompetencija	• izdvojiti ključne informacije u tekstu • povezati spoznaje iz nastave povijesti s geografskim obilježjima Njemačke • integrirati informacije prikupljene iz tekstova i drugih izvora i predočiti ih na slijepoj karti	Pročitaj tekst (U/63-64), izdvoji i opiši faktore razvoja njemačkog gospodarstva. Kako je historijsko-geografski razvoj utjecao na današnja obilježja društva i gospodarstva Njemačke? Za zadanu prirodnogeografsku regiju opiši važnost za naseljavanje i gospodarsko iskorištavanje. Zadanu regiju oboji na slijepoj karti te je dopuni odabranim informacijama.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti vještinu grafičkog, pisanog i usmenog izražavanja • navesti pravila grupnog rada i oblike grupnog rada (društvena dimenzija građanske kompetencije) • voditi i moderirati rad grupe, oblikovati zaključke i izvješćivati o njima (društvena dimenzija građanske kompetencije)	Za zadanu prirodnogeografsku regiju opiši važnost za naseljavanje i gospodarsko iskorištavanje. Zadanu regiju oboji na slijepoj karti te je dopuni odabranim informacijama. Pripremi izvješće zajedno s ostalim članovima skupine i prezentiraj ga ostalim učenicima.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti i primjerima potkrijepiti što su stereotipi, predrasude i diskriminacija, kako do njih dolazi, zašto su predrasude i diskriminacija štetni za društvo i kako se uklanjaju (društvena dimenzija građanske kompetencije) • objasniti što je identitet (međukulturna dimenzija građanske kompetencije) • objasniti značenje kulturnog identiteta (međukulturna dimenzija građanske kompetencije)	Objasni kako je Njemačka postala multietničko i multikulturno društvo. Istraži kakav je odnos prema doseljenicima, postoji li diskriminacija i drugi problemi u odnosu autohtonog i doseljenog stanovništva u Njemačkoj te kako njemačka država rješava te probleme. Na kojim se elementima temelji njemački identitet? Kako doseljenici čuvaju i razvijaju svoj kulturni identitet u Njemačkoj?

TIJEK NASTAVNOG SATI

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• pokazati tablicu ili dijagram najvećih svjetskih gospodarstava (prema visini BND-a) i utvrditi ulogu Njemačke u europskom i svjetskom gospodarstvu • zadati učenicima da metodom usmene oluje ideja iznesu asocijacije povezane s Njemačkom; izračene pojmove organizirati u konceptualnu shemu • pokazati uz pomoć powerpoint prezentacije nekoliko fotografija koje ilustriraju prirodnogeografska obilježja, faktore razvoja gospodarstva i proizvode po kojima je Njemačka poznata u svijetu	• analiziraju tablicu ili dijagram • navode pojmove vezane uz Njemačku • opisuju prikazane fotografije

Glavni dio sata	naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (faktori razvoja gospodarstva) razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila samostalnog i rada u skupinama	glavni dio sata ovisi o predznanju izrečenom u oluji ideja; bilo bi dobro analizirati i podatke o prostornoj, i demografskoj i gospodarskoj veličini te odrediti mjesto i ulogu Njemačke u Europi i svijetu (gospodarski je stožer EU, primjer gospodarskog i regionalnog prestrukturiranja, brojem stanovnika najveća u Europi i EU, usporediti površinu, broj stanovnika i gustoću naseljenosti s ostalim državama EU-a, posebno s UK, Francuskom i Italijom) uz pomoć zidne karte Europe objasniti geografski i prometni položaj Njemačke; pokazati na zidnoj karti susjedne države, mora na koja ima izlaz, važnije rijeke i kanale zadati učenicima da radom na tekstu (U/63) izdvoje i objasne faktore razvoja njemačkog gospodarstva i faktore koji su negativno utjecali na taj razvoj metodom razgovora ponoviti povijesni razvoj Njemačke (integrirati znanja iz povijesti i predznanje iz geografije iz osnovne škole); moguća pitanja: Zašto je Njemačka u odnosu na europsku konkurenciju kasnila u industrijalizaciji? Kako su se na gospodarski razvoj odrazili Prvi i Drugi svjetski rat? Do kada su u 20. stoljeću postojale dvije njemačke države? Po kojem se modelu razvijala Zapadna (BRD), a po kojem Istočna Njemačka (DDR)? Kakve su globalne posljedice rušenja Berlinskog zida i ujedinjenja Njemačke? Kako je danas upravno podijeljena Njemačka? Pokažite na geografskoj karti savezne zemlje i savezne gradove. pitanjem Kako je Njemačka postala multietničko i multikulturno društvo? objasniti suvremene izazove njemačkog društva (može se pročitati aktualni tekst ili analizirati neka od odluka Bundestaga) izdvojiti etape u razvoju njemačkoga gospodarstva, zapisati ih na ploču i zadati učenicima da ih opišu (integracija predznanja iz prvih dviju cjelina trećeg razreda) analizom tematske karte u udžbeniku (U/66) i zidne karte Europe izdvojiti pet prirodnih cjelina i pokazati ih na karti; podijeliti učenike u skupine, skupinama radni materijal i zadatke; radom na tekstovima (udžbenik i dodatni materijali) upoznaju prirodnogeografska obilježja prirodnih regija, važnost za naseljavanje i gospodarsko iskorištavanje; pripremaju izvješće unošenjem izabranih sadržaja na slijepe karte; prva skupina obrađuje Sjevernu njemačku nizinu, druga Središnje njemačko pobrđe (Njemačko sredogorje), treća Južno njemačko pobrđe, četvrta Schwarzwald i peta Bavarske Alpe najaviti izvješća skupina i objasniti način bilježenja ključnih informacija	analiziraju brojčane podatke i primjenjuju strategiju sličnosti i razlika pokazuju na geografskim kartama u atlasu i na zidnoj karti zadane sadržaje čitaju zadani tekst, izdvajaju ključne informacije i zadanim redoslijedom ih objašnjavaju odgovaraju na pitanja, pokazuju zadane sadržaje na geografskoj karti čitaju i komentiraju zadani tekstualni materijal opisuju etape u razvoju gospodarstva analiziraju tematsku kartu, pokazuju zadane sadržaje na zidnoj karti, formiraju skupine, izvršavaju zadatke i pripremaju izvješće predstavnici skupina prezentiraju izvješće, ostali učenici bilježe informacije i pripremaju pitanja za završni dio sata

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• predstavnici skupina postavljaju po jednoj pitanje o regijama koje nisu obrađivali • vrednovati samostalni i rad u skupinama • zaključiti temu pitanjima: Kako je povijesni razvoj utjecao na današnju političku i gospodarsku ulogu Njemačke u Europi i svijetu? Kakva je danas politička i gospodarska uloga Njemačke? Kako je Njemačka iskoristila svoj geografski položaj? Kako je prirodna osnova utjecala na polarizirani gospodarski razvoj Njemačke? S kojim se izazovima susreće njemačko društvo i gospodarstvo danas? Domaća zadaća • Pronaći tekst u dnevnim novinama ili na internetu o gospodarskoj situaciji u Njemačkoj ili nekoj multinacionalnoj kompaniji ili društvenom problemu, zalijepiti ga u bilježnicu i napisati kratki osvrt.	• skupine odgovaraju na pitanja "protivničkih skupina" i postavljaju svoja pitanja • sudjeluju u procesu (samo) vrednovanja • dogovorenim redoslijedom skupine se prijavljuju i odgovaraju na pitanja • bilježe zadatak za domaću zadaću

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

NJEMAČKA - FAKTORI RAZVOJA GOSPODARSTVA I SUVREMENA ULOGA

- četvrto gospodarstvo svijeta
- visok životni standard, visokorazvijena država
- prostorni i demografski div Europe, gusta naseljenost
- faktori razvoja gospodarstva:
- izuzetno povoljan geografski položaj, prirodni resursi, prometni sustav, mentalitet i odnos prema radu, ulaganje u znanost, tehnologiju i obrazovanje, procesi integriranja i globalizacije
- povijest ujedinjavanja i razjedinjavanja
- važnost djelatnosti sekundarnog, tercijarnog i kvartarnog sektora
- prva i druga industrijska revolucija u 19. stoljeću – brži razvoj sjevera i Srednje Njemačke
- nakon 1945. - njemačko gospodarsko čudo
- prirodne cjeline:
 1. Sjeverna njemačka nizina
 2. Središnje njemačko pobrđe
 3. Južno njemačko pobrđe
 4. Schwarzwald
 5. Bavarske Alpe

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, metoda razgovora, izravna i neizravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, metoda pisanih radova, oluja ideja, metoda rada s karticama

Oblici rada

- samostalni, skupni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (njemačke savezne zemlje i savezni gradovi; prirodnogeografske regije; Njemačka 1871., 1918., 1949., 1990.), dijagrami ili tablice (površina, broj stanovnika i veličina gospodarstva država Europe), fotografije, isjecci iz dnevnog tiska, odabrani tekstovi iz časopisa, slijepe karte

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Atlas Europe, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.

Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.

De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.

Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.

Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.

Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.

Rebernik, D., 2009: *Osnove fizične geografije Europe*, Filozofska fakulteta, Ljubljana.

Der Fischer Weltalmanach 2014

Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

22. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Njemačka - polarizirani regionalni razvoj	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	objasniti metodologiju prostorne analize regionalnog razvoja i diferencijaciju na regionalnoj razini pokazati na tematskoj karti prosperitetne, prestrukturirane i problemske regije Njemačke objasniti gospodarske procese i trendove u regionalnom razvoju Njemačke izdvojiti razvojne osovine Europe na tematskoj karti objasni pojam policentričnog urbanog sustava na primjeru ballungsgebieta vrednovati i usporediti regionalni razvoj i urbani sustav Njemačke s ostalim državama Europe (posebice s Hrvatskom) pokazati na geografskoj karti ballunge i njihova središta	Koje tipove regija izdvajamo u Njemačkoj? Koji se kriteriji pri tome primjenjuju? Pokaži na geografskoj karti prosperitetne, prestrukturirane i problemske regije Njemačke. Koji su procesi pridonijeli prosperitetu i produktivnosti saveznih zemalja Bayern, Baden Württemberga, Rheinland-Pfalza, Hessena? Koji prostor obuhvaća plava, koji žuta, a koji zlatna banana? Objasni pojam ballungsgebiet. Imenuj 11 najvećih ballunga i njihova sjedišta na priloženoj karti. Po čemu se urbani sustav i regionalni razvoj Njemačke razlikuje od ostalih država Europe?
2. Metodička kompetencija	diferencirati regije na temelju statističkih pokazatelja i rezultate prikazati na tematskoj karti	Na temelju statističkih pokazatelja izdvoji tipove regija u Njemačkoj. Na temelju statističke analize izradi tematsku kartu. Upiši na kartu sve podatke kako bi prikaz bio cjelovit.

3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti usmeno, pisano i grafičko komuniciranje	Po kojim se obilježjima razlikuju istočne i zapadne savezne zemlje u Njemačkoj? Radom u paru izdvojite propulzivne, problemske, prestrukturirane i prijelazne regije.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• navesti što je europsko tržište, neke mehanizme reguliranja te šanse i ograničenja za Hrvatsku (gospodarska dimenzija građanske kompetencije) • objasniti povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage (gospodarska dimenzija građanske kompetencije) • prepoznati i izraziti vlastite interese i motivaciju za različita područja daljnjeg obrazovanja i zanimanja (gospodarska dimenzija građanske kompetencije)	Objasni kako funkcionira europsko tržište. Zašto je njemačko gospodarstvo uspješno na europskom tržištu? Koje su šanse, a koja ograničenja europskog tržišta za Hrvatsku? Objasni povezanost cjeloživotnog učenja i konkurentnosti na tržištu radne snage na primjeru Njemačke. Koji su tvoji interesi za daljnje obrazovanje i buduće zanimanje?

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etapе sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• provjeriti domaću zadaću • usmenim izlaganjem objasniti metodologiju prostorne analize regionalnog razvoja i diferencijaciju na regionalnoj razini • najaviti upoznavanje regionalnog razvoja Njemačke kratkim filmom, nizom fotografija ili odabranim tekstom	• predaju samostalne radove na evaluaciju nastavniku • slušaju izlaganje i bilježe ključne informacije • analiziraju prezentirani film / fotografije / tekst
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (polarizirani regionalni razvoj, prosperitetne, problemske i prijelazne regije, plava i žuta banana Europe) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u parovima	• prezentirati podatke o razlikama u gospodarskim obilježjima zapadnih i istočnih saveznih zemalja nakon ujedinjenja Njemačke i zadnje dostupne podatke; zadati učenicima da ih analiziraju i zaključe s kojim se izazovima u regionalnom razvoju susreće Njemačka; podijeliti učenicima slijepe političke karte Njemačke i zadati izdvajanje regija prema propulzivnosti na temelju nekoliko pokazatelja (npr. stope rasta BND-a, migracijski saldo, stope (ne)zaposlenih) • provjeriti rezultate rada u parovima (pregledati tematske karte izrađene na zadanoj kartografskoj podlozi) • prezentirati tematsku kartu triju razvojnih osovina u Europi; voditi učenike u analizi tematske karte i voditi učenike u analizi • metodom usmenog izlaganja objasniti pojam ballungsbiet; prezentirati tematsku kartu gradskih regija u Njemačkoj i voditi učenike u analizi; zadati učenicima da na slijepim kartama uz oznake upišu imena središta ballunga	• analiziraju prezentirane podatke i tematsku kartu (U/65) i samostalno oblikuju zaključke; radom u parovima izdvajaju propulzivne regije (Bayern, Baden Württemberg, Rheinland-Pfalz, Hessen), uspješno prestrukturirane regije (Sjeverna Rajna Vestfalija, Saarland, Bremen), problemske regije (još uvijek visoka nezaposlenost, niži dohodak po stanovniku od prosjeka države): Brandenburg, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Thüringen; ostale regije su prijelazne • uz pomoć izrađene tematske karte nabrajaju i na zidnoj karti pokazuju savezne zemlje koje pripadaju pojedinoj vrsti regija • odgovaraju na pitanja: Koji prostor obuhvaća plava, koji žuta, a koji zlatna banana? Koji procesi obilježavaju gospodarski razvoj tih "banana"? • slušaju izlaganje; izdvajaju pojedine ballunge i njihova središta i pokazuju ih na zidnoj karti; imenuju na slijepoj karti središta ballunga

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• primjenu naučenoga provjeriti sljedećim pitanjima za raspravu: Kako Njemačka rješava problem nejednakog regionalnog razvoja? Kojim funkcijama središta ballunga privlače obrazovanu radnu snagu? Kakva je uloga inicijativnosti, poduzetnosti, marljivosti i štednje u njemačkom društvu i gospodarstvu? • vrednovati rezultate rada u parovima i napredak u samostalnom radu	• iznose mišljenja i odgovore na postavljena pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

NJEMAČKA - POLARIZIRANI REGIONALNI RAZVOJ

- propulzivne regije (Bayern, Baden Württemberg, Rheinland-Pfalz, Hessen), uspješno prestrukturirane regije, problemske regije, prijelazne regije

- Ballungsgebiet = područje velike koncentracije stanovništva, radnih mjesta, zgrada i poslovnih subjekata

1. veliki Hamburg: Hamburg, Lübeck, Kiel
2. Bremen: Bremen, Oldenburg, Bremerhaven, Emden
3. Rajna-Ruhr = Köln, Düsseldorf, Duisburg, Essen, Gelsenkirchen, Bochum, Dortmund
4. Hannover = Hannover, Hildesheim, Braunschweig, Wolfsburg
5. Rajna-Majna: Frankfurt na Majni, Wiesbaden, Mainz, Offenbach, Darmstadt, Mannheim
6. Rajna-Neckar: Stuttgart, Karlsruhe, Esslingen
7. Nürnberg: Nürnberg, Fürth, Erlangen
8. veliki München
9. Berlin
10. Leipzig: Leipzig, Halle
11. Dresden: Dresden, Zwickau, Chemnitz

Nastavne metode

- izravna grafička metoda, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije, metoda rada na tekstu, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja

Oblici rada

- samostalni, rad u parovima i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (tri europske razvojne osovine; nodalno-funkcionalna žarišta razvoja u Njemačkoj), dijagrami (20 najvećih gospodarstava svijeta), fotografije, slijepe karte, članci iz dnevnog tiska i/ili časopisa

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Atlas Europe, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.

Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.

de Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.

Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.

Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.

Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.

Der Fischer Weltalmanach 2014

Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

24. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Francuska - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• usporediti statističke podatke o Francuskoj s odabranim državama Europe i svijeta • odrediti geografski položaj Francuske i objasniti njegov utjecaj na razvoj gospodarstva • nabrojiti prirodnogeografske regije i opisati njihova geografska obilježja • pokazati na geografskoj karti prirodnogeografske regije, najvažnije rijeke, pomorske i riječne luke, gospodarska središta i mora na koja Francuska ima izlaz • imenovati na slijepoj karti prirodnogeografske regije, najvažnije rijeke, pomorske i riječne luke, gospodarska središta i mora na koja Francuska ima izlaz • obrazložiti gospodarska obilježja Francuske i ulogu u svjetskoj trgovini • obrazložiti ulogu Francuske u politici, gospodarstvu, kulturi i znanosti u Europi i svijetu	Analizirajte podatke o površini, broju stanovnika, veličini i razvijenosti gospodarstva te objasnite mjesto i ulogu Francuske u svijetu i u Europi. Po čemu je geografski položaj Francuske specifičan? Kako je utjecao na gospodarski razvoj? Koje preduvjete za gospodarski razvoj imaju pojedine prirodnogeografske regije? Pokaži na zidnoj karti prirodnogeografske regije, najvažnije rijeke, pomorske i riječne luke, gospodarska središta i mora na koja Francuska ima izlaz. Na crte na slijepoj karti upiši imena prirodnogeografskih regija i mora na koja Francuska ima izlaz. Uz kružice upiši imena luka i gospodarskih središta. Uz slova na slijepoj karti upiši imena rijeka. Koje djelatnosti ostvaruju najveći udio u dohotka i zaposlenosti u Francuskoj? S kojim državama Francuska najviše trguje? Po kojim je proizvodima poznata u svijetu? Objasni tvrdnju: Francuska je uvijek u središtu zbivanja.
2. Metodička kompetencija	• razvijati vještinu korištenja izravne grafičke metode za organizaciju informacija • vježbati prostornu analizu na općoj geografskoj karti • analizirati statističke podatke i razvijati strategiju sličnosti i razlika • oblikovati zaključke analizom fotografija	Skicom prikaži prirodnogeografske regije Francuske. Pokaži na zidnoj karti prirodnogeografske regije i vodeća gospodarska središta u njima, objasni posebnost obrađene regije i zapiši informacije na plan školske ploče.
3. Komunikacijska kompetencija	• organizirati informacije u grafičke organizatore • unaprijediti sposobnost usmenog izražavanja	Za obrađenu regiju zapiši informacije na školsku ploču uz pripadajući dio karte. Pitanja za metodu razgovora.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti što je identitet (međukulturna dimenzija građanske kompetencije) • objasniti značenje kulturnog identiteta (međukulturna dimenzija građanske kompetencije)	Na kojim se elementima temelji francuski identitet? Kako su Francuzi izvan Francuske očuvali kulturni identitet? Navedi primjere.

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• zadati učenicima da pisanom olujom ideja navedu pojmove koji najbolje opisuju Francusku i usporede zapise s učenikom u klupi • prozvati odabrane učenike (ili parove) da objasne zapisane pojmove i organiziraju ih u grafički organizator • pokazati niz fotografija (npr. automobili, parfemi, sirevi, moda, šampanjac, turističke atrakcije, tehnološki parkovi, film, glazba...), zadati učenicima da ih analiziraju i zaključite kakva je suvremena uloga Francuske u europskom i svjetskom gospodarstvu i izdvoje neke od faktora koji su utjecali na razvoj gospodarstva	• pišu pojmove vezane uz Francusku, uspoređuju zapisano s učenikom u klupi • objašnjavaju zapisane pojmove i organiziraju ih u grafički organizator • analiziraju fotografije i prepoznaju ulogu Francuske u svjetskom gospodarstvu
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (faktori razvoja gospodarstva) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u parovima	• prezentirati podatke o površini, broju stanovnika, veličini i razvijenosti gospodarstva; zadati učenicima da analizom podataka utvrde mjesto i ulogu Francuske u svijetu i u Europi • zadati učenicima da analizom zidne karte odrede geografski položaj Francuske i objasne utjecaj geografskog položaja na gospodarski razvoj • skicirati Francusku na ploču i označiti prirodnogeografske regije; zadati učenicima da u parovima, koristeći tekst (U/68-69) upoznaju prirodna obilježja regija te njihovu važnost za naseljavanje i gospodarsko iskorištavanje • redom pozvati parove da pokažu na zidnoj karti prirodnogeografsku regiju koju su obradili i vodeća gospodarska središta u njoj, objasne posebnost regije i zapišu informacije na plan školske ploče • prezentirati podatke o strukturi BND-a, gospodarskoj strukturi stanovništva i strukturi vanjske trgovine; za svaki sektor navesti primjere djelatnosti i proizvode po kojima je Francuska poznata u svijetu • pročitati i komentirati zanimljivosti u udžbeniku na str. 70. i 71. • metodom usmenog izlaganja i razgovora objasniti utjecaj Francuske na političku situaciju u Europi u prošlosti i suvremenu ulogu u politici, gospodarstvu, kulturi i znanosti, posebno izdvojiti ulogu inicijatora europskog integriranja, ulogu u G 7, NATO-u i EU	• analiziraju statističke podatke i samostalno donose zaključke • analiziraju zidnu kartu, objašnjavaju zadani sadržaj • skicom prikazuju prirodnogeografske regije; radom u paru čitaju tekst i uz crtež navode informacije o posebnosti tih regija • pokazuju na zidnoj karti prirodnogeografsku regiju koju su obradili i vodeća gospodarska središta u njoj, objašnjavaju posebnost regije i zapisuju informacije na plan školske ploče, na kraju zaključuju kako je prirodna osnova utjecala na naseljenost i gospodarski razvoj • analiziraju prezentirane podatke, integriraju informacije o strukturi gospodarstva i vanjskoj trgovini Francuske • komentiraju pročitane tekstove • bilježe informacije i navode činjenice koje dokazuju ulogu Francuske u europskoj politici, gospodarstvu, kulturi, znanosti

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• provjeriti sposobnost primjene naučenoga pitanjima: Kako su geografski položaj i prirodna osnova utjecali na razvoj Francuske? Po kojim se obilježjima Francuska razlikuje od ostalih država Europe? Kakva je suvremena uloga Francuske u Europi i svijetu? Kakav je položaj Francuske u odnosu na europske razvojne osovine? Domaća zadaća • Pronaći članak o gospodarskoj ili političkoj situaciji u Francuskoj danas ili odabranom društvenom problemu i komentirati članak.	• odgovaraju na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

FRANCUSKA - FAKTORI RAZVOJA GOSPODARSTVA I SUVREMENA ULOGA

- površinom najveća država EU
- peto gospodarstvo svijeta i drugo gospodarstvo Europe (2012.)
- specifičan geografski položaj → povezuje Atlantik i Sredozemno more; važni riječno-kanalski plovni putovi
- prirodne regije: (crteži!)
- 1. Bretanjsko-normandijsko pobje - klifovi
- 2. Sjeverna francuska nizina - vrlo plodno tlo → poljoprivreda, snažna industrija
- dominacija Pariza
- 3. Sjeveroistočna ravan - bogata željeznom rudom → rudarsko-industrijska regija
- 4. dolina Rajne - promet, vinogradarstvo
- 5. Akvitanijska obala - nalazišta nafte i prirodnog plina, vinogradarstvo
- 6. Središnji masiv - slabije naseljeno područje, stočarstvo, šumarstvo
- 7. Alpe i planine Jure – turistička središta: Chamonix, Grenoble, Val d'Isere
- Mont Blanc (4 807 m) - najviši vrh Francuske
- 8. Pireneji - slabije naseljeno područje, stočarstvo, turizam
- 9. sredozemna obala te dolina Rhone i Saone - moderna poljoprivreda, turizam
- Marseille - glavna pomorska luka
- 10. Korzika
- povoljna prirodna osnova za naseljavanje i gospodarsko iskorištavanje
- tercijarni i kvartarni sektor - oko 80 % dohotka i zaposlenosti
- važna uloga u svjetskoj politici, kulturi, znanosti...

Nastavne metode

- izravna grafička metoda, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije, metoda rada na tekstu, metoda razgovora, metoda usmenog izlaganja, oluja ideja

Oblici rada

- samostalni, rad u parovima i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (tri europske razvojne osovine; prirodnogeografske regije Francuske), dijagrami (20 najvećih gospodarstava svijeta), fotografije, slijepe karte, statistički podaci

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Atlas Europe*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.
- Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.
- De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.
- Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.
- Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.
- Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.
- Der Fischer Weltatlas 2014
- Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

25. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Francuska - nejednak regionalni razvoj	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• navesti i opisati faktore koji su utjecali na nejednak regionalni razvoj Francuske • obrazložiti mjere za ravnomjerniji regionalni razvoj i njihove učinke • opisati suvremene probleme društvenog i gospodarskog razvoja Francuske • pokazati na geografskoj karti prosperitetne, nove industrijske i problemske regije • opisati kriterije za gospodarsku regionalizaciju Francuske • pokazati na geografskoj karti nodalno-funkcionalne regije i središta • usporediti obilježja suvremenog razvoja Francuske i ostalih velikih gospodarstava Europe	Koji su glavni faktori nejednakog regionalnog razvoja Francuske? Kojim mjerama se usmjerava i planira regionalni razvoj? Koliko su te mjere učinkovite? Zašto je francuska zapadna i južna obala privukla velika strana ulaganja kapitala? Osim nejednakog regionalnog razvoja, s kojim se problemima susreće francusko društvo i gospodarstvo posljednjih godina? Prema kojim kriterijima francuske pokrajine diferenciramo na prosperitetne, nove industrijske i problemske regije? Pokaži te regije na geografskoj karti. Po kojim se obilježjima i trendovima Francuska razlikuje od europske i izvan europske konkurencije?
2. Metodička kompetencija	• integrirati spoznaje stečene u nastavi povijesti i u nastavi geografije • primijeniti prostornu analizu uz pomoć statističkih podataka i gospodarsku regionalizaciju prikazati tematskom kartom	Kako se Francuska politički razvijala u 17. i 18. stoljeću? Kako je francuska građanska revolucija utjecala na razvoj društva i gospodarstva u 19. stoljeću? Zašto je kasnila u industrijalizaciji u odnosu na UK? Analiziraj statističke podatke i izdvoji prosperitetne regije, nove industrijske regije i problemske regije. Regije na karti oboji različitim bojama i upiši sve podatke kako bi prikaz bio cjelovit.
3. Komunikacijska kompetencija	• izdvojiti ključne informacije u tekstu • analizirati statističke podatke i argumentirati stavove	Pročitaj tekst u udžbeniku (U/70, treći odlomak) i objasni gospodarski razvoj Francuske nakon Drugoga svjetskog rata. Analiziraj statističke podatke i izdvoji prosperitetne regije, nove industrijske regije i problemske regije.

4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• razvijati stav o francuskom doprinosu suvremenim procesima u Europi i svijetu • kritički komentirati odnos prema doseljenicima u predgrađima Pariza i odnos prema nacionalnim manjinama • na primjeru Francuske objasniti ulogu socijalne države • opisati sustav zaštite ljudskih prava u sklopu Vijeća Europe (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • opisati sustav zaštite temeljnih ljudskih prava u sklopu Europske unije (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije) • istražiti i opisati probleme u suvremenom svijetu (ljudskopravna dimenzija građanske kompetencije)	Kako je Francuska utjecala na suvremeni razvoj Europe? Kakva prava imaju nacionalne manjine u Francuskoj? Istraži položaj u društvu i probleme doseljenika u Francusku, posebno u Parizu. Zašto Francusku smatramo jakom socijalnom državom? Opiši sustav ljudskih prava u sklopu Vijeća Europe i sustav zaštite temeljnih ljudskih prava u sklopu Europske unije. Kakvi su učinci francuske populacijske politike i migracija radne snage iz europskih i izvan europskih država u Francusku? Kako se svjetska gospodarska kriza reflektirala na gospodarsko stanje u Francuskoj? Usporedi životni standard i socijalnu politiku u Francuskoj i odabranim državama Europe. Obrazloži razloge negativne vanjskotrgovinske bilance i ulogu turizma u BND-u Francuske.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ponoviti prirodnogeografska obilježja kao faktor gospodarskog razvoja i zaključiti koje su prirodnogeografske regije imale slabije preduvjete za razvoj u vrijeme prve i druge industrijske revolucije • prezentirati tablicu ili dijagram s brojem stanovnika milijunskih aglomeracija u Francuskoj i zadati učenicima da izračunaju indeks urbane primarnosti • problemskim pitanjima najaviti cilj nastavnog sata: Zašto Francuska ima monocentrični urbani sustav? Kako smanjiti dominaciju Pariza u urbanom sustavu Francuske?	• uz prezentiranu tematsku kartu prirodnogeografskih regija navode obilježja regija; na kraju utvrđuju kako i zašto se odvijao diferencijalni razvoj regija • analiziraju dijagram (ili statističke podatke u tablici) i računaju zadani indeks; zaključuju kakva su obilježja urbanog sustava Francuske • odgovaraju na pitanja
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (gospodarski razvoj, prostorna polarizacija, monocentrični urbani sustav) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada	• metodom razgovora ponoviti predznanje iz geografije i povijesti, moguća pitanja: Kako se Francuska politički razvijala u 17. i 18. stoljeću? Kako je francuska građanska revolucija utjecala na razvoj društva i gospodarstva u 19. stoljeću? Zašto je kasnila u industrijalizaciji u odnosu na UK? • metodom rada na tekstu (U/70, treći odlomak) upoznati gospodarski razvoj Francuske nakon Drugoga svjetskog rata • metodom usmenog izlaganja zaključiti da je dominacija Pariza u francuskom gospodarstvu, kulturi, politici i drugim funkcijama počela nakon Stogodišnjeg rata, povećala se osobito u 19. i u prvoj polovici 20. stoljeća; stoga se sredinom 20. stoljeća počinje planirati regionalni razvoj; objasniti Monnetove planove; metodom razgovora utvrditi	• odgovaraju na pitanja • čitaju zadani tekst i objašnjavaju razvoj francuskog gospodarstva • slušaju izlaganje, bilježe ključne informacije, analiziraju tematsku kartu

Glavni dio sata	faktore koji su uzrokovali nejednak regionalni razvoj (nejednak raspored prirodnih resursa, nejednak geografski položaj pojedinih regija i dugotrajni centralistički sustav vlasti); metodom usmenog izlaganja izdvojiti dvije vrste problemskih područja i objasniti kojim mjerama je stimuliran razvoj slabije razvijenih agrarnih područja i rudarsko-industrijskih depresivnih regija (npr. Lorraine, Alsace, Limousin, Auvergne...): modernizacija poljoprivrede, nacionalizacija nekih industrijskih kompanija, željeznice, zračnog prometa, nekih banaka; državnim poticajima stimuliran rast zaposlenosti, supstitucija neprofitnih industrijskih grana industrijama visoke tehnologije, plan decentralizacije Pariza jačanjem 8 regionalnih centara, gospodarska regionalizacija Francuske, izravna strana ulaganja u zapadne i jugozapadne regije, učinci europskog integriranja; mjere su rezultirale kontraurbanizacijom, ekspanzijom djelatnosti sekundarnog (osobito na zapadu) i tercijarnog sektora (osobito na jugu), smanjenjem polarizacije između Pariza i ostalih regija; prezentirati tematsku kartu "8 metropola rasterećenja Pariza" • podijeliti učenicima slijepe karte francuskih pokrajina i statističke podatke (BND po stanovniku, migracijska bilanca, stope nezaposlenih) i objasniti zadatak: na temelju prezentiranih podataka izdvojiti regije prema razvijenosti i trendovima, upisati imena vodećih gospodarskih središta (Pariz + 8 regionalnih centara), dogovoriti način izrade legende karte • provjeriti rezultate samostalnog rada na slijepim kartama • prezentirati podatke o kretanju broja stanovnika, prirodnom kretanju stanovništva, stopama rasta/pada BND-a, stopama nezaposlenosti, BND-u po stanovniku, vanjskotrgovinskoj bilanci i turističkom prometu npr. za 2008. i zadnju dostupnu godinu; voditi učenike u analizi podataka i zaključcima • prezentirati primjere djelovanja francuskih kompanija u zemlji i inozemstvu; voditi učenike do zaključka o obilježjima poduzetništva, strukturi vlasništva, vrstama i obilježjima industrije; prezentirati fotografije najposjećenijih turističkih destinacija i svjetski poznatih turističkih atrakcija u Francuskoj	• analiziraju statističke podatke i izdvajaju Ile de France; prosperitetne regije (Rhone-Alpes, Alsace, Provence-Alpes-Cote d'Azur), novi plodni polumjesec od Normandije do Languedoc-Roussillona i problemske regije (stare industrijske regije Lorraine i Nord; poljoprivredne regije: od Champagne-Ardenne do Pireneja + Korzika) • komentiraju prezentirane podatke i zaključuju kakvi su učinci francuske populacijske politike, migracija radne snage unutar Europe i doseljavanja iz Afrike i Azije, kako se svjetska gospodarska kriza reflektirala na gospodarsko stanje u Francuskoj, uspoređuju životni standard i socijalnu politiku u Francuskoj i odabranim državama Europe, obrazlažu razloge negativne vanjskotrgovinske bilance i ulozi turizma u BND-u • komentiraju prikazane fotografije i ostale grafičke priloge

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• metodom razgovora provjeriti primjenu naučenoga, moguća pitanja: Koji su glavni faktori nejednakog regionalnog razvoja Francuske? Kojim mjerama se usmjerava i planira regionalni razvoj? Koliko su te mjere učinkovite? Zašto je francuska zapadna i južna obala privukla velika strana ulaganja kapitala? Osim nejednakog regionalnog razvoja, s kojim se problemima susreće francusko društvo i gospodarstvo posljednjih godina? • kao odgovor na zadnje pitanje pročitati nekoliko domaćih zadaća i prokomentirati ih • vrednovati domaće zadaće (dio na satu, dio do sljedećeg sata) i napredak u samostalnom radu Domaća zadaća • a) Navesti desetak proizvoda po kojima je Francuska poznata u svijetu. b) Koje bi se mjere regionalnog razvoja primijenjene u Francuskoj mogle primijeniti i u Hrvatskoj?	• odgovaraju na pitanja dogovorenim redosljedom

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

FRANCUSKA – NEJEDNAK REGIONALNI RAZVOJ

- državni centralizam + geografski položaj regija + prostorni raspored resursa → dominacija Pariza po broju i snazi funkcija te broju stanovnika ("Pariz i francuska pustinja")
- monocentrični urbani sustav
- sredina 20. stoljeća: planirani regionalni razvoj (8 regionalnih centara)
- modernizacija poljoprivrede, supstitucija industrije, poticajno zapošljavanje, strana ulaganja, ekspanzija moderne industrije i tercijarnog sektora
- nova gospodarska regionalizacija:
- prosperitetne regije: Ile de France, Rhone-Alpes, Alsace, Provence-Alpes-Cote d'Azur
- "novi plodni polumjesec": od Normandije do Languedoc-Roussillona
- problemske regije: stare industrijske regije (Lorraine i Nord); poljoprivredne regije (od Champagne-Ardenne do Pireneja + Korzika)
- učinkovita populacijska politika, pozitivna migracijska bilanca
- učinci svjetske gospodarske krize
- negativna vanjskotrgovinska bilanca, visoki prihodi od turizma
- visoko razvijena država, visok životni standard, učinkovita socijalna politika

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, metoda razgovora, izravna i neizravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije

Oblici rada

- samostalni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (centri rasterećenja, dohodak po stanovniku po regijama, promjena broja stanovnika po regijama, stope nezaposlenosti po regijama, turističke regije), dijagrami (kretanje broja stanovnika, stope rasta/pada BND-a), fotografije, statistički podaci, slijepe karte

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Atlas Europe, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.

Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.

De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.

Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.

Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.

Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.

Der Fischer Weltatlas 2014

Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

26. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE

Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	UK - faktori razvoja gospodarstva i suvremena uloga	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• objasniti uz pomoć geografske karte pojmove Engleska, Velika Britanija, Ujedinjeno Kraljevstvo • uz pomoć geografske karte objasniti posebnosti otočnog položaja • objasniti nastanak engleske nacije • opisati utjecaj historijsko-geografskog razvoja na današnju ulogu UK-a u Europi i svijetu • objasniti povijesno i suvremeno značenje Ujedinjenoga Kraljevstva u Europi i svijetu • usporediti statističke podatke o prostornoj i demografskoj veličini s odabranim državama • navesti i pokazati na geografskoj karti prirodnogeografske regije UK-a te opisati njihove posebnosti • imenovati na slijepoj karti prirodnogeografske regije UK-a • objasniti značenje engleske kulture (prije svega jezika) u Europi i svijetu • opisati obilježja suvremena gospodarstva i usporediti ih s razdobljem prve i druge industrijske revolucije • usporediti povijesni razvoj te suvremeno stanje u različitim europskim državama	Od kojih se političkih cjelina sastoji Ujedinjeno Kraljevstvo? Kakav je odnos Engleza, Škotsa, Velšana i Iraca u zajedničkoj državi? Objasni geografski i gospodarski položaj Ujedinjenoga Kraljevstva u Europi i svijetu. Kako je otočni položaj utjecao na politički, gospodarski i demografski razvoj u prošlosti, a kako utječe danas? Kako je nastala engleska nacija? Kako je historijsko-geografski razvoj utjecao na gospodarstvo UK-a? Usporedi prostornu i demografsku veličinu UK-a s Njemačkom i Francuskom. Navedi prirodnogeografske regije i opiši posebnosti svake regije. Upiši na karti imena prirodnogeografskih regija UK-a. Kako je Ujedinjeno Kraljevstvo pridonijelo europeizaciji svijeta? Opiši suvremena obilježja gospodarstva UK-a i usporedi ih s razdobljem prve i druge industrijske revolucije. Po kojim se razvojnim obilježjima UK razlikuje od Njemačke, Francuske i Italije?

2. Metodička kompetencija	• integrirati spoznaje stečene u nastavi povijesti s geografskim sadržajima te predznanje iz geografije iz osnovne škole s novim nastavnim sadržajima	Tko su bili prvi stanovnici Britanskih otoka? Gdje se do danas sačuvao keltski jezik? Postoje li danas tragovi romanizacije na Britanskim otocima? Koji su germanski narodi naselili Veliku Britaniju? Koji su događaji obilježili historijsko-geografski razvoj Velike Britanije od 11. do 18. stoljeća? Objasnite važnost Zakona o uniji 1707. i Akta o uniji 1801. godine. Kako je Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije postalo vodeća pomorska sila svijeta? Koje su promjene u gospodarstvu omogućile prerastanje Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije i Irske u vodeću kolonijalnu i industrijsku silu svijeta? Opišite ulogu kolonija u gospodarskom usponu UK. Koje su države svijeta danas članice Commonwealth od Nationsa? Koji su događaji obilježili slabljenje političke i kolonijalne prevlasti UK-a u svijetu? Koja je država preuzela vodeću ulogu? Koji kulturno-geografski elementi ukazuju na svijest o nekadašnjoj ulozi UK-a u svijetu? Kako je Ujedinjeno Kraljevstvo pridonijelo europeizaciji (anglizaciji) svijeta? Izračunaj prosječnu gustoću naseljenosti UK-a i usporedi je s Hrvatskom. Usporedi površinu i broj stanovnika UK-a s ostalim europskim državama.
3. Komunikacijska kompetencija	• unaprijediti sposobnost usmenog izražavanja i argumentiranja stavova	Kako je otočni položaj utjecao na razvoj UK-a? Koje su prednosti, a koji nedostaci otočnog položaja u prošlosti, a koji danas?
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• objasniti zašto je pravo i odgovornost građana u demokraciji nadgledanje postupaka vlasti i rada demokratski izabраниh zastupnika na svim razinama te zašto bez sudjelovanja građana nema pravne države (politička dimenzija građanske kompetencije) • razlikovati položaj građana u demokraciji i nedemokratskim režimima (politička dimenzija građanske kompetencije) • objasniti što je identitet (međukulturna dimenzija građanske kompetencije) • objasniti značenje kulturnog identiteta (međukulturna dimenzija građanske kompetencije)	Na primjeru britanskog parlamenta objasni zašto je pravo i odgovornost građana u demokraciji nadgledanje postupaka vlasti i rada demokratski izabраниh zastupnika na svim razinama te zašto bez sudjelovanja građana nema pravne države. Na primjeru Ujedinjenoga Kraljevstva objasni što je identitet i značenje kulturnog identiteta.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• metodom razgovora ponoviti predznanje, moguća pitanja: Koja je uloga Ujedinjenoga Kraljevstva kroz povijest? Kada i zašto postaje jedna od najjačih država? Koji su sastavni dijelovi Ujedinjenoga Kraljevstva? Kakvu ulogu Ujedinjeno Kraljevstvo ima danas u Europi i svijetu? • napisati/prezentirati na slajdu pojmove Engleska, Velika Britanija, Ujedinjeno Kraljevstvo i zadati učenicima da ih objasne • primijeniti načelo aktualizacije nakon referendumu u Škotskoj	• odgovaraju na pitanja • uz zadane pojmove pišu obrazloženja • komentiraju poticaj, ishod i posljedice referendum za status Škotske, odnosno na otoku Velika Britanija te odnose unutar EU-a

Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (faktori razvoja gospodarstva, poseban mentalitet stanovništva, industrijske revolucije, dominacija engleskog jezika) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u paru	• na karti svijeta i Europe analizirati geografski položaj Ujedinjenoga Kraljevstva i voditi učenike do zaključka o posebnostima otočnog položaja, njegovim prednostima i nedostacima • metodom razgovora ponoviti historijsko-geografski razvoj Britanskih otoka; sugerirati učenicima da odgovore pišu u grafički organizator kronološke sheme; moguća pitanja: Tko su bili prvi stanovnici Britanskih otoka? Gdje se do danas sačuvao keltski jezik? Postoje li danas tragovi romanizacije na Britanskim otocima? Koji su germanski narodi naselili Veliku Britaniju? Koji su događaji obilježili historijsko-geografski razvoj Velike Britanije od 11. do 18. stoljeća? Objasnite važnost Zakona o uniji 1707. i Akta o uniji 1801. godine. Kako je Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije postalo vodeća pomorska sila svijeta? Koje su promjene u gospodarstvu omogućile prerastanje Ujedinjenoga Kraljevstva Velike Britanije i Irske u vodeću kolonijalnu i industrijsku silu svijeta? Opišite ulogu kolonija u gospodarskom usponu UK-a. Koje su države svijeta danas članice Commonwealth od Nationsa? Koji su događaji obilježili slabljenje političke i kolonijalne prevlasti UK-a u svijetu? Koja je država preuzela vodeću ulogu? Koji kulturno-geografski elementi ukazuju na svijest o nekadašnjoj ulozi UK-a u svijetu? Kako je Ujedinjeno Kraljevstvo pridonijelo europeizaciji (anglizaciji) svijeta? • zadati učenicima da usmenom olujom ideja navedu pojmove koji opisuju današnju ulogu UK-a u Europi i svijetu • prezentirati podatke o površini i broju stanovnika, zadati učenicima zadatak da izračunaju prosječnu gustoću naseljenosti i da je usporede s hrvatskim prosjekom, a površinu i broj stanovnika UK-a s ostalim europskim državama • metodom razgovora najaviti sljedeći metodičko-didaktički korak, moguća pitanja: Koje prirodnogeografske regije možemo izdvojiti u UK? Pokažite ih na zidnoj karti. Kojim prirodnim resursima raspolažu pojedine prirodnogeografske regije? Kako je prirodna osnova utjecala na gospodarski razvoj UK-a?	• analiziraju opću kartu, navode obilježja geografskog položaja, vrednuju njegovu ulogu u prošlosti i sadašnjosti • odgovaraju na pitanja, informacije organiziraju u grafički organizator kronološke sheme • navode ključne pojmove o ulozi UK-a u svjetskoj politici, gospodarstvu, kulturi i znanosti (po potrebi informacije dopunjavaju radom na tekstu U/72) • analiziraju i uspoređuju statističke podatke • odgovaraju na pitanja, analiziraju tematsku kartu (U/73) i opću kartu, pokazuju zadane sadržaje na zidnoj karti, čitaju tekst u udžbeniku i objedinjavaju informacije, zaključuju kako je prirodna osnova utjecala na gospodarski razvoj UK

Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• primjenu naučenoga provjeriti metodom kartica, radom u parovima; usmjeravati rad parova i vrednovati rezultate rada Domaća zadaća • Pronaći članak o gospodarskoj ili političkoj situaciji u Ujedinjenom Kraljevstvu, zalijepiti ga u bilježnicu i prokomentirati.	• na kartice ispisuju ključne pojmove o faktorima razvoja gospodarstva i suvremenoj ulozi UK; parovi čitaju pojmove na karticama, u raspravi odbiru kartice i predaju nastavniku; nastavnik na kartice upisuje brojeve i dijeli ih parovima da na poleđinu upišu obrazloženje pojmova; po završetku rada, parovi zadanom redoslijedom obrazlažu pojmove

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

UJEDINJENO KRALJEVSTVO - FAKTORI RAZVOJA GOSPODARSTVA I SUVREMENA ULOGA

- UK = Engleska, Wales, Škotska i Sjeverna Irska
- referendum u Škotskoj 2014. godine
- otočni položaj, valoriziran od Velikih geografskih otkrića
- stvaranje engleske nacije od ranog srednjeg vijeka
- 18. stoljeće: vodeća pomorska, vojna i politička sila svijeta
- 19. stoljeće: vodeća gospodarska i kolonijalna sila
- ujedinjenje sa Škotskom (1707.) i Irskom (1801.); 1921. Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske
- kolijevka industrijske revolucije
- europeizacija svijeta
- poseban mentalitet stanovništva (otočni položaj)
- uloga u svjetskoj politici, sigurnosti, gospodarstvu, znanosti, kulturi
- prirodno-geografske regije: Sjeverno škotsko pobrđe, Središnje škotske nizine, Južno škotsko pobrđe, Penini, Wales, Juzozapadni poluotok, Engleska nizina

Nastavne metode

- metoda rada na tekstu, metoda razgovora, neizravna grafička metoda, oluja ideja, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, metoda rada s karticama, rasprava

Oblici rada

- samostalni, rad u parovima i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe i svijeta, školski atlas, tematske karte (prirodno-geografske regije, Commonwealth, povijesne karte), statistički podaci, fotografije, članci o aktualnom stanju u Škotskoj i Sjevernoj Irskoj te odnosima UK-a i EU-a, grafički organizator kronološke sheme

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Atlas Europe*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.
- Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.
- De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.
- Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.
- Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.
- Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.
- Der Fischer Weltalmanach 2014
- Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

27. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	UK - regionalni razvoj	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• izdvojiti i objasniti etape u razvoju gospodarstva Ujedinjenoga Kraljevstva • opisati povezanost industrijalizacije i urbanizacije na primjeru Ujedinjenoga Kraljevstva • imenovati na slijepoj karti sedam velikih konurbacija i njihova glavna središta • obrazložiti oznake krize gospodarstva UK-a u prvoj polovici 20. stoljeća i mjere regionalnog i urbanog planiranja kao odgovor na krizu i nejednak regionalni razvoj • opisati kriterije za gospodarsku regionalizaciju UK-a • imenovati i označiti na slijepoj karti propulzivne, problemske i prijelazne regije • objasniti važnost velikog Londona • usporediti gospodarski i regionalni razvoj UK s Njemačkom i Francuskom	Koje etape izdvajamo u razvoju gospodarstva Ujedinjenoga Kraljevstva? Kratko opiši obilježja svake etape. Objasni posljedice industrijalizacije za prostorni raspored naseljenosti i vrste naselja. Na crte uz konurbacije upiši njihova imena, a uz kružiće imena glavnih središta konurbacija. Zašto je u prvoj polovici 20. stoljeća Ujedinjeno Kraljevstvo izgubilo položaj vodeće svjetske sile i zahvaćeno je krizom? Koje su mjere uravnoteženog regionalnog razvoja primijenjene u Ujedinjenom Kraljevstvu i s kakvim rezultatima? Koja su od konurbacijskih središta danas globalni gradovi? Označi na slijepoj karti znakom + propulzivne, a znakom “-” problemske regije. Zašto ostale regije nazivamo prijelaznim? Po kojim se obilježjima demografskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Po kojim se obilježjima gospodarskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Zašto je BND Francuske veći od BND-a Ujedinjenoga Kraljevstva? Kakav je odnos stanovništva UK-a prema europskim integracijama? Navedi primjer društvenih problema u Ujedinjenom Kraljevstvu i moguće načine rješavanja. Zašto je područje velikog Londona najrazvijenije u Ujedinjenom Kraljevstvu? Kakav je odnos i položaj Ujedinjenog Kraljevstva u EU? Po kojim je proizvodima Ujedinjeno Kraljevstvo poznato na svjetskom tržištu?
2. Metodička kompetencija	• izraditi tematsku kartu na temelju zadanih statističkih podataka • primijeniti pravila za izradu tematskih karata (povezanost tematskog sadržaja i temeljne karte, naslov, legenda, mjerilo, pregledna karta, smjer sjevera; vizualni izgled)	Na temelju podataka o BND po stanovniku, migracijskoj bilanci i stopama nezaposlenih, izradi tematsku kartu gospodarskih regija UK-a. Na kartu upiši sve podatke prema pravilima tematskog kartiranja.

3. Komunikacijska kompetencija	• koristiti komunikacijske vještine - aktivno slušanje, parafraziranje, sažimanje, fokusiranje, preoblikovanje, kodiranje i dekodiranje osjećaja i potreba drugog, ja-poruke, ti-poruke (društvena dimenzija građanske kompetencije) • voditi i moderirati rad grupe, uskladiti i oblikovati zaključke, izvijestiti o njima (društvena dimenzija građanske kompetencije)	Radom u skupini pripremite odgovore na pitanja: Koje etape izdvajamo u razvoju gospodarstva Ujedinjenoga Kraljevstva? Kratko opišite obilježja svake etape. Koje su mjere uravnoteženog regionalnog razvoja primijenjene u Ujedinjenom Kraljevstvu i s kakvim rezultatima? Koja su od konurbacijskih središta globalni gradovi? Po kojim se obilježjima demografskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Po kojim se obilježjima gospodarskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Zašto je BND Francuske veći od BND-a Ujedinjenoga Kraljevstva? Kakav je odnos stanovništva UK-a prema europskim integracijama? Navedi primjer društvenih problema u Ujedinjenom Kraljevstvu i moguće načine rješavanja.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• navesti pravila grupnog rada i oblike grupnog rada (društvena dimenzija građanske kompetencije) • objasniti važnost argumentiranja i dokazivanja temeljenog na činjenicama (društvena dimenzija građanske kompetencije)	Radom u skupini pripremite odgovore na pitanja: Koje etape izdvajamo u razvoju gospodarstva Ujedinjenoga Kraljevstva? Kratko opišite obilježja svake etape. Koje su mjere uravnoteženog regionalnog razvoja primijenjene u Ujedinjenom Kraljevstvu i s kakvim rezultatima? Koja su od konurbacijskih središta globalni gradovi? Po kojim se obilježjima demografskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Po kojim se obilježjima gospodarskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Zašto je BND Francuske veći od BND-a Ujedinjenoga Kraljevstva? Kakav je odnos stanovništva UK-a prema europskim integracijama? Navedi primjer društvenih problema u Ujedinjenom Kraljevstvu i moguće načine rješavanja.

TIJEK NASTAVNOG SATA

Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• ponoviti faktore razvoja gospodarstva UK i suvremenu ulogu u svijetu, moguća pitanja: Od kojih se političkih cjelina sastoji Ujedinjeno Kraljevstvo? Kakav je odnos Engleza, Škota, Velšana i Iraca u zajedničkoj državi? Objasni geografski i gospodarski položaj Ujedinjenoga Kraljevstva u Europi i svijetu. Kako je otočni položaj utjecao na politički, gospodarski i demografski razvoj u prošlosti, a kako utječe danas? Kako je nastala engleska nacija? Kako je historijsko-geografski razvoj utjecao na gospodarstvo UK-a? Usporedi prostornu i demografsku veličinu UK-a s Njemačkom i Francuskom. Navedi prirodnogeografske regije i opiši posebnosti svake regije. Kakva je uloga UK-a danas u svjetskoj politici, gospodarstvu, kulturi i znanosti?	• dogovorenim redoslijedom odgovaraju na pitanja

Glavni dio sata	naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (industrijalizacija, urbanizacija, konurbacije, prosperitetne regije, problemske regije) razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, izrade tematske karte, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u skupinama	metodom razgovora ponoviti predznanje iz geografije i povijesti, moguća pitanja: Koje su djelatnosti prevladavale na Britanskim otocima do geografskih otkrića? Kako su geografska otkrića utjecala na razvoj manufakturna? Koji su izumi i njihova primjena omogućili prvu industrijsku revoluciju? U kojim je dijelovima UK-a bila najveće koncentracija industrijskih pogona i rudnika? Kakve je promjene uzrokovala druga industrijska revolucija? podijeliti učenicima slijepe političke karte UK-a i zadati da obilježe (dogovorenim simbolom) stare industrijske regije; metodom razgovora ponoviti što su konurbacije, kako su nastale, imenovati ih na slijepoj karti, imenovati vodeća središta konurbacija metodom usmenog izlaganja objasniti uzroke krize u UK-u u prvoj polovici 20. stoljeća (posebno u brodogradnji, rudarstvu, tekstilnoj i metalnoj industriji) te mjere za ublažavanje krize (urbano i regionalno planiranje: poboljšanje infrastrukture, porezne olakšice, krediti, prekvalifikacija i slično u područjima Clydeside, Tyneside, West Cumberland i South Wales); zadati učenicima da označe ta područja na svojim kartama; usmenim izlaganjem objasniti utjecaj izvaneuropske i europske konkurencije na regionalni razvoj UK-a nakon Drugoga svjetskog rata i nove mjere regionalnog planiranja i pokušaj decentralizacije velikog Londona (zeleni pojas, novi gradovi) prezentirati statističke podatke (BND po stanovniku, migracijska bilanca, stope nezaposlenih) i objasniti zadatak: na temelju prezentiranih podataka izdvojiti regije prema razvijenosti i trendovima, upisati imena vodećih gospodarskih središta, dogovoriti način izrade legende karte provjeriti rezultate samostalnog rada na slijepim kartama	odgovaraju na pitanja unose informacije u slijepu kartu, traže i pokazuju zadane sadržaje u atlasima te unose odabrane sadržaje u slijepu kartu (stare industrijske regije i središta: Lancashire, Yorkshire, Sheffield, Stocke, Tyneside, Južni Wales; konurbacije: veliki London, West Midlands, West Yorkshire, SE Lancashire, Merseyside, Tyneside, Clydeside i središta: London, Birmingham, Leeds-Bradford, Manchester, Liverpool, Newcastle, Glasgow) slušaju izlaganje i bilježe ključne informacije, unose zadani sadržaj na slijepe karte analiziraju prezentirane podatke, izdvajaju propulzivne regije (Jugoistok, East Anglia, West Midlands, East Midlands, South West), problemska područja (Northwest, Yorkshire i Humberside, Northern) te prijelazna područja (Wales, Škotska, Sjeverna Irska)

Glavni dio sata		• prezentirati podatke o kretanju broja stanovnika, prirodnom kretanju stanovništva, stopama rasta/pada BND-a, stopama nezaposlenosti, BND-u po stanovniku, vanjskotrgovinskoj bilanci i turističkom prometu npr. za 2008. i zadnju dostupnu godinu; voditi učenike u analizi podataka i zaključcima • zadati učenicima da radom na tekstu (U/77) objasne obilježja i strukturu sekundarnog sektora i proizvode po kojima je UK poznat u svijetu; prezentirati karte novih industrijskih regija Europe i europskih razvojnih osovina te voditi učenike u analizi utjecaja UK-a na suvremeni razvoj industrije u Europi • metodom razgovora navesti primjere kompanija u tercijarnom sektoru koje imaju važnu ulogu u svjetskom gospodarstvu	• analiziraju prezentirane podatke i zaključuju kakva su suvremena demografska i gospodarska obilježja UK • čitaju zadani tekst, objašnjavaju obilježja sekundarnog sektora i navode poznate proizvode, komentiraju tematsku karte • izdvajaju primjere važnih kompanija iz tercijarnog sektora
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• metodom razgovora provjeriti primjenu naučenoga; podijeliti učenike u četiri skupine, objasniti način rada i vrednovanja (npr. kada vide pitanje na slajdu, skupine pripremaju odgovor i prijavljuju se dogovorenim načinom za argumentaciju teze ili elaboraciju odgovora; skupina koja je točno odgovorila osvaja bod, može se javiti za vrednovanje točnog odgovora druge skupine ili za odgovaranje nakon netočnog odgovora druge skupine): Koje etape izdvajamo u razvoju gospodarstva Ujedinjenoga Kraljevstva? Kratko opišite obilježja svake etape. Koje su mjere uravnoteženog regionalnog razvoja primijenjene u Ujedinjenom Kraljevstvu i s kakvim rezultatima? Koja su od konurbacijskih središta globalni gradovi? Po kojim se obilježjima demografskog razvoja UK-a razlikuje od europske konkurencije? Po kojim se obilježjima gospodarskog razvoja UK razlikuje od europske konkurencije? Zašto je BND Francuske veći od BND-a Ujedinjenoga Kraljevstva? Kakav je odnos stanovništva UK-a prema europskim integracijama? Navedi primjer društvenih problema u Ujedinjenom Kraljevstvu i moguće načine rješavanja. • vrednovati napredak u samostalnom radu i rezultate rada skupina	• radom u skupini propituju, provjeravaju i objedinjavaju naučeno te pripremaju zajedničke odgovore na pitanja

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

UK - REGIONALNI RAZVOJ

- etape razvoja gospodarstva: predmanufakturna, manufakturna, prva industrijska revolucija (sr. 18. - sr. 19. st.), druga industrijska revolucija, kriza, globalno društvo
- >90 % stanovništva živi u gradovima → konurbacije:
Veliki London, West Midlands, West Yorkshire, SE Lancashire, Merseyside, Tyneside, Clydeside
- propulzivne regije: Jugoistok, East Anglia, West Midlands, East Midlands, South West (+ dijelovi Walesa i Škotske)
- problemska područja: Northwest, Yorkshire i Humberside, Northern
- prijelazna područja: Wales, Škotska, Sjeverna Irska

Nastavne metode

- metoda razgovora, izravna i neizravna grafička metoda, metoda rada na tekstu, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije

Oblici rada

- samostalni i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta svijeta i Europe, školski atlas, tematske karte (industrijske regije, konurbacije, razvojne osovine Europe, etape razvoja Londona), statistički podaci, fotografije, slijepe karte

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Atlas Europe*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.
- Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.
- De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.
- Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.
- Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.
- Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.
- Der Fischer Weltalmanach 2014
- Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

29. nastavni sat

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole		
Obrazovni program (zanimanje)		
Ime i prezime nastavnika		
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Gospodarski uspon Italije	
Razred		
Tip sata	Obrada	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadaci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	• objasniti uz pomoć geografske karte geografski i prometni položaj Italije • navesti i na geografskoj karti pokazati prirodnogeografske regije Italije • objasniti različite preduvjete gospodarskog razvoja pojedinih regija • prepoznati i primijeniti metodologiju regionalno-geografske analize • pokazati na geografskoj karti vodeća gospodarska središta i industrijski trokut • imenovati na slijepoj karti prirodnogeografske regije, vodeća gospodarska središta i ucrtati industrijski trokut • izdvojiti gospodarske regije i pokazati ih na geografskoj karti • imenovati na slijepoj karti gospodarske regije • usporediti gospodarska obilježja i važnost Italije s Njemačkom, Francuskom i Ujedinjenim Kraljevstvom	Uz pomoć zidne karte objasni geografski i prometni položaj Italije. Pokaži na geografskoj karti prirodnogeografske regije Italije. Objasni preduvjete za gospodarski razvoj u pojedinim prirodnogeografskim regijama Italije? Na temelju kojih obilježja se izdvaja Sjeverna Italija? Zašto Južna Italija zaostaje u gospodarskom razvoju za Sjevernom Italijom? Po kojim se obilježjima izdvaja Treća (Srednja Italija)? Koji su faktori utjecali na gospodarski razvoj Italije nakon Drugoga svjetskog rata? Koji su gradovi glavna gospodarska i demografska središta? Upiši na kartu na odgovarajuće crte imena prirodnogeografskih regija, a uz kružić imena vodećih gospodarskih središta. Ucrtaj talijanski industrijski trokut. Usporedi gospodarska obilježja i važnost Italije s Njemačkom, Francuskom i Ujedinjenim Kraljevstvom.
2. Metodička kompetencija	• selektirati ključne informacije iz teksta i organizirati ih na planu školske ploče	Pročitajte tekst u udžbeniku za zadanu regiju i ključne informacije upišite u pravokutnik uz regiju u svojim bilježnicama.
3. Komunikacijska kompetencija	• primijeniti metodu govornog lanca u objedinjavanju informacija o zadanoj temi	U jednoj rečenici obrazloži asocijaciju vezanu uz Italiju. Učenik iza tebe nastavlja niz.
4. Socijalna (i građanska) kompetencija	• prepoznati i argumentirati doprinos Italije europskoj civilizaciji i kulturi • prepoznati važnost čuvanja i pravilnog vrednovanja baštine	Obrazloži doprinos Italije razvoju europske civilizacije i kulture. Kako se čuva i vrednuje kulturna baština u Italiji?

TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	• provjera predznanja • poticanje znatiželje • najava cilja	• metodom govornog lanca ponoviti predznanje o Italiji, stečeno u nastavi geografije, povijesti, likovne i glazbene umjetnosti (kulture) u osnovnoj i srednjoj školi • vrednovati rad najuspješnijih u govornom lancu	• u govornom lancu navode spoznaje o Italiji, učenici koji prekinu niz izlaze iz igre, ostali nastavljaju sve dok u igri ne ostane dvoje učenika
Glavni dio sata	• naučiti temeljne pojmove, pojave i procese (Sjeverna, Južna i Treća Italija) • razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije preglednih i tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila rada u parovima i govornog lanca	• zadati učenicima da odrede i objasne geografski položaj Italije i komentiraju promjenjivost položaja • izravnom grafičkom metodom na ploči nacrtati granice Italije i označiti prirodnogeografske regije; zadati učenicima da radom u parovima i radom na tekstu U/78-79 izdvoje obilježja prirodnih regija, njihovu demografsku i gospodarsku važnost i upišu ih uz regije; podijeliti zadatke parovima • provjeriti rezultate rada u parovima • metodom usmenog izlaganja i razgovora objasniti historijsko-geografski i gospodarski razvoj Italije; moguća pitanja: Po kome je današnja najveća država na Apeninskom poluotoku dobila ime? Koje su državne organizacije postojale na prostoru Apeninskog poluotoka u starom i ranom srednjem vijeku? Kako je Rimsko Carstvo utjecalo na kulturna i gospodarska obilježja većeg dijela Europe (sjeverne Afrike i jugozapadne Azije)? Kada je nastala država današnjeg imena na Apeninskom poluotoku? Zašto je kasnila za europskom konkurencijom u procesima industrijalizacije? Koje su djelatnosti dominirale u gospodarstvu Italije do sredine 20. stoljeća? Kako je članstvo u EEZ-u (današnjoj Europskoj uniji) utjecalo na gospodarski razvoj Italije (odgovor dopunite uz pomoć teksta u udžbeniku na 80. str.)? Po kojim je proizvodima Italija danas poznata u svijetu? Koje djelatnosti, osim industrije, ostvaruju važan udio bruto nacionalnog dohotka? Po potrebi dopuniti učeničke odgovore.	• analiziraju opću kartu i određuju geografski položaj Italije te ponovnu afirmaciju položaja Italije nakon prokopavanja Sueskoga kanala 1869. godine • skiciraju granice Italije, ucrtavaju granice prirodnogeografskih regija, čitaju zadani tekst i ispisuju osnovne informacije na kartice (u pravokutnike) uz regije • zadanim redoslijedom pokazuju regije na zidnoj karti, iznose osnove informacije i zapisuju ih na plan školske ploče • odgovaraju na pitanja, bilježe ključne informacije

Glavni dio sata		• prezentirati tematsku kartu prostornog rasporeda industrijskih regija i voditi učenike u analizi karte • podijeliti učenicima slijepe karte upravnih regija Italije, prezentirati tematsku kartu s upravnom podjelom Italije i podatke za BND po stanovniku, stope rasta/pada BND-a po upravnim regijama, stope (ne)zaposlenosti; zadati učenicima da primijene koncept gospodarske regionalizacije i izrade tematsku kartu; prezentirati fotografije uz pomoć kojih učenici prepoznaju vodeća gospodarska središta • provjeriti rezultate samostalnog rada i usklađivanja radom u parovima • usmenim izlaganjem objasniti mjere koje talijanska vlada provodi u cilju uravnoteženog regionalnog razvoja i učinke europskih fondova • prezentirati podatke o vrijednosti i strukturi vanjske trgovine; problemskim pitanjima voditi učenike prema novim zaključcima: Kojim prihodima Italija ublažava vanjskotrgovinski deficit? Koji su oblici turizma razvijeni u Italiji? Koji su faktori utjecali na razvoj turizma u Italiji? • usmenim izlaganjem objasniti posebnost talijanske industrije i političkog sustava (posebno izdvojiti suradnju obiteljskih tvrtki i velikih sustava i česte promjene vlade, koje, za sada ne utječu negativno na razvoj gospodarstva)	• analiziraju tematsku kartu i zaključuju gdje se nalazi glavno industrijsko područje, crtaju na slijepim kartama industrijski trokut i trokut juga Italije • analiziraju tematsku kartu i statističke podatke, izrađuju tematsku kartu i uspoređuju je s učenicom u klupi; izdvajaju pokrajine prosperitetnog sjevera, pokrajine slabije razvijenog juga i Treću Italiju (prijelazni prostor), prepoznaju vodeća gospodarska središta i upisuju njihova imena na slijepe karte • slušaju izlaganje i bilježe ključne informacije • analiziraju strukturu i vrijednost vanjske trgovine i zaključuju da Italija radi uvoza nafte ima trgovački deficit, odgovaraju na pitanja
Završni dio sata	• primjena naučenog • formativno vrednovanje	• metodom komparativne analize usporediti prirodnogeografske regije Italije sa sličnim regijama Njemačke, Francuske i Ujedinjenoga Kraljevstva; uspoređuju obilježja gospodarskog razvoja i prosperitetne (propulzivne) regije te problemske regije Domaća zadaća • Nacrtati tablicu i upisati podatke o površini, broju stanovnika i BDP-u po stanovniku za Njemačku, Francusku, Ujedinjeno Kraljevstvo i Italiju, na temelju tih podataka izraditi stupčaste dijagrame i napisati kratak komentar.	• dopunjavaju tablicu, uspoređuju sadržaj tablice s učenicom u klupi te s parom u klupi ispred i iza; po potrebi objašnjavaju nastale razlike

PLAN ŠKOLSKE PLOČE

GOSPODARSKI USPON ITALIJE

- prirodnogeografske regije:
 1. Alpski i predalpski prostor - zimski turizam, stočarstvo, HE; brojna jezera
 2. Padaska nizina - najgušće naseljeni dio Italije; moderna poljoprivreda
 - Milano i Torino (FIAT) - industrijska središta
 3. Sjevernojadranska nizina
 4. Apenini - najsiromašniji dio Italije
 5. Apulija i jugoistočna nizina - klifovi; poljoprivreda (maslinarstvo), ribarstvo
 - Bari i Taranto - luke i industrijska središta
 6. Zapadna obala i unutrašnjost - razvijeno područje (Toskana i Umbrija)
 - Genova, Rim i Napulj
 7. Sicilija - najveći otok Sredozemlja
 - Mesinski prolaz; Etna
 8. Sardinija
 - duga tradicija naseljenosti, uz Grčku, kolijevka europske civilizacije i kulture
 - rano uključivanje u integracijske procese, članica G 7, EU-a, NATO-a
 - jedno od najprospulzivnijih gospodarstava Europe
 - nagli razvoj industrije nakon Drugoga svjetskog rata
 - suradnja obiteljskih tvrtki i velikih sustava
 - uvoz nafte
 - visokoprotitni turizam
 - prostorna polarizacija: razvijeni sjever – slabije razvijeni jug (Mezzogiorno)
 - industrijski trokut: Milano - Torino - Genova
- Treća Italija - između sjeverne i južne Italije, područje u gospodarskom usponu

Nastavne metode

- metoda razgovora, metoda rada na tekstu, izravna i neizravna grafička metoda, metoda usmenog izlaganja, metoda demonstracije, govorni lanac

Oblici rada

- samostalni, rad u parovima i frontalni rad

Nastavna sredstva i pomagala

- udžbenik, školska ploča, zidna karta Europe, školski atlas, tematske karte (prirodne regije Italije, upravne regije Italije, industrijske regije Italije), statistički podaci, dijagrami (struktura BND-a i gospodarska struktura stanovništva), fotografije, slijepe karte

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

- Atlas Europe*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 1997.
- Natek, K. i Natek, M., 2003: *Države svijeta 2000*, Mozaik knjiga, Zagreb.
- De Blij, H. J., Muller, P. O., Nijman, 2011: *Geography - Realms, Regions and Concepts*, John Wiley&Sons, 15th Edition.
- Ostergren, R. C., Rice, J. G., 2004: *The Europeans: A Geography of People, Culture, and Environment (Texts in Regional Geography)*; The Guilford Press, New York.
- Lichtenberger, E., 2005: *Europa: Geographie, Geschichte, Wirtschaft, Politik*, Primus Verlag, Darmstadt.
- Livi Bacci, M., 2000: *The Population of Europe*, Blackwell, Oxford.
- Der Fischer Weltatlas 2014
- Publikacije EUROSTAT-a, World Bank (npr. World Bank Indicators) i specijaliziranih organizacija UN-a.

TABLICA ZA ZAVRŠNI DIO SATA

Prirodnogeografske regije

ITALIJA	NJEMAČKA	FRANCUSKA	UJEDINJENO KRALJEVSTVO
Alpski i predalpski prostor			
Padska nizina			
Sjevernojadranska nizina			
Apenini			
Apulija i jugoistočna nizina			
Zapadna obala i unutrašnjost			
Sicilija i Sardinija			

Prosperitetne (propulzivne) regije

ITALIJA	NJEMAČKA	FRANCUSKA	UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Problemske regije

ITALIJA	NJEMAČKA	FRANCUSKA	UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Molimo vas da primjedbe i prijedloge za poboljšanje ovog priručnika pošaljete poštom, mailom ili javite telefonom. Adresa nakladnika: Meridijani, Obrtnička 17, 10430 Samobor, tel./faks 01/3362-367 e-mail: meridijani@meridijani.com

Za nakladnika: Petra Somek, u Hrvatskoj 2014.